

11 29.28
111 945

K
171

BIBLIOTECA
Institutiunii de Istorie a Pa
de pe lângă C.C. al P.M.
Nr. 11 2938

HANUL DRUMETILOR

ASOCIAȚIE PATRIOTICĂ PENTRU RĂSPÂNDIREA TURISMULUI
ȘI CREAREA DE PARCURI NAȚIONALE ÎN ROMÂNIA

4

CASTELUL PELEȘ

MONOGRAFIE ISTORICĂ — GEOGRAFICĂ
TURISTICĂ — PICTORIALĂ — DESCRIPTIVĂ

A

CASTELELOR REGALE DIN SINAIA

CU IMPREJURIMILE LOR

DE

MIHAI HARET

PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI HANUL DRUMETILOR

A. GRUPUL CĂLĂUZELOR VĂIEI PRAHOVEI

Seria I. MONUMENTE ȘI LOCALITĂȚI

No. 1. CASTELUL PELEȘ

CU 40 PLANȘE FOTOGRAFICE, CU 5 PLANURI ȘI O HARTĂ

BUCUREȘTI

„CARTEA ROMÂNEASCĂ”, S. A.

1924

PREȚUL 80 LEI

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
11 313420
COTA.....

B.C.U. Bucuresti

C20054304

709/05

CUVANT INTRODUCATIV

În Iulie 1910 am publicat lucrarea azi epuizată „În munții Sinaiei, Rucărului și Branului (12)“.

Imediat dupe apariția ei, am legat un volum și l'am dus la Sinaia Regelui Carol, Care dupe scurt timp, m'a chemat să mă cunoască. M'am supus cu bucurie acestei dorințe, căci pentru un tânăr neînsemnat, ocazia de a vorbi și cunoaște pe Vodă Carol, eră mai mult de cât o onoare, eră un eveniment al vieții.

Defunctul Suveran care m'a primit și tratat ca un părinte pe copilul său, m'a întâmpinat cu următoarele cuvinte pe cari le redau întocmai : *„Am citit din scoarță până 'n scoarță volumul ce Mi-ai trimis, care m'a interesat mult și pentru care vă mulțumesc. Vă felicit de curagiul ce ai avut de a publica o asemenea lucrare, știut că la noi excursiunile nu prea sunt apreciate ! Lucrarea d-v este cred prima de acest fel în România și fiind cu atât mai meritorie, vă îndemn să continuați pe calea apucată. Am găsit acestei cărți, în afară de lipsa unei hărți generale, o singură parte slabă, pe care de sigur că o veți îndrepta la o viitoare ediție. Cred anume că ai dat prea mică dezvoltare istoricului și descrierii Castelului Peleş, care acuma este, nu e așa, un castel istoric“* ? Da, Majestate, răspunsei, toți îl socotim astfel ; n'am avut însă izvoare suficiente, nici posibilitate de informații, nici mijloace materiale îndestulătoare. *Bine, bine, nu face nimic, răspunse Regele ; încercarea d-v este interesantă și când veți pregăti ediția II-a vă rog să cereți să mă vedeți și Voi dispune să vi se pună la dispoziție date, documente, fotografii, deslușiri și mijloace materiale pentru publicarea lucrării, căci Doresc ca Sinaia și Castelul Peleş să poseadă cât mai complete și frumoase monografii, și judecând dupe cartea d-v, aveți competența de a le face“.*

Dupe acestea M. Sa, care m'a reținut 40 de minute, mi-a povestit multe din primele Sale excursiuni la Sinaia și în munții Carpați. Atunci am aflat unele detalii inedite, pe cari le redau în această monografie. În timpul audienței în care eu am vorbit puțin, iar Dânsu mult, Și-a exprimat în cursul convorbirii de două, trei ori, dorința

Lui mare de a *vedea Poporul lipindu-se sufletește de castel*. Pentru aceasta El a făcut totul, ca de exemplu : nepunând nicăieri nici o îngrăditură ; permițând vizitatorilor să circule în parc în deplină libertate ; dând voie ca oricine să poată vizita castelul : construind mereu noi poteci de plimbare în pădurea castelului, cu tabele indicatoare de direcții, de distanțe, etc. Și aci cu oarecare melancolie a adăugat El, că din cauza excursioniștilor cari distrug, a trebuit să renunțe de a mai înzestra cu bănci de odihnă aleele și plimbările. De altfel vechii sinaioși își reamintesc de sigur, că până acum vre-o 20 de ani, se găseau încă bănci de lemn ici și colo d'alungul potecilor, spre Cascadele Peleşului, spre Poiana Reginei, spre Poiana Tapului și pe poteca Castel-Urlătoarea.

Am redat pe larg audiența mea la Regele Carol, ca să se vadă cum a luat naștere această lucrare. În adevăr, având acum o cantitate considerabilă de date și informațiuni interesante adunate personal, asupra multora din masivele noastre muntoase și din câteva localități principale de vilegiatură, am hotărât să le public, dând la lumină deocamdată o serie de monografii asupra localităților și munților de pe Valea Prahovei. Ca atare socotesc ca o datorie de conștiință de a începe cu Castelul Peleş, îndeplinind deci dorința postumă a Defunctului Rege. Nu am de cât regretul, de a nu fi putut-o face fiind El în viață, scăpând astfel ocazia de a avea puternicul său sprijin pentru ca Sinaia și castelul să fie înzestrate cu lucrări demne de splendoarea și importanța lor.

Pun deci la îndemâna vizitatorilor Sinaiei, ai Castelului Peleş și în general ai localităților de pe Valea Prahovei, această modestă monografie, în speranța că va interesa și că publicul cititor va ști să aprecieze sacrificiile imense ce a trebuit să-mi impun pentru a duce lucrarea la bun sfârșit.

Deși ajutat cu amabilitate de D-l Carol Liman, arhitectul și autorul Castelului Peleş așa cum se vede el azi, care mi-a pus la dispoziție planuri, fotografii și însoțindu-mă astă-iarnă în castel zile întregi de-arândul pe un frig siberian mi-a dat nenumărate și interesante explicații, am sentimentul că lucrarea posedă încă părți slabe, isvorâte în deosebi din lipsa unor publicațiuni recente de specialitate asupra acestui palat regesc. Rog deci pe toți acei cari ar putea să-mi semnaleze erori și lipsuri, s'o facă cu toată sinceritatea ca la o eventuală nouă ediție românească sau franceză să țin seamă de toate observațiile îndreptățite.

Termin, arătând grațitudinea mea profundă Domnului arhitect Carol Liman; mulțumesc tuturor celorlalți colaboratori, cari mi-au dat prețioase informațiuni și printre cari principalii sunt D-nii Ludovic Basset, inginer Sangeorgian și Constantin

Ștefanovici, autorul splendidelor fotografii reproduse în volum, a căror laudă se face singură.

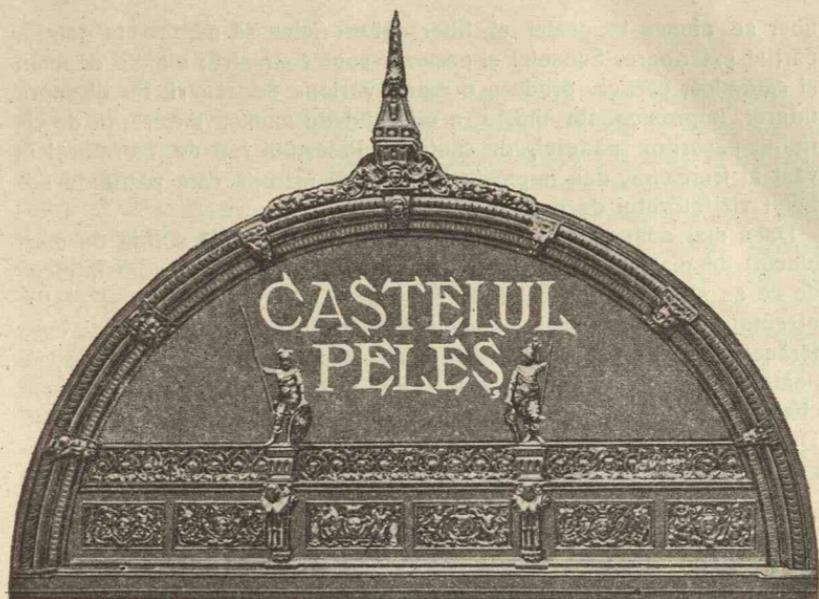
În speranța că acest început va fi bine primit de către publicul interesat, făgăduiesc — de voi fi încurajat — să continui pe calea apucată, dotând cu monografii geografico-turistice, similare celei prezente, toate localitățile și munții de pe Valea Prahovei până când altul mai talentat și mai competent de cât mine va veni să întocmească o lucrare absolut completă asupra acestei admirabile și interesante regiuni geografice.

MIHAI HARET

Membru în Comitetul Soc. Regale
Române de Geografie.

Sinaia, Casa Bucegilor.

1 August 1923.

De la mănăstirea Sinaia, urmând str. Carmen Sylva la deal și trecând podul cu acelaș nume peste apa Peleşului, pătrundem pe proprietatea Regală Pietrele-Arse, de unde Castelul Peleş (1, 2, 8 și 17) apare în toată măreața lui arătare, străinului mirat de a găsi o locuință modernă ascunsă în umbra pădurilor seculare de brad. Rămâi fermecat și nu știi ce să admiri; minunatul decor natural care înconjură clădirea, sau monumentalul palat regesc al cărui plan pare a fi fost insuflat de însuși uriașii munți, atât este de armonioasă legătura dintre munte și neintrecuta operă de artă.

Apropiindu-ne constatăm că arhitectura-i a fost inspirată de renașterea germană, cu o mare bogăție de forme și decoruri, fără aspectul amenințător și rășboinic al castelelor feudale. Ferestrele lui mari împodobite cu splendide vitralii și apărate de grele dar elegante zăbrele de fier, galeriile încântătoare înecate vara în verdeață și flori, acoperișul înalt și inclinat, sfredelit de fel și felurite ferestruici cu ochiuri înguste și parcul lui feeric cu terasele-i în amfiteatru ce-l înconjură pe trei părți, dau reședinței noastre Regale din Sinaia, un caracter totodată modern și senioral, monumental și fantesist. Mai mult; fericita întrebuițare a lemnului (12) care leagă între ele părțile principale ale clădirei, dă Castelului Peleş un aspect rustic și atrăgător, care încântă ochiul și place în decorul sever, dar sublim al muntelui.

Nicăieri nu se întâlnesc bariere; nicăieri nu este oprit de a trece;

liber se ajunge la castel și liber este oricine să admire în detaliu părțile exterioare. Subsolul și parterul sunt de piatră; etajele de lemn și cărămidă, ceea ce produce o mare variație de tonuri. Pe d'asupra tuturor, impresionanta liniște a codrului de munte, întreruptă de ciripitul pășărilor pădurei, de cântecul Peleşului sau de murmurul la vânt al frunzelor, dau impresia imponentei măreții care pătrunde sufletul vizitatorului de o infinită dulceață (15).

Dacă mai adăugăm că castelul se ridică pe o bază solidă de mari blocuri de piatră, masivă ca temelilele unei vechi cetăți, vom înțelege de ce se simt reunite chiar la exteriorul edificiului forța și grația, plăcutul și utilul. Și dacă e adevărat că arhitectura muntelui este casa țărănească de lemn (*le chalet*) și că aceea a stâncii e cetatea, se poate spune că Castelul Peleş începe fortăreața și sfârșește chalet, și că el reunește aceste două elemente în mod cu totul fericit. De aceea silueta lui este așa de primitoare și variată în peisagiul romantic și păduros care-l înconjură (1).

Călătorul strein care vizitează Castelul Peleş și care caută să-i pătrundă tainele, simte cum i se strânge inima la gândul că Augustul său Stăpân numai este. Totuși Sufletul artistic și delicat al Înțeleptului Rege, însoțește peste tot pe vizitatorul uimit de atâta frumusețe și bogăție. În pădure, pe potecile trasate de El însuși; printre arborii dragi Lui (28); pe terasele și în parcul pe cari regulat Le inspectă sau în interiorul castelului, unde întregul aranjament Lui i se datorește, ne așteptăm parcă la fiecare pas să-L întâlnim, așa se simte și astăzi încă, peste tot, uriașa Lui Personalitate.

Căci Umbra măreață a Regelui Carol, conduce și va conduce din înălțime destinele Castelului Peleş. Testamentul Său olograf din 26 Februarie 1899, o spune lămurit: „Castelul Peleş îl hotărâsc ca reședință de vară pentru mult iubita mea soție. *Intreținerea acestei reședințe este în sarcina succesoriului meu, căruia las moștenire castelul, împreună cu întreaga moșie Sinaia-Predeal cu toate clădirile și stabilimentele*“. Și de aceea poporul care iubește Castelul Peleş nu are nici o grijă că va fi vreodată lăsat în părăsire, căci întotdeauna, în toate timpurile și toți Succesorii Regelui Carol, vor respecta desigur întocmai ultima voință a Intemeietorului, României moderne.

ISTORIC. — Printre primele călătorii întreprinse de către Prințul Carol în Principatele-Unite, a fost și aceea la mănăstirea Sinaia, în zilele de 5 și 6 August 1866⁽¹⁾. Tânărul suveran eră însoțit în această excursiune de către Dimitrie A. Sturdza, doctorul Davila și maior Fălcoianu.

Plecarea din București (6 și 18) avu loc la 5 dimineața cu un poștalion tras de opt cai. Prințul cunoștea drumul Ploieștilor, unde sosiră

1. Toate datele din această lucrare sunt dupe stilul nou.

pe la 9. Aci autoritățile îl primiră solemn, invitându-l să viziteze și spitalul unde zăceau doi holerici.

Continuându-și calea către munți, au făcut mai multe popasuri d'alungul drumului, la câteva conace boierești. Prima oprire a fost la Călinești frumoasa moșie a generalului Mavrus, iar a doua la Florești proprietatea Doamnei Cantacuzino, una din cele mai bogate femei din țară. Mai departe s'au oprit să ia dejunul la moșia Băicoi, proprietatea văduvei prințese Trubețkoi născută Ghica. Soțul acestei doamne eră atașat la legațiunea rusească din Karlsruhe în 1834, în momentul când tatăl tânărului Domnitor român, prințul Carol Anton de Hohenzollern, se căsătorie cu prințesa Iosefina de Baden. Astfel s'a întâmplat ca prințesa Trubețkoi să fie față la cununia părinților Prințului și acum în timpul dejunului dânsa povestea cu bucurie fiului, multe amănunte din vremea aceea.

De la Băicoi o șosea bună duce prin Câmpina și Comarnic la mănăstirea Sinaia, dar apele mari din 1865, luaseră sau răsturnaseră mai multe poduri de piatră și de lemn, așa că trăsura trecu de mai multe ori chiar prin vad, printre bolovanii pe care-i rostogoleau apele furioase.

Mai sus de Comarnic, drumul agățat pe pante la înălțimi amețitoare, eră de asemenea foarte stricat, fie din cauza alunecărilor de strate, fie din cauza mănăcăturilor de ape, așa că pe alocuri trecerea devenise grea și periculoasă. Grație căișorilor neobosiți și îndemnării surugilor chiar și locurile cele mai periculoase fură trecute cu bine.

Deodată valea se lărgeste și ochii fermecați ai înaltului Vizitator zăresc pentru prima dată, urcată la aproape 1.000 m înălțime, singuratica mănăstire Sinaia, ridicată pe un picior de munte dominat de puternicul masiv al Bucegilor, ale căror creste pleșuve păstrau încă netopită zăpada, cu tot anotimpul înaintat.

Curând se aud răsunând și clopotele, ca pentru sărbătoare. Din vârful turlei celei mai înalte, echipagiul Prințului fusese zărit. Acuma caii osteniți, urcau cu greu drumul desfădat de ploi, care duce la platoul mănăstirii. *(Acest drum este reprezentat azi prin străzile Lascar Catargiu, Cantacuzino și poteca care și-a păstrat denumirea, încă de pe atunci, de Drumul Dracului).*

În cetatea mănăstirii, călugării cu Starețul în frunte înconjurat de preoți și diaconi în scumpe odăjdii, primiră pe Domnitor cu mare alai. El sărută sfânta cruce, evanghelia și asistă în biserică la un scurt serviciu divin. Condus dupe aceea în modestele chilii ale schitului, spoite proaspăt cu var alb, I se servește un prânz frugal, căci de mult trecuse ora 7 seara. Lista de bucate coprindea: mămăliguță, păstrăvi și pui fript. Pâinea fusese adusă de către călători, fiindcă în întreaga regiune pustie eră imposibil de găsit ceva de ale mâncării.

Odihna de noapte n'a prea fost restauratoare, mai cu seamă că a doua zi la 5 toți erau în picioare, căci dupe vizitarea mănăstirii,

aveau să plece în spre săline. Drumul de întoarcere până la Cămpina a fost acelaș ca și în ajun.

Deși n'a petrecut la mănăstire decât o noapte, locurile însă l-au plăcut atât de mult încât revine și în anul următor⁽¹⁾, iar în 1868 de la 26 la 30 August îl aflăm făcând excursiuni în Bucegi. „Dela Sinaia urcai unul din cei mai înalți munți din Carpați, Bucegiul“ scrie El tatălui Său.

În vara 1870, Domnitorul Carol vizitează din nou Sinaia, iar la 2 August 1871 aduce și pe principesa Elisabeta, tânăra Sa soție cu care petrece în localitate întâia vară.

Înainte plecării, la 6 dimineața, avusese loc un Consiliu de Miniștrii la Cotroceni sub președinția Sa. La 7 S'au dus la gară cu fetița Lor, căci drumul până la Ploiești îl făceau cu trenul de curând inaugurat. La Ploiești o trăsură așteptă gata. Imediat au pornit-o în goana cailor pe drumul prăfuit al Cămpinei. Călătoria devenea tot mai plăcută pe măsură ce se apropiau de munți. La Cămpina Au dejunat la sub-prefect, iar dupe amiază la două Au continuat drumul spre Sinaia pe un timp splendid și o temperatură plăcută. Pe întregul parcurs se lucra cu activitate la repararea șoselei și a podurilor. La 5 ajung la mănăstire, unde l-i se face o primire solemnă. Dupe un scurt serviciu divin oficiat în paraclisul schitului, Domnitorii sunt conduși în apartamentele lor, micile cămăruțe strimte, spoite în alb „cari nici nu comunicau între ele de cât printr'un îngust pridvor de lemn, care pe timp de ploaie abia te poate păzi să nu fii udat la piele. Împrejur sunt numai chilli și chiar aceste cămăruțe n'au fost golite de către schimnici, de cât în ultimul moment, așa că mobilierul nostru e mai mult de cât sumar“ (21). Temperatura răcoroasă li reconfortează însă și priveleştea din balconul mare unde-și iau prânzul li încântă. Pe înopate se deslănțue asupra văii un uragan îngrozitor, care iluminează feeric aspectele mărețe ale muntelui prin fulgerile sale livide și îndelung repetate.

A doua zi perechea Prințiară face o lungă plimbare prin frumoasa pădure care înconjură mănăstirea. Prințesa rămâne încântată de liniș-

---

1. Prințul Carol deși născut și crescut într'o epocă în care alpinismul și turismul în general, erau încă în fașe, a fost totuși un mare iubitor al naturii și în deosebi al munților cu pădurile și mărețele lor perspective. Acest Mare Om a parcurs, în primii cinci-spre-zece ani de domnie, toți munții României în lung și în lat, pe jos sau călare, așa că între numeroasele titluri de glorie li revine și acela de a fi fost un îndrumător printre primii *carpațiști* români. Următoarele rânduri către tatăl Său, confirmă cele de mai sus.

13 Mai 1868: „Din Mai duc o viață foarte agitată și obositoare; singura distracție ce mi-am acordat din timp în timp, au fost excursiunile în *frumoșii munți Carpați* Cu inima veselă am parcurs aceste locuri magnifice, care-mi reamintesc călătoriile comune ce făceam înainte vreme prin Elveția“ (25, pag. 441), sau, 27 Mai 1875: „Eșit victorios dintr'o violentă luptă electorală și înapoiat dintr'o excursie în munți, unde am *îmagazinat noi forțe*. . . .“ (21).

tea și singurătatea acestor magnifice împrejurimi. Atunci hotărâsc Ei clădirea unei case de vară în „munții Prahovei” (1) așa că Prințul, însoțit de consilierul privat Abegg, caută dimineața întregă un loc potrivit în pădure pentru această locuință. El crede că un teren mic va fi suficient, pe când Abegg e de părere contrarie (2).

timpul mereu frumos permite perechei Prințiară să ia regulat masa pe verandă sau să-și petreacă zilele în mijocul pădurilor seculare de brad, așa că repede scapă de frigurile care-l scuturau la București.

Despre felul cum era viața Suveranilor noștrii la mănăstire în timpurile acelea, următorul extract dintr'o scrisoare a Prințului către tatăl Său, ne poate da o idee.. 19 August 1871: „Aci la Sinaia ne vin mereu vizite și regulat suntem 18 și 20 la masă. Aceasta ne distrează și ne înveselește viața. Jos la baza înălțimei, d'asupra căreia se ridică mănăstirea, s'a clădit un otel în stil elvețian, care acuma este plin de vizitatori.”

„Proectăm și noi construcția unui chalet elvețian, ca să avem unde șede a în timpul verei, căci aerul aci este mereu răcoros și curat.”

Plimbările și excursiunile se țin lanț. La 5 Septembrie perechea Prințiară se duce la Vârful-cu-Doru „vârful cel mai accesibil al masivului Bucegilor”. Ascensiunea se face călare până la curmătura cu cruce, iar de acolo până în vârf pe jos. „Punctul de vedere este încântător; la dreapta și la stânga noastră avem văile adânc brăzdate ale Prahovei și Ialomiței și de jur împrejur întunecata verdeață a numeroaselor creste acoperite de păduri dela granița Transilvaniei până în câmpia Munteniei, unde se văd strălucind în depărtare acoperișurile de tablă albă ale Ploieștiului” (21).

Locul favorit al perechei Prințiară și pe care-l vizitează neincetat, nu e departe de mănăstire, în pădure, acolo unde El se gândește să-și facă o casă de vară. Terenul este despărțit de mănăstire numai prin strimta vale a Peleşului, fiind situat aproape de confluența acestuia cu larga vale a Prahovei.

Idea ca pe acest loc — (*care eră probabil actuala poiană zisă a lui Opler lângă șoseaua națională*) — să se construiască o casă de Țară

---

1. La cuvintele de bun sosit, în ziua de 25 August 1871, pe cari l-le adresează consiliul județean de Prahova, Prințul răspunde ce plăcere simte pentru sentimentele de afecțiune și devotament ce l-se manifestă și că în viitor, fiind hotărât să-și clădească aci o reședință de vară, va avea plăcuta ocaziune să vină mai des și pentru șederi mai îndelungate în „munții Prahovei” (25).

2. Domnitorul Carol, înainte de a alege Sinaia ca reședință de vară, s'a gândit la mănăstirea Bistrița din jud. Vâlcea, care-l atrăgea prin arhaismul regiunii. Ideea a părăsit-o repede însă, în fața numeroaselor considerații de ordin nepractic, din cari principalele erau: greutatea aprovizionării, lipsa completă de căi de comunicație, depărtarea de Capitala Țării și perspectiva pentru viitor (cum de altfel s'a și adevărit) ca prin localitate să nu treacă nici odată o mare linie ferată de trafic intens. (Detalii date de D-l Ludovic Basset).

a fost părăsită, din cauza vânturilor și curentului continuu pe care-l produce valea (2i).

La 13 Septembrie, Suveranii părăsesc mănăstirea, reluându-și reședința de iarnă în București. În cursul acelei ierni (1871-72), D o m n i t o r u l se ocupă pentru prima dată de chestiunea clădirii la Sinaia (1) a unei reședințe de vară și pentru aceasta El are în ziua de 23 Februarie 1872, o lungă convorbire cu prințul Ghica, primul efor al Spitalelor Civile din București, ca această administrație să-I vândă un loc de casă. Realizarea dorinței Sale a întâmpinat greutate, fiindcă Eforia n'avea voie să-și alieneze proprietățile sub nici o formă (9). Se căzu atunci de acord asupra următorului expedient: Prințul C a r o l să cesioneze Eforiei, în schimbul celor 1.000 pogoane alese, 2.000 de pogoane situate d'asupra văii și a căror cumpărătoare de la Scarlat Creulescu o trata Abegg.

În anul următor 1872, odată cu sosirea marilor călduri perechea Prințiară se reinstalează (27 Mai) la mănăstire, unde petrece o vară „liniștită și veselă„(2) deși cu mare greutate, s'au putut da locuințe celor 60 persoane cari compuneau curtea.

Cum nu se putuse încă cădea de acord în privința terenului pentru construcția unei vile, D o m n i t o r u l arată la 28 Iunie 1872 primului efor beizadeaua D. Ghica, dorința Lui de a adăogi pe cheltuielă proprie o aripă nouă patruleterului mare (3) al mănăstirii, ca să-și poată face mai confortabilă șederea acolo. Eforii sunt și dâșii dispuși să pregătească Suveranilor o căsuță situată în afara mănăstirii.

Dorința de a poseda o casă proprie la Sinaia, a frământat mult pe tânărul Prinț C a r o l, care — și aceasta reese la fiecare pagină din citirea memoriilor sale — a avut de luptat cu felurite greutăți (4).

---

1. „Vom petrece dupe aceea vara întregă la Sinaia, unde ne vom putea instala ceva mai comod ca vara trecută. Abegg negociază chiar acum cumpărarea unor livezi și păduri ca să ne putem construi o casă de țară, chiar pe locul nostru propriu, ca să ne putem și noi găsi un refugiu contra paludismului“. Dintr'o scrisoare a Prințului C a r o l către tatăl său, 15,11/1872 (21).

2. „Și noi am putut, dupe atâtea furtuni petrece o vară liniștită și veselă, bucurându-ne de artă și natură, primind vizita a tot felul de personalități și din toate țările, un defileu plăcut și variat, cu toată liniștea schitului din creerii munților uriași“ (25). 8 Octombrie 1872, dintr'o scrisoare a Prințului C a r o l către prințul imperial al Germaniei.

3. Pe locul liber de la est, unde un an mai târziu, a fost făcută o galerie de lemn, care este și azi în ființă.

4. Deși grele prin absoluta lor lipsă de confort, timpurile acelea erau frumoase și nu numai că nu strică, dar chiar adaugă interesului acestui istoric, următorul extract dintr'o lungă scrisoare către tatăl Său, adresată de Prințul C a r o l în ziua de 29 Iunie 1872 :

„Presupun că boala mea este o consecință a surmenagiului provocat de căldurile mari din cursul inspecțiilor mele; acestea îmi luau de multe ori șase și opt ore pe zi. M'am restabilit însă în aerul curat al Sinaiei; șederea în această localitate

În vederea acestei clădiri, e chemat la mănăstire arhitectul vienez profesorul Doderer, care sosеше în localitate la 22 August 1872, pen-

ne face bine la toți trei, așa că pe zi ce trece mi se întărește dorința de a începe cât mai curând construcția unei reședințe de vară*.

„Acum opt zile am fost la vânătoare de urși. Trei sute de bătaiași cu tobe și trompete, al căror ecou era până la de zece ori repetat de către văi și stânci, și vre-o treizeci de vânători cari înconjurau cercul ce se întindea pe mai mulți kilometri, ne asigurară prada. Două bătaii fură organizate; fiecare a ținut cam 2¹/₂ până la 3 ore*.

„La 5 dimineața părăsii mănăstirea, urcând primul munte Furnica, unde eram la 7. Acolo o ursoaică mare omorase mai multe oi chiar sub ochii înspăimântați ai ciobanului. Mă așezai în spatele unei stânci de unde priveam în fundul a două prăpăstii adânci. Bătaia începe; în depărtare se auzeau strigătele bătaiașilor cari scoborau în linie din vârful stâncilor. De odată cerul se întunecă și o teribilă furtună se deslănțue, de nu puteam vedea la zece pași înaintea mea. Cum nimic însă nu se arată, dupe 2 ore de așteptare, ne adăpostirăm într'un bordei; câteva minute dupe aceea, furtuna trecuse și la picioarele noastre se întindea din nou luminată de soare grațioasa vale a Prahovei*.

„Această schimbare de timp a îndemnat și pe Elisabeta să părăsească Poiana Țapului unde trebuia să dejeneze și să-mi iasă înainte cu doamnele sale. Dupe ce așteptasem peste 3 ore în bordei ursul, sau mai bine zis dejunul, acesta sosi la 12, făcându-i deosebită onoare pe iarbă verde; vânătorii, bătaiași, dorobanții cu cai lor se așezară și dâșii în jurul nostru, formând grupe foarte pitorești*.

„La 2 ne coborâm spre Poiana Țapului, un mic sat la intrarea Văii Babei. Acolo mă despărții de Elisabeta și urcând Valea Babei în sus ajunserăm într'o adevărată pădure virgină. Ocupai din nou o poziție de unde vedeam prin două chei. Cel mai vestit vânător de urși din ținutul întreg era lângă mine asigurându-mă că fiara nu va întârzia să se arate. Așteptai cu răbdare aproape 3 ore în spatele unui trunchiu; strigătele bătaiașilor se pierduseră de mult; se mai auzeau numai în depărtare focuri de pușcă; unii din bătaiași parcurseseră deja drumul lor și nimic nu eșea la vedere. Plictisit lăsași pușca jos; dar vânătorul de urși îmi zise încet, să mai am puțină răbdare. Reluai pușca; peste zece minute auzii deodată sgomot; cădeau bolovani și pietre în prăpastie; doi urși tineri se arătară; ei coborau unul depe altul o vâgăună, făcând să trosnească gătejele și rădăcinele sub labele lor largi. Nu eram la distanță mare de ei și i-ași fi putut atinge cu glonțul, dar crăcile și trunchiurile mă împiedicau de a ochi*.

„Părăsii deci ascunzătoarea și coborâi puțin ca să dau vederii câmp lber; vânătorul de urși ajunsese jos în fundul șiștoacei și culca la pământ pe unul din urși cu primul glonț; al doilea de sigur că nu-i scăpa teafăr dacă ar fi avut o pușcă cu două focuri. Atunci excitația coprinsese pe toți; se aștepta ursoaica asupra căreia bătaiașii trăseseși mai sus, dar nu se știa dacă fusese rănită și dacă urșii tineri o precedaseră. Cercul vânătorilor și al bătaiașilor se strângea mereu și vânătorul de urși venind lângă mine îmi atrase atenția asupra pericolului de a te găsi față în față cu un animal furios. Șezurăm o jumătate de oră în așteptarea momentului deciziv, deoarece ursoaica nu s'a arătat, fiind probabil rănită și stând ascunsă prin niscaiva mărăcini*.

„La întoarcere, avurăm noroc de un alt spectacol interesant. Dincolo de vale, în afară de bătaia puștei, vre'o 30 de vulturi se roteau în jurul vre-unui stârv; trăseseși asupra unuia, dar glonțul nu atinse decât o pană care căzu jos. Sgomotul speriă însă pe acești interesanți locuitori ai stâncilor, cari se risipiră, ascunzându-se prin crăpături, unde-i puturăm urmări cu privirea încă mult timp*.

„La Bușteni încălecai, și la 7 eram la Slnaia unde furăm primiți cu ovațiuni, căciștirea cu rezultatul vânătoarei ne precedase* (21).

Vedere generală a mănăstirii Sinaia.

Foto M. Haret

tru a examina terenul ales pentru construcție. Doderer eră autorul unui stabiliment de băi de la Mehadia, pe care-l edificase pe un sol identic și cu greutateți similare celui de la Sinaia, așa că era indicat ca o competență în materie.

Tot în vara aceea, în afară de alți numeroși vizitatori, a fost la curtea princiară și pictorul american Healy, cel care făcuse la Roma unul din portretele în ulei ale Principesei Elisabeta care se găsește și azi expus în Castelul Peleş.

Cu toată instalația primitivă și inconfortabilă de la mănăstire, ⁽¹⁾ șederea la Sinaia li încântă și Le plăcă într'atâta în cât în 1872 nu-și reiau reședința de iarnă de la București de cât la 29 Octombrie.

Iată descripția pe scurt a locuinței ocupate de către Domniotii noștrii timp de 11 veri (vezi planul).

Patrulaterul bisericei noi, clădit la 1846 coprinde: la V partea exterioară a chiliilor schitului vechi, clădit la 1695 și restaurate de Eforia Sp. Civile din București în 1909; la N un șir de cămăruțe cu

1. „Șederea la Sinaia pe care o vom prelungi cu încă patru săptămâni dacă timpul va fi frumos, ne reușește tuturor nu se poate mai bine. Viața aci este plăcută, căci avem oaspeți în toate zilele.” Prințul Carol către tatăl Său la 31 August 1872 (25).

ziduri groase, clădite în 1846, de la ale căror ferestre nordice vederea spre castel, spre Bucegi și spre Valea Peleșului este de o neînchipuită măreție. În aceste camere (1) era apartamentul M. M. L. L. și într'ansul au trecut Dânsii verile, până la 1883, adică în total 11 ani căci în anul 1877 al războiului pentru neatarnare n'au fost la Sinaia; la E este o galerie de lemn ridicată în 1873 și la S un șir de case clădite în 1846 și restaurate de Eforie în 1891. Acest din urmă rând care forma arhondaricul mănăstirei, coprinde șase camere cu două săli și o verandă mare, de unde „se vede cea mai frumoasă priveliște din România și una din cele mai frumoase ale lumii“ (13) cum scrie cu drept cuvânt D-l Profesor N. Iorga. Într'ânsele erau instalate sufrageria, saloanele de recepție și camere pentru oaspeții streini.

Camerile șirului de miază-noapte de un interes istoric deosebit pentru noi, sunt azi locuite de starețul și preoții mănăstirei, iar cele de la S. tot atât de importante au fost prefăcute în *Muzeu și Bibliotecă*.

„Despre vremile de atunci ne vorbesc pereții chiliei, pe timpul acela slujind ca sală de mâncare Suveranilor. Toată viața de la Curtea regească, poposită în arhondăria mănăstirei, o zugrăvește marea artistă Carmen Sylva pe pereții sufrageriei (5)“.

„În cărbune negru și cu mână de maestru, sunt prinse gesturi, ticuri de ale persoanelor cari trăiau în jurul Suveranilor. Răposata Zoe Bengescu, intima și mult apropiata duhovnică a Reginei Elisabeta, e prinsă în vre'o zece feluri, cu toate gesturile ei de dragălăsenie, de veselie și ghidușie. Iată pe Regele Carol în timpul vechi, cu barba neagră și deasă; iată pe Titu Maiorescu, tânăr și cu înfățișarea tot serioasă; uite pe generalul Florescu, organizatorul armatei române și pe Carol Davila, cu fruntea luminoasă și pe Costică Nanu, sprâncenat și hotărât în privire. Nu lipsește nici Lavater, guvernorul care a crescut-o de mică pe Regina Elisabeta; nici Vereșaghin, marele pictor rus“.

„Doi pereți întregi sunt plini cu desemnuri, de sus până jos; sunt 72 de capete, cu atâtea gesturi, cu atâtea linii și cu atâtea momente; e o frântură a timpului cu viața lui. Azi s'a dus și vremea aceea, și viața acelei vremi, și Cea care a dat viață vremii. S'a stins cum orice lumină se stinge. Numai peretele acoperit cu chipuri va rămâne să vorbească, mai departe, despre clipele patriarhale, petrecute de Suveranii noștrii aci, — dupe cum sfântul paraclis, din cetățuia mănăstirei, întunecos, jos, cu pereții groși, reci și cu zugrăveală bătrână, mucegăită — povestește azi celor ce se abat din cale, despre costi-

---

1. Indicațiunile prețioase de mai sus, ni le-a dat D-l Ludovic Basset, secretarul Regelui Carol I și al actualului Rege și unul din puținii supraviețuitori, cari au trăit în intimitatea Suveranilor pe timpul când petreceau verile la mănăstire.

șul greu și povârnos al celor două veacuri și jumătate prin cari a trecut biserița (5). Pentru ca aceste desemnuri să se păstreze atât cât vor dura și zidurile ce le poartă, au fost acoperite cu geamuri, susținute de câte un cadru de lemn.

În 1873 perechea Prințiară a fost în streinătate la începutul verei, de unde nu s'a întors la Sinaia de cât în 28 August. Intrarea în Țară s'a făcut pe la Predeal (1).

Nu mult dupe sosirea Sa la mănăstire, Prințul Carol cumpără prin bună învoială de la Scarlat Crețulescu, munții *Pietricica, Pâraele, Cazacu* (2) de la Azuga și două izvoare hydro-minerale, pe cari apoi îi dă Eforiei în schimbul muntelui *Pietrele-Arse* (7) zis și moșia *Sinaia*, adică întreg terenul cuprins între văile Prahovei, Peleşului, Pietrelor-Arse până sus pe creastă la vârful mare al Pietrelor-Arse.

În desele Lor plimbări prin pădure, hotărâseră aproape definitiv locul de construcție al castelului. Acesta eră pe pajiștea verde, aproape orizontală, care se întinde azi între Corpul de Gardă, Pelisorul și arcul șoselei ce pătrunde în parcul castelului (3). Locul ales eră însă nepotrivit atât ca perspectivă, cât și ca lărgime fiind prea aproape de Peleş. Atunci în ziua de 1 Octombrie în urma unei noi excursiuni pe Apa Peleşului în sus spre cascade, împreună cu Principesa, se hotărâște în mod definitiv ca loc pentru clădirea unei reședințe de vară, înălțimea răpoasă a marginei de pădure de brad seculară, cu vedere asupra mănăstirii, situată pe stânga sălbaticii și în accesibile Văi a Peleşului, d'asupra locului numit de către călugării de acolo *măstina* sau *zânoaga Peleşului* (4). Pajiștea răpoasă aleasă fusese dese-ori văzută de Ei în plimbările ce făceau d'alungul acestui impenos torent de munte și care de la început L-i s'a părut parcă inadins pregătită pentru ridicarea unui mândru palat.

Șederea la Sinaia a fost dulce și plăcută în vara aceea, (23, pag.

1. „Vântul răcoros care ne venea din Valea Prahovei, ne reînviă, căci eram orice s'ar spune, puțin oboșiți de călătorie, de căldură și de primiri. Pe la 5 sosirăm la Sinaia. Aci de asemenea furăm primiți cu alai; toate drumurile, toate poteciile și toate înălțimile din jurul mănăstirii erau acoperite de o imensă mulțime pitorească de țărani și țărance; clopotele celor două biserici sunau; o muzică militară cânta imnul național; tunete de urale și bubuțuri de tunuri de munte răsunau în vale”

„Prima noastră vizită fu pentru biserică, unde un Te-Deum fu cântat; dupe aceea am salutat pe cei prezenți. Capitala își trimisese primarul și doi consilieri; mai erau senatori, deputați și ofițeri superiori. Seara, dupe cină, frumoase focuri de artificii și focuri de veselie, cari iluminau valea întreagă terminau această zi de sărbătoare (25, pag. 813)*. (Dintr'o scrisoare a Prințului către familia Sa, îndată ce s'a întors din streinătate.

2. „Actele pentru cumpărarea parchetelor de pădure din V. Prahovei, pe cari Prințul le-a luat de la Sc. Crețulescu pentru a le schimba cu terenul aparținând Eforiei în V. Peleşului, au fost legalizate tocmai la timp, de oarece fostul lor proprietar a murit azi 24/XI 1873 la miezul nopții (21)*”.

3. Preciziuni date de D-l L. Basset.

4. Detalii comunicate în audiență de însuși Defunctul Rege.

131-137) căci se construise o nouă verandă (galeria de lemn despre răsărit) „așa că acuma putem sta mult mai mult în aer liber. Numeroase vizite și invitați la masă ne aduc o plăcută variație (21)“.

Curând dupe fixarea locului de construcție sosesc și planurile trimise de Doderer, cari figuraseră la expoziția din Viena și pe cari Prințul le discută pe teren cu colaboratorii săi, în ziua de 15 Octombrie 1873.

Cum însă locurile erau pustii — calea ferată nefiind construită și nici Sinaia nu se născuse încă (?) — căratul materialului necesar ar fi fost foarte greu, dacă nu chiar imposibil, pe drumurile rele și nesigure ale Prahovei. Domnitorul Carol numește atunci o comisie, care avea să stabilească ce anume materiale se găseau pe loc. Comisia compusă din Stöhr, sculptorul Curței și Basset, secretarul particular al Prințului, a prezentat un raport, arătând că piatră, lemn, var, nisip și pământ galben pentru cărămidă, se găseau din abundență chiar pe loc și că numai marmora și fierăria trebuia adusă de aiurea. Lucrările începură imediat, chiar în lunga toamnă a anului 1873, și atunci răsăriră ca din pământ, varnițe, ferestre pe Prahova, cărămidării, precum și un sat întreg de barace, locuit de vre-o 400 muncitori și meșteșugari cu familiile lor, căci în afară de castel, aveau să se clădească, grajduri, corp de gardă, pavilion de vânatoare, șoproane pentru trăsuri și case pentru funcționarii palatului. Cu facerea sondajelor, pentru încercarea terenului, a fost însărcinat inginerul salinelor de la Telega, Cariagdi, care făcu un raport favorabil relativ la soliditatea terenului ales. În Martie 1874, sosește în București, dupe ce trecuse pe la Sinaia să-și dea seama de stadiul lucrărilor, Doderer, care constată că lucrul mergea greu, din cauza nenumăratelor isvoare cari minau terenul și cari au făcut să se surpe în mai multe rânduri lucrările începute.

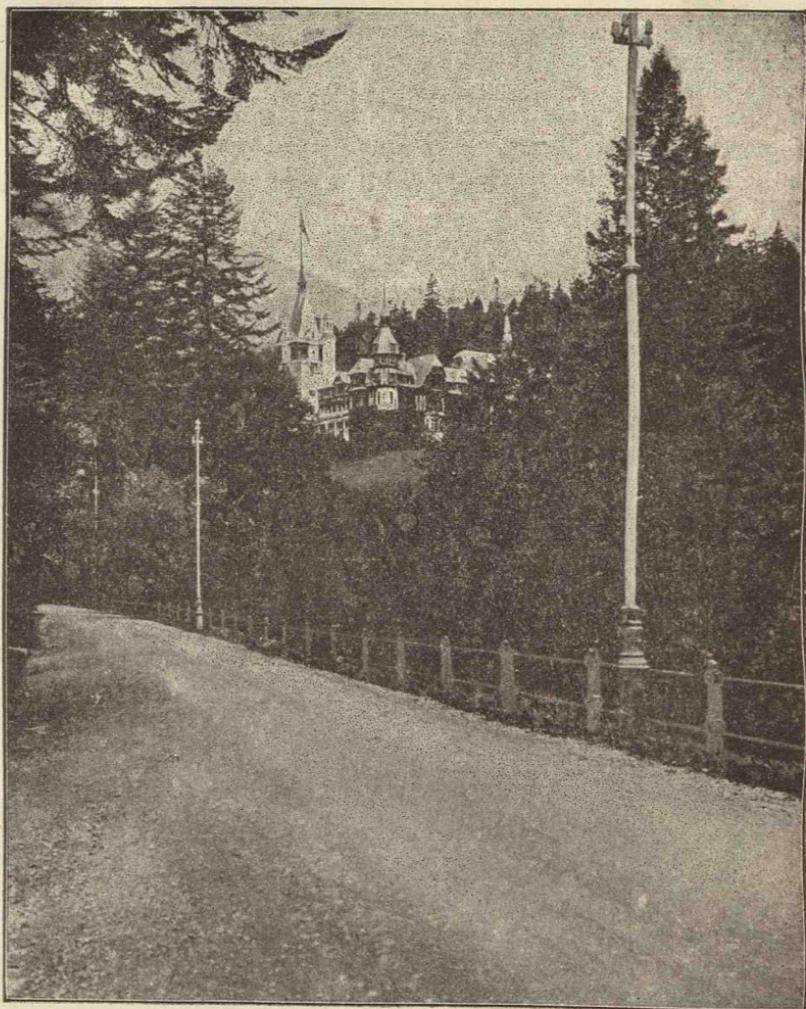
La 27 Iunie, Curtea își reia reședința de vară la mănăstire. Acolo perechea Princiară vizită în toate zilele terenul de construcție din Valea Peleşului. Prințul se interesă în deosebi de drumul care trebuia să lege șantierul cu șoseaua mare. El asistă la lucrările preliminarii și se ocupă singur de traseu.

---

1. Bușteni ca comună este mult mai veche ca Sinaia. Documentele ne spun că în comuna *Podul Neagului*, care se întindea de la *Isvor* până la *Predeal*, erau în 1864 două școli. Prima și cea mai veche — căci fusese înființată în 1849, la care veneau și copiii din *Isvor* (12—15 km depărtare) funcționa chiar în cătunul *Bușteni*; a doua era particulară la *schitul Predeal*. În 1864 a fost înființată primărie în comuna *Podul-Neagului* cu reședința în *Bușteni*. La 1874 comuna *Podul Neagului* — dupe dorința exprimată de Domnitorul *Carol* — a luat numele de *Sinaia*; tot odată primăria, care era la *Bușteni* a fost transferată la *Sinaia*. *Sinaia* a fost declarată comună urbană în 1880 și abia în 1884 a fost despărțită în două: deoparte *Sinaia* comună urbană cu cătunul *Isvor* și de altă parte comuna rurală *Predeal*, cu cătunul *Poiana-Țapului*, *Bușteni*, *Azuga* și *Predeal* (9, 10, 11, 12 și 20).

Spre Castelul Peleş pe alea Carmen Sylva.

Foto M. Haret

Printre numeroasele personalități pe cari Domnitorul și Domnița le-au avut ca oaspeți la mănăstire în vara 1874, semnalăm ca cea mai interesantă, figura lui *V. Alexandri*.

Trebuind să facă o cură la Franzensbad, Suveranii părăsesc Sinaia la 15 Iulie. În trecerea Lor prin Pesta, întâlnesc pe Doderer care-1 aștepta acolo pentru a discuta încă odată planurile viitorului castel,

Foto C. Ștefanovici

Cum eră la început parcul castelului.

căci primele fuseseră prea mareș întocmite în raport cu greutateș terenului.

Cura terminată Ei s'au inapoiat direct la Sinaia la 11 Octombrie, pe care apoi n'a u părăsit-o de cât la 9 Noembrie (1). Tot timpul liber

1. Cu regret am părăsit Sinaia acum trei săptămâni pentru a ne întoarce la București. Acum opt zile timpul acolo eră încă splendid, astfel că gândurile noastre

Prințul Ș-1 petrecea pe șantier, ca unul ce se interesă de lucrările preliminare, de construcția noii șosele carosabile a Văii Peleşului, de baracamente cari acum erau aproape gata, etc.

Cu sosirea anului 1875, realizarea reședinței din Sinaia, intră în fază decisivă; tocmai de aceea crește și nerăbdarea Domnitorului, căci iată ce scrie El la 19 Martie : „ Masele de zăpadă sunt încă atât de considerabile, în cât la Sinaia vor trebui două luni cel puțin, înainte ca ele să se topească, așa că nu ne vom putea instala acolo înainte de Iunie. Construcția de asemenea nu va putea reîncepe înainte, astfel că ceia-ce fusese hotărât să fie făcut anul acesta, de sigur că nu se va putea îndeplini în totul. Suma afectată pentru 1875 este considerabilă. În momentul acesta, pătrunderea în Valea Peleşului nu e posibilă. Un uriaș perete de zăpadă, care nu se poate trece, o desparte de Prahova. Călugării mănăstirei și cei doi pădurari ai mei au murit aproape de foame. Unul și-a pierdut pe bătrâna sa mamă. Căci nici un doctor n'a putut ajunge până în acele pustietăți (21)“.

La 27 Mai următor o nouă scrisoare ne spune că ; „construcțiile au început la Sinaia, unde ne vom duce și noi către începutul lui Iulie. Planurile lui Doderer sunt foarte frumoase, dar mă tem de prea marea cheltuială ; sper însă ca anul acesta să putem rămâne în limita bugetului nostru (22)„

La 11 Iulie 1875 un eveniment capital pentru dezvoltarea ulterioară a Văii Prahovei, are loc. Parlamentul votează concesiunea Crawley pentru construcția liniei Ploiești-Predeal, cu prețul de 42.500.000 lei aur.

În așteptarea acestui vot Curtea nu s'a putut duce la Sinaia de cât la 20 Iulie. Imediat șantierul e vizitat de Domnitor, care constată că construcția înaintează încet din cauza ploilor neîntrerupte. Lucrările de altfel prezintă mari dificultăți de înlăptuire cari provin în deosebi din pantele prea abrupte cari sunt a se escalada ; din cauza fundațiilor cari trebuiesc duse în jos foarte adânc în solul pietros al muntelui, precum și din cauza numeroaselor isvoare cari provoacă continue dărâmări de teren. Aceste isvoare au fost captate, conduse într'un canal adânc și întreaga construcție a trebuit să fie asigurată prin ziduri groase de protecție. Mulți credeau că aceste piedici nu vor putea fi învinse și că Suveranul va fi obligat să întrerupă lucrările. La un moment dat coasta unui deal întreg pleacă la vale cu tot materialul adunat pe ea. Prințul numește atunci o comisie de experți, care să examineze mai în de aproape soliditatea terenului. Dupe numeroase sondajii, comisia constată că stratul de pământ fugitiv avea 5—5¹/₂m

---

se întorceau mereu spre munți și aceasta mai cu seamă, pentru-că apartamentele tăcute ale palatului, nu voesc să se animeze. Căutăm să ne distrăm cât putem; avem în toate zilele invitații la masă, ne ocupăm întreaga zi; dar nimic nu ne poate face să uităm, vocea dulce a copilului nostru, care ne lipsește peste tot și mereu“.

Prințul Carol către tatăl Său la 28 Noembrie 1874 (25).

grosime și că cu cât sonda se afundă, cu atât se găsea teren mai pietros și mai stabil. Chevalier, un inginer francez atașat la C. F. R., conducea expertiza. El face în cele din urmă — spre bucuria Domnitorului — un raport favorabil, arătând că alunecările erau neutralizabile chiar pe suprafața mișcătoare.

„La munte anul acesta sunt numeroși vizitatori pentru vară ; otelul este mereu plin și se construiesc chiar câteva vile. Vila primului efor și a ministrului de război generalul Florescu, vor fi primele terminate jos în vale (21)“.

La 3 August Prințul sancționează legea liniei ferate Ploiești-Predeal.

La 22 August are loc cu mare solemnitate, punerea pietrei fundamentale a Castelului Peleş. Dupe serviciul divin, perechea Prințiară se duce, urmată de un mare număr de invitați, până la cortul decorat cu cetină și drapele, instalat pe șantier. Un detașament de infanterie cu muzică dedea onorurile. Dupe ceremonia religioasă un document comemorativ este iscălit de Suverani și toate persoanele asistente și apoi închis într'un tub dublu de sticlă și plumb. Prințul și Prințesa își pun șorțuri și cu mistria întind tencuiala pe piatra de fundament; dupe cele trei lovituri tradiționale de ciocan, *Vodă Carol* spune cu glas tare următoarele cuvinte: „*să se ridice acest castel și să fie cu bine terminat, pentru a deveni leagănul dinastiei mele, al dinastiei naționale*“.

Trupele prezintă arme'e, muzica intonează imnul național și poporul care eră adunat jos în vale izbucnește în lungi și repetate ovații iar prințul Dimitrie Ghica, primul Efor al Spitalelor Civile din București, dă citire următorului act de fundație: (1)

CAROL I.

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Românilor,
La toți de față, și viitori sănătate ;

Astăzi, Duminecă, la 10 August, 1875 Noi Carol de Hohenzollern Domn al Românilor, în al treizeci și șaselea an al nașterii Noastre dinpreună cu Elisabeta Doamna, scumpa noastră soție, și cu ajutorul Celui a Tot-Puternic, am pus temeliala Castelului Peleş pe moșia noastră Piatra-Arsă, în vecinătatea sfintei mănăstiri Sinaia, zidită la anul 1695, de către Spătarul Mihai Cantacuzino.

Clădirea acestui castel s'a început în anul al zecilea al Domniei Noastre, fiind președinte al Consiliului de Miniștri, D. Lascar Catargi, președinte al Senatului I. P. S. S. Mitropolitul Primat Calinic Miclescu și președinte al Adunării Deputaților principele Dumitru Ghica; iar Stariș al Sf. Mănăstiri Sinaia S. S. Archimandritul Onofrei. In acelaș an s'a început și construcția drumului de fier, care va lege orașul Ploiești cu Brașovul, prin valea Prahovei.

Drept care am subscris aceasta, spre a noastră pomenire în veacurile viitoare.

Dupe aceia mareșalul curței Th. Văcărescu, citește următorul act de construcție de asemenea semnat de Altețele Lor și de principalele personaje prezente :

Nol Carol de Hohenzollern, Domn al Românilor și Elisabeta de Wied, Doamna Românilor, am poruncit ridicarea Castelului Peleş, pentru ca să ne fie pe timp de vară reședință sănătoasă și binecuvântată. Pentru aceasta am însărcinat pe arhitectul Wilhelm Doderer, profesor de arhitectură la școala politehnică din Viena, să lucreze planurile castelului și dependențelor, conducând construcția. Ca dirigiuitor al lucrării, am desemnat pe arhitectul Ioan Schultz din Lemberg, căruia i-am încredințat în de-aproape supraveghere lucrările tehnice. Am mai numit, în afară de aceștia și un comitet de construcție, compus din: sculptorul Curței Martin Stöhr și din secretarii Noștrii particulari George Coulin și Ludovic Basset, cari să supravegheze cheltuelile.

Dependențele castelului proiectate tot-odată coprind; economatul, pavilionul de vânatoare sau casa pădurei, grajdurile, fântânile cu țevăria de apă și parcul. Pentru ca să asigurăm edificiului o mare durată și ca să păstreze ani îndelungați amintirea numelui Nostru, s'au întrebuițat pentru clădire, celemai bune procedee de construcție; fundațiunile sale au fost așezate pe adânci temelii de beton și aparate de puternice zidării contra impingerii muntelui. Pe cât a fost cu putință, materialele de construcție au fost luate numai dupe domeniile Noastre; zidăria a fost făcută din piatră de Prahova ziduită cu var; piatra cioplită a fost scoasă, parte din carierele Piatra-Arsă.. parte din carierele Lunca-Mare de lângă mănăstirea Brebu; piatra verde a fost adusă dela Slănic; lemnăria pentru bina a fost tăiată din pădurile Noastre, cărămizile au fost lucrate și arse chiar pe șantier, Țara neproducând fier, Pam adus din streinăătate. Dupe dorința Noastră s'au întrebuițat mai numai Români ca zidari și dulgheri, dar sunt aci și mulți meșteșugari din afară. Salariile plătite sunt următoarele: zidarii și dulgherii, dupe merit, de la 5 la 7 lei pe zi; salahorii 3 lei; ciopliitorii în piatră sunt retribuți dupe natura și cantitatea muncii lor; lucrul unui metru cub de piatră moale revine la aproape două sute lei. Kilogramul de fontă costă adus pe șantier patruzeci bani și de fier forjeat șasezeci. Metrul cub de piatră se plătește șase lei și cincizeci bani. Varul revine la douăzeci și șase lei chintalul metric; nisipul din Prahova la cinci lei metrul cub. Mă de cărămizi revine la treizeci și cinci până la patruzeci lei; lucrările de terasament costă un leu și zece bani metrul curent."

Am consemnat aci aceste date, ca să lăsăm urmașilor noștrii o mărturisire de condițiile actuale de lucru în scumpa Țară, ale cărei destine Ne-au fost încredințate, de A Tot-Puternicul, pe care nu încetăm de a-L invoca pentru ca El s'o aibă neîncetat în Sfânta Sa pază (1).

Acest act de construcție fu sigilat în acelaș tub de plumb cu pergamentul de fundație și cu câteva monede, astăzi extrem de rari, cari purtau efigia Prințului și pe cari Sublima Poartă, nu le îngăduise să circule. Tubul fu zidit în temelii.

Cerul își părăsise mantaua lui de plumb pentru cele câteva ore cât a durat ceremonia și dejunul la care toți invitații au luat parte, și numai dupe aceea a reinceput ploaia, care în 1875 a făcut atâta rău punând fundațiile sub apă și distrugând mii de cărămizi. Pentru această zi de bucurie, ploaia a fost și mai rău venită, căci în programul sărbătoarei, era hotărâtă o petrecere populară dupe dejun, cu lăutari și jocuri pentru popor în fața Suveranilor. Partea aceasta a trebuit suprimată spre regretul tuturor.

În zilele în care se puneau temeliele Castelului Peleş, Casa de Vânătoare (azi Foișorul) se acoperea și temelia grajdurilor de pe Peleş se termina.

Cu toată sîrguința mare care se punea la construcție, lucrările înaintau încet, din cauza greutăților pe cari le prezenta terenul instabil și mocirlos, așa că mulți erau de părere, ca locul acesta primejdios să fie părăsit.

De felul cum înainta construcția se poate judeca și din următorul extract, dintr'o scrisoare a Prințului către tatăl Său:

„Șederea noastră anul acesta la Sinaia a fost stricată printr'un timp nefavorabil. Construcția a suferit de asemenea. Când ploaia făcea să se piardă o mare cantitate din aprovizionarea cu cărămizi, când, înghețurile de noapte, dislocau cimentul zidărilor de temelie cari abia se ridicaseră“.

„Vara umedă a cauzat de asemenea numeroase și importante surpări ale terenului de construcție. Toate acestea au provocat mari întâzieri“.

„Avem încă nevoie de trei săptămâni de timp frumos, pentru terminarea lucrărilor de siguranță ale temeliiilor castelului. Casa de vânătoare și grajdurile vor fi în curând terminate“.

„Castelul pe care l'am botezat, Castelul Peleş, va fi la anul până sub acoperiș, dar abia înaintea anului 1878 vom putea să intrăm în el.“

„Măreția acestei construcții face în țara întregă o impresie excelentă și toată lumea se bucură, fiindcă vede o garanție a stabilității regimului. Chiar de acum îl numesc „Castelul regesc“ ceea-ce poate că va fi într'o zi. Dea Domnul ca înainte de toate să devină leagănul dinastiei noastre, căci fără aceasta, viitorul țării nu este asigurat“.

„Dar îndeplinirea acestei dorințe stă în mâinele Celui-de-Sus; noi ne punem toată încrederea noastră în El și El va conduce totul cum va fi mai bine.“

„Construcția liniei ferate pe Valea Prahovei a început, și în vara viitoare secțiunea Ploiești-Câmpina va putea fi dată în circulație, așa că nu vor mai fi de cât două ore de trăsură până la Sinaia. Azi trebuie socotite patru ore de călătorie cu cai buni, pentru a face drumul de 63 km. „dar eu l'am parcurs și în 3½ ore (21).“

De fapt construcția liniei ferate, n'a putut începe din cauza împrejurărilor politice de cât la 15 Martie 1876.

Speranțele din scrisoarea de mai sus relative la castel, nu s'au realizat căci iată ce scrie El, zece luni mai târziu la 27 Iunie 1876, tatălui Său : „timpul urât a stricat și construcțiile mele la Sinaia ; pagubele se ridică la 40.000 lei“ (25, vol. II pag. 81).

Cu tot timpul excepțional de urât din anul 1876, care a întrecut chiar ploioasa vară din 1875, Principesa Elisabeta își ia totuși reședința de vară la mănăstirea Sinaia în ziua de 2 August ; Prințul o urmează dupe 6 zile și cu mâhnire constată că construcția nu înaintează mai de loc. Abia temelile sunt gata și ele au absorbit suma de 400.000 lei aur, adică aproape 60% din întreaga sumă de 600.000—700.000 lei aur pe care Suveranul o afectase pentru clădirea unei vile. Atunci fu însărcinat D-l Basset să atragă atenția lui Doderer, că cheltuelile nu pot merge la infinit. Doderer confirmă că construcția castelului „va depăși cu mult, mica sumă inițială de lei 700.000, hotărâtă la început, dar având în vedere că a întocmit un plan grandios, suma de 3.000.000 lei aur, la cât se ridică devizul nu este mare și desigur că Prințul o va putea plăti“. D-l Basset comunicând cele de mai sus Domnitorului Carol I, Acesta extrem de îngrijorat de a se vedea în neputință (1) să facă față enormelor cheltueli în perspectivă, (2) hotărăște — în urma constatării avute în ziua de 18 August, la care au luat parte în afară de Suveran, D-l L. Basset, arhitectul Schulz ajutorul lui Doderer și antreprenorii lucrării — părăsirea planului inițial prea costisitor și invită pe Doderer să-I supue un plan mult simplificat.

Acesta se prezintă la mănăstire în ziua de 23 August, pentru a discuta asupra posibilităților de ridicare, pe fundațiile terminate, a unui castel mai mic, care să corespundă resurselor pecuniare ale Domnitorului. Vodă Carol I hotărăște ca planurile să fie refăcute în acest sens și ca construcția de la pământ în sus să fie reluată îndată ce valorile politice se vor mai potoli.

Cu toată această înțelegere, se pare că Doderer nu s'a putut resemna să-și simplifice prea mult planurile, de oarece mai târziu D-l Basset

1. Preciziuni date de D-l L. Basset.

2. Domeniul Coroanei, consistând din 12 moșii situate în diferitele regiuni ale vechiului Regat și având o întindere de peste 130.000 hectare, n'a fost creat de cât în 1884 ; până atunci Prințul Carol I a făcut față cheltuelilor Sale, numai din lista Sa civilă și din averea Sa personală.

a fost însărcinat să-i rezilieze contractul în schimbul unei despăgubiri. Cu construcția castelului mai departe a urmat în mod provizoriu arhitectul Schulz, ajutorul lui Doderer, care fiind mai tânăr se supunea cu ușurință dorințelor înaltului proprietar. Ca în toate actele de la venirea Sa în Țară, Prințul Carol a desfășurat și pentru înfăptuirea acestei opere gigantice ⁽¹⁾ o răbdare neobosită și o energie extraordinară. Cu toate pierderile materiale și cu toate amărăciunile îndurate, cu toți cobitorii și cucuvaiele cari în asemenea ocazii nu lipsesc niciodată, Dânsul nu s'a descurajat un singur moment, n'a șovăit în fața nici unei greutăți și încrezător în puterea științei moderne și doritor de a poseda la poalele Bucegilor o reședință demnă de El, împinse lucrările înainte cu o energie de fier, așa că ele continuară până la izbucnirea războiului din 1877-78, când fură întrerupte, dupe ce însă se luaseră toate măsurile pentru conservarea părților clădite.

Chemat de situația politică tulbure, Prințul Carol a lipsit deseori din Sinaia în vara anului 1876. La 8 Octombrie El se întoarce la mănăstire pentru ultima dată. De la Ploiești la Florești, pe o distanță de 12 km, noua cale ferată fiind terminată, El călătorește cu trenul. De acolo continuând cu trăsura spre Sinaia, vede podurile ale căror pile erau aproape gata. Prințesa li iese înainte călare, la câțiva km de Sinaia. La 16 Octombrie amândoi revin la București.

Indată dupe terminarea războiului, la 26 Iunie 1878, Prințul Carol se duce la Sinaia pentru vară, împreună cu Prințesa. Toți miniștrii li însoțesc până la Florești, unde se dau jos din tren și se sue în trăsura. Din cauza bandelor de hoji, cari fac nesigur drumul Ploiești-Predeal — diligența care făcea această cursă fusese atacată cu opt zile în urmă — Ei sunt escortați de un escadron din al 3-lea de călărași, ceea ce dă călătoriei un caracter cu totul particular. Prințesa se înveselește mult la idea romantică că bande de briganzi ar putea fi aproape de Ei. Păcat însă că ploaia începe înaintea sosirii Lor la Sinaia.

O companie din 1-iul batalion de vânători este în curtea mănăstirii și la sosire Le presintă armele.

Suveranii își reiau acum din nou reședința în modestele chilii ale schitului, căci casa pădurei unde se duc imediat în plimbare nu este încă locuibilă. Șantierul de construcție al castelului li găsește complet acoperit de iarbă, de vreme ce lucrările erau oprite de atâta timp.

Aerul și mediul au o influență binefăcătoare asupra Prințului și

---

1. Amintirea copilei pe care o pierduse, împingea se pare și pe Prințesa Elisabeta în dorința ei de a vedea terminat mai repede castelul de pe malurile Peșului, căci „în noaptea de joia mare (9 April 1874) mica prințesă bolnavă, în agonia care-i apropia sfârșitul, strigă în mai multe rânduri; vreau să merg la Sinaia să beau apă din Peleş” (23 și 24).

Prințesei, fericiți de a se putea odihni câțva timp în acest încântător ținut, de care-I leagă atâtea amintiri.

„Sinaia și-a reluat vechea și draga ei fisionomie ; peste tot spirit și veselie ; vizitatorii se duc sau vin cu grămada. Fiecare zi aduce noi plimbări, noi descoperiri sau noi excursii“ spune Carmen Sylva într'una din descrierile Sale (23, pag. 160).

✓ Viața la Sinaia este foarte variată căci perechea Prințiară primește mult. Ospitalitatea Curței are un caracter măreț cu adevărat oriental, atât prin delicatețea de a fi cu invitații Lor, cât și prin faptul că primesc și invită la masă, pe toți cei ce vin să-I vadă și să se inscrie. Ei se fac deci din ce în ce mai iubiți și apreciați de popor, care profită neîntrerupt de marea Lor dărnicie. Seara se face muzică, se dansează, se desleagă șarade, iar Casa Pădurei servește la excursiuni zilnice. Cu toate acestea sălbătecia locurilor este încă mare. Carmen Sylva ne spune că „urșii veneau noaptea în cercetare până pe șantier, așa că dimineața urmele labelor lor largi se găseau imprimate peste tot (1 și 2)“.

Lucrările castelului n'au fost încă reluate; la 4 August Prințul Carol scrie tatălui Său:

„Prea mult ți-am vorbit de politică și cred că-ți va plăcea să-ți spun câte ceva și despre noi. Trebile m'au reținut la București aproape trei săptămâni; m'am întors aci destul de obosit, dar aerul binefăcător al muntelui m'a restabilit repede. Păcat însă că avem un timp foarte urât; în toate zilele ploaie și furtună; toate râurile de munte sunt umflate în așa grad, în cât lucrările drumului de fier din Valea Prahovei au trebuit intrerupte. Linia va fi probabil deschisă traficului la finele anului viitor și 40 km trebuiesc terminați încă în anul acesta; dacă timpul nu se îndreptează s'ar putea ca acest program să nu se îndeplinească“.

„Primum mereu numeroase vizite, cari fac să se simtă mult lipsa unei instalații mari, și construcția nu merge bine de loc“.

„Castelul început, care a înghițit sute de mii de lei, nu poate fi continuat pentru moment, căci execuția planului actual, deschiderea de drumuri, etc. ar reclama milioane și nici atunci nu sunt sigur că toate s'ar termina. Pentru moment am aci o comisie, care să-mi facă propuneri asupra felului, în care ar putea fi reluată construcția. Am încredințat execuția planului, unuia din cei mai buni elevi ai lui Viollette-Duc, care conduce actualmente lucrările de restaurare ale celebrei biserici Curtea-de-Argeș. Casa Pădurei și grajdurile sunt terminate, dar lasă mult de dorit. Celebru profesor vienez Doderer, s'a înșelat mult în planurile și evaluările sale (21)“.

La 21 August, Prințul se ocupă din nou de chestiunea continuării castelului; El ține să nu se piardă lucrările făcute și deci nu voește să părăsească locul ales și cere mai multor arhitecți vienezi, părerea lor de felul în care s'ar putea utiliza fundațiunile executate. Arhi-

tectul Lecomte este de părere ca temelile existente să fie întrebuințate numai pentru dependențe, iar castelul propriu zis să fie construit pe Peleş în sus. Domnitorul pune să se pregătească planurile în vederea ambelor eventualități.

În 1878, El părăsește Sinaia la 24 Septembrie. Pe drum, lângă Câmpina, inspectează lucrările liniei ferate, cari înaintează acuma repede, în deosebi marele pod peste Prahova care „va fi terminat chiar în acest an, așa că secțiunea Câmpina-Ploiești va putea îndată fi dată traficului.“ Dincolo de pod Prințul se suie în tren. Prințesa se întoarce și Dânsa la București la 2 Septembrie.

În anul următor, la 6 August Prințul Carol vine singur la mânăstire, căci Prințesa se duce în streinătate pentru îngrijirea sănătății. La 22 August 1879 se împlinesc patru ani de la punerea pietrei fundamentale a palatului; în onoarea acestei aniversări, Domnitorul hotărăște reluarea construcției, dar în proporții mai reduse. Noi surpări de teren par acum excluse, căci cei doi ani și mai bine de întreprindere forțată a lucrărilor, au avut măcar meritul să arate că fundațiile și terasamentele terminate erau foarte solide. Stricăciuni se constată numai la câteva canalizații cari se îmfundaseră; zidăriile însă nu prezentau nici crăpături, nici lăsări în adâncime sau așezări.

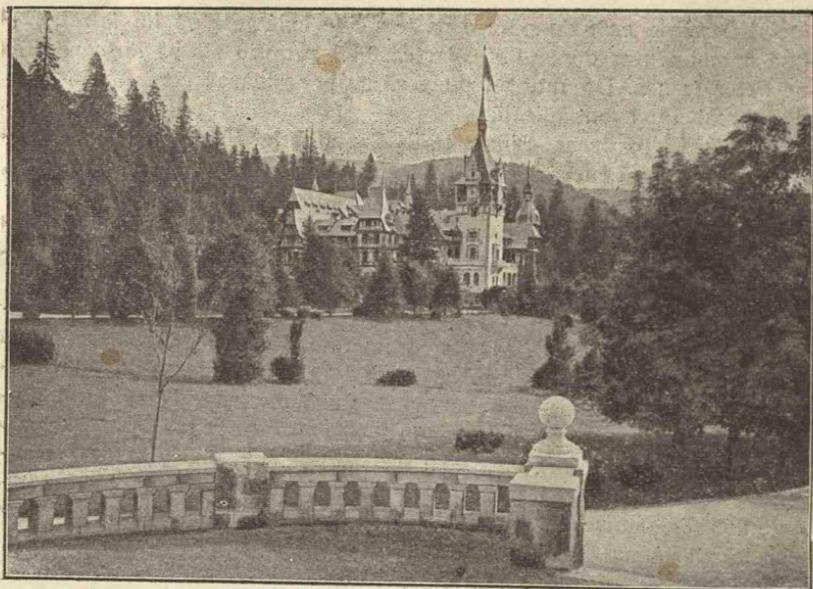
Principala greutate pentru urmarea mai departe a lucrărilor, sta în stabilirea unui drum care să urce până sus la baza clădirii. Ca materiale de construcție trebuiau să se întrebuințeze numai cărămidă și lemn, fără piatră. Lucrările au fost încredințate lui Stöhr, ajutat de tânărul arhitect Schulz.

Tot în vremea aceea (29 August 1879) se termina Casa de Vânătoare sau Casa Pădurei — azi Foișorul — care acum putea fi locuită; în jurul ei se lucra la amenajarea parcului, prin plantații, prin construirea pe dreapta în pădure a unui lac și unei cascade, etc. Dupe o lună și ceva de ședere la Sinaia, la 13 Septembrie 1879, Suveranul chemat de treburi se întoarce definitiv la București.

Aniversarea nașterii Sale din 1880 (20 April) Prințul o serbează făcând o excursiune la Sinaia cu Prințesa și cu suita. Pentru prima dată este posibilă călătoria cu trenul pe întreg parcursul București-Sinaia abia terminat. „Traiectul Câmpina-Sinaia este pe cât de frumos pe atât de interesant, prin lucrările sale de artă, căci linia utilizează chiar albia Prahovei, pe care o trece de mai multe ori pe solide poduri de fier (2)“.

În V. Peleşului, Dânsul găsește lucrările castelului reîncepute cu mare activitate; drumurile de acces sunt pline de căruțele cari cară materia le de construcție și d'asupra fundațiilor părăsite de aproape trei ani, zidurile încep să se înalțe repede.

La 29 April perechea Princiară se duce din nou la Sinaia pentru 15 zile, iar la 16 Iunie își reia acolo obicinuita reședință de vară. Prințul vizitează zilnic șantierul și plin de nerăbdare constată că construcția

Castelul Peleş.

Foto M. Haret

merge încă prea încet. De aceia El ordonă ca lucrările să fie împinse cu mai mare vigoare și ca stimulent își petrece tot timpul Său liber „sus pe schelăriile cele mai amețitoare conducând în persoană lucrările. Nu îndrăznesc să spun că nu mă urcam și eu câte odată, dar numai de bucuria de a-mi fi recăpătat picioarele și de a mă putea servi de ele, apoi repede mă coboram, să-mi reiau flecăreala cu vechiul meu prieten Peleşul, scrie Carmen Sylva (1 și 2)“.

Asupra felului cum au mers lucrările în ultimii ani de construcție ai castelului, tot Carmen Sylva ne spune: „Erau Italieni zidari, Români pentru terasamente, Țigani salahori. Albanezii și Grecii lucrau în cariere, Nemții și Ungurii ca dulgheri. Turcii ardeau cărămidă. Au fost meștrii Polonezi și cioplitori în piatră Cehi. Francezii desemnau, Englezii măsurau, astfel că pe șantier se întâlneau sute de costume naționale și se vorbeau patru-spre-zece limbi; se cânta, se înjura și se certa în toate dialectele și pe toate tonurile; era un amestec nostim și sgomotos de oameni, de cai, de boi și de bivoli (1)“.

Trebuind să plece în streinătate, familia Princiară părăsește Țara pe la Predeal la 10 August 1880.

Dupe proclamarea Regatului, Regele și Regina României se duc la Sinaia la 28 Aprilie 1881, pentru repaos. Regele merge imediat pe jos la castel, ale cărui parchete sunt puse, căci

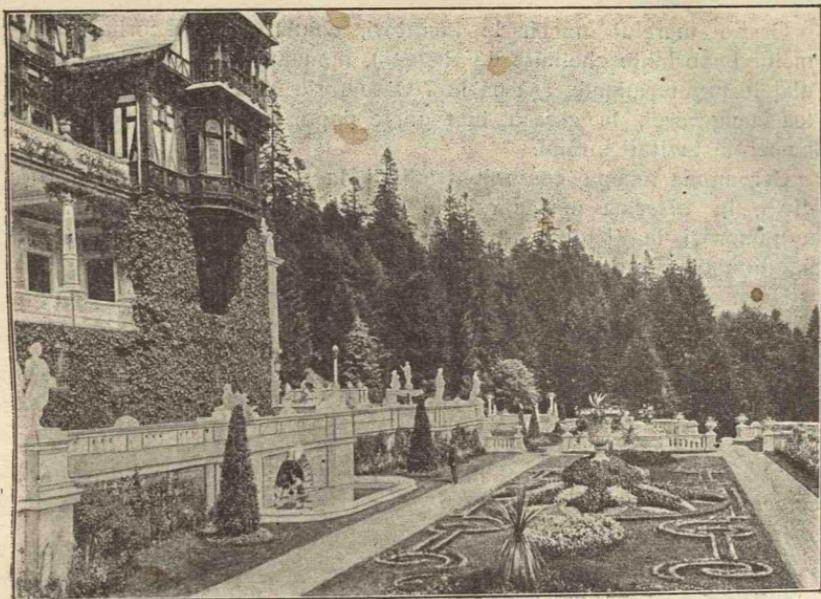

Foto C. Ștefanovici

Parcul și terasele în fața castelului.

toată iarna se lucrase la amenajarea interioară. Castelul este iluminat seara cu focuri bengale, făcând o impresie feerică în liniștea și măreția peisagiului alpin.

Multe ore de-arândul le petrece El, la castel în timpul celor 17 zile de ședere la Sinaia, conducând în persoană aranjamentul interior. Casa de Vânătoare trebuia să fie complet gata, cu parcul, la 1 Iunie. Dar Suveranii luau de pe acum ceaiul de la patru acolo, căci Carmen Sylva își instalase un atelier și un cabinet de lucru. „Locuim aproape neîntrerupt Casa Pădurei, de la 7 dim. la 6 seara; este ideal! S'ar zice un cuib de verdeață, un adevărat mic rai îngropat în brazi” scrie Ea (23, pag. 161). În această drăguță vilă au fost primiți, trimișii extraordinari ai Portugaliei, ai Braziliei și Suediei, veniți să exprime Suveranilor Români, omagiile țărilor lor, pentru Regeasca Lor înaintare.

La 15 Mai, dupe ce noua linie ferată Ploiești-Sinaia, fusese întreruptă în 15 locuri diferite din cauza ploilor, Suveranii se reîntorc la București.

Nivelarea terenului și umpluturile în vederea trasărei parcului din jurul castelului, începea în momentele acelea.

Construcția castelului urma acum cu mare activitate, lucrându-se fără întrerupere din 1881 până în 1883.

Grație marelui număr de lucrători, zelului antreprenorilor și sumelor importante cheltuite de Rege (1), monumentalul Palat și dependențele fură terminate, așa că la 7 Octombrie 1883, avu loc solemnitatea inaugurării, la care a luat parte poporime din Țara întreagă și numeroși invitați streini.

Ceremonia începu conform tradiției la 9 dim. printr'un serviciu divin, la biserica mănăstirei, în prezența Mitropolitului Primat și a numeroși înalți demnitari Români și streini. În fața castelului un batalion de vânători cu drapel și muzică dedia onorurile.

Dupe sfințirea apei și dupe cântarea unui Te-Deum, generalul Crețeanu șeful casei militare a Regelui, a dat citire următorului document de inaugurare (1).

Eu, *Carol I Domn și Rege*

Cu *Ellsabeta Regina*

Dupe o silință neobosită de doi ani, în luptă cu un tărâm nestatornic, străbătut de isvoare, isbutit-am a pune la poalele Pucegiului, temelie acestei clădiri, în anul mântuirii 1875, iar al Domniei Noastre al IX lea.

Zidirea s'a oprit pe timpul războiului pentru Neatârănarea României.

Întrat-am în această casă a noastră în anul mântuirii 1883, iar al Domniei Noastre al XVII-lea, datu-i-am nume: „Castelul Peleşului“.

Acest document, transcris pe un pergament cu litere artistice de însăși Regina, se găsește expus actualmente jos în Vestibulul de onoare. El fu iscălit de către Suverani, Mitropolitul Primat, de diversele personalități prezente, etc. Cu ocazia aceea s'a distribuit invitațiilor și o medalie comemorativă, azi foarte rară, executată de către marele gravor berlinez Kullrich.

În timp ce muzica intonă imnul național și soldații scoteau urale nesfârșite din piepturile lor, întreaga adunare se îndrepta spre intrarea

1. Bachelin Léo op. cit. pag. 34. „Asupra importanței lucrărilor executate din an în an, cifrele vorbesc și ele la nevoie. Pe când cheltuielile făcute în 1875 și 1876 depășiră 800.000 lei aur, cheltuielile reunite ale celor trei ani următori nu se ridicară nici la 100.000 lei. Cu începerea anului 1879, s'au destinat construcției în mediu 500.000 lei aur pe an, astfel că toate sumele plătite din caseta particulară a Regelui, până la terminarea castelului, a dependențelor, a amenajării interioare și a mobilărei lui complete atinse suma de aproape 6.500.000 lei aur“.

Azi această sumă numai reprezintă realitatea, de oarece nici castelul, nici mobilierul actual, nu sunt cele inaugurate la 1883. Totul a fost refăcut, mărit, îmbogățit, înfrumusețat, așa că până în momentul morței Marelui Rege, Castelul Peleş cu toate clădirile, stabilimentele, parcuri, terase, mobilier, etc. *dar fără colecția de arme și tablouri, a înghițit peste 16.000.000 lei aur din caseta Sa particulară. Și pentru a îndrepta o credință greșită care se exprimă uneori, repetăm încă odată că Statul n'a dat nici un ban pentru tot ceea-ce s'a făcut la Sinaia, așa că meritul Său devine prin aceasta și mai considerabil, (date comunicate de Dl Ludovic Basset) căci asemănător lui Frideric cel Mare care scria într'o zi lui d'Alembert: „îmi place să clădesc și să decorez, dar numai din economiile mele, fără ca acestea să coste ceva pe Stat“ Regele C a r o l făcea totul din caseta Sa personală.*

castelului. Acolo Stöhr, maestrul și executorul operei, prezintă Regelui, pe o perniță de catifea, cheia castelului artistic lucrată. Cu dânsa Suveranul deschise ușa de onoare, admirabila operă de artă în cecece privește canaturile de lemn sculptat, cât și armătura metalică artistic fasonată.

La dejunul de gală care a avut loc imediat dupe aceea în splendida sală de mâncare a castelului, Regele a toastat primul cu următoarele cuvinte memorabile : „*Am clădit acest Castel, ca semn durabil, că dinastia liber aleasă de națiune este adânc înrădăcinată în această frumoasă Țară și că recompensăm dragostea poporului Nostru prin încrederea nelimitată pe care o Avem în viitorul scumpei Noastre Patrii. Îndeplinesc deci o datorie sfântă, o dorință vie, ridicând în această casă a Noastră, cu vin românesc, primul pahar în onoarea și pentru fericirea României.*“

Aceste cuvinte fură primite de asistență cu entuziasm delirant. Ca răspuns beizadea o a Dimitrie Ghica, președintele senatului, prim Efor al Spitalelor Civile din București și creatorul Sinaiei moderne împreună cu Regele Carol I, închină în numele Națiunii pentru dinastie. Pe urmă Vasile Alexandri, în toată gloria talentului său strălucitor, pronunță următoarea alocuțiune : „*Din strămoși când un Domn sau un Boier mare intră în casă nouă poporul se adună în fața ușei și îi urează : să ai atâtea onoruri și atâtea biruințe câte grinzi și câte cărămizi sunt în casă, atâtea fericire și atâtea glorie, câte grăunțe de nisip sunt în ziduri. Aceiași urare tradițională o facem astăzi M. M. L. L. în numele Națiunii întregi. Fie ca binecuvântarea dumnezeiască și dragostea poporului să fie totdeauna oaspeții Lor în noua lor casă, încântătoare ca o poveste a Peleşului.*“

Chiar înainte de terminarea completă a castelului, se începuse și întocmirea parcului. Lucrarea a fost extrem de grea, de oarece plimbările, aleele, pajiștele, au trebuit să fie făcute pe umplutură, deasupra unor pante de peste 30° înclinație, mâncate pe dedesubt de sute și mii de izvoare.

S'a reușit însă ca totul să fie captat, strâns la un loc pe canale, astfel că greu se poate crede azi, că admirabilul parc, cu nenumăratele lui terase în amfiteatru, alei și poteci, sunt drenate de o vastă rețea de canale de la 4 până la 20 m adâncime. Apa adunată din aceste izvoare subterane, se varsă în brațul Peleşului care trece pe la Foișor și care în curgerea lui, taie în diagonală pajiștea verde de dinaintea castelului (vezi planul).

Pământul necesar pentru umplut râpa și golurile de la baza castelului, a fost scos din vârful muntelui Moloș. În locul actualului platou al vânătorilor, pe care azi se află instalate cazărmlile din Sinaia, eră înainte vreme un vârf de munte ascuțit și împădurit. Întreg acest vârf, mai bine de 100.000 m.c. de pământ (12), a fost săpat și cărat

printr'un funicular aerian, până la locul de descărcare, dându-se naștere admirabilelor pante verzi, cari ne încântă ochiul prin grațioasele lor ondulațiuni și cari s'au plantat ici și colo cu arbori de diferite esențe. Urmele acestui funicular mai erau vizibile pe creasta păduroasă care leagă *platoul vânătorilor* cu castelul, până acum vre-o 10 15 ani.

Parcul trasat d'asupra acestor uriașe umpluturi, căci au în suprafață peste 6 hectare întindere a reprezentat în genere până la moartea Augustului Intemeetor al castelului, stilul englezesc. De atunci încoace, prin schimbările cari i s'au adus, și-a pierdut treptat acest caracter și azi nu i se poate preciza stilul.

Mulțumire și bucurie pentru terminarea castelului, n'a avut numai Cel (16) care-l creiașe, ci și tovarășa Lui *Carmen Sylva*, care curând dupe inaugurare scria. „Castelul este de o frumusețe uimitoare. Peste tot numai lemn și lemn bogat sculptat. Covoare încântătoare în abundență; unde te întorci numai culori armonioase; și mai departe, casa e confortabilă peste așteptare și făcută să adăpostească o întreagă colonie de oaspeți bine dispuși (23)“.

Terminarea castelului, care a umplut de bucurie și Țara întreagă a însemnat un mare pas înainte și decisiv pentru progresul Sinaiei ca localitate de vilegiatură. *Căci cât va fi Sinaia și cât va dura Castelul Peleş, va trăi și memoria Regelui Carol I și a soției sale Regina Carmen Sylva.*

Castelul Peleş așa cum se prezintă el astăzi, nu este cel inaugurat la 7 Octombrie 1883, care eră mai mult în stilul unui chalet elvețian. Regele Carol, care a fost — nu numai de fapt ci și în suflet — un mare senior, a dorit să facă din reședința Sa ce vară o operă desăvârșită și nepieritoare. Pentru aceasta El n'a esitat de a cheltui cât a trebuit pentru a duce la bun sfârșit această măreață întreprindere. Grație spiritului Său activ, inventiv și doritor de perfecția ideală și grație colaboratorului Său neobosit și priceput arhitectul Carol Liman — autorul actualului Castel Peleş — a putut lua ființă această neprefăcută operă, care îmbogățește (1) atât de considerabil patrimoniul, artistic al României și care împodobește așa de minunat frumoasa stațiune de altitudine Sinaia.

Castelul Peleş a fost radical refăcut și mărit, cu începere din anul 1896; lucrările au durat neîntrerupt până în 1914, anul morței Marelui Dispărut. În acești 18 ani, se lucra numai câte 6 luni pe an,

1) Nu spunem aceasta numai în mod figurat, ci real, căci în afară de partea citată — în Introducere — din *testamentul Regelui Carol*, iată ce mai spune acest testament:

„*Galeria mea de tablouri*, tocmai cum este descrisă în catalogul ilustrat al bibliotecarului meu Bachelin, va rămâne pentru totdeauna și în întregul său în Țară ca proprietate a Coroanei României“ iar mai departe în codicilul din 27 Decembrie 1911: „*Colecțiunea mea de arme din Castelul Peleş, va rămâne în întregul său acolo, ca proprietate a Coroanei României. Această colecțiune are catalog detaliat*“.

de la 15 Noembrie la 15 Mai, adică intervalul de timp în care Suveranii lipseau din Sinaia. La 15 Mai totul se găsea terminat, curăţat, pus la loc. Cu toate că s'a lucrat astfel pe etape, castelul iniţial a fost complet refăcut, mărit, împodobit şi mobilat din nou până la forma şi fizionomia sub care se prezintă el acuma.

Azi Castelul Peleş, pe care — cu bucurie o spunem — actualii Suverani îl păstrează intact, aşă cum a fost lăsat prin testament de Augustul său Stăpân Succesorului Său, este curat în stilul *Renaşterei Germane* şi la dreptul vorbind el este un muzeu, unic în felul său în lume, care onorează Ţara care-l posedă. Colecţia sa de tablouri celebre, de exemplu, în loc să fie îngrămădită în câteva săli, este risipită prin diversele saloane şi încăperi, pe cari le decorează somptuos adaptându-se cu restul mobilierului scump şi rar. Ca atare castelul trebuie să fie vizitat şi cunoscut de întreaga românie — căci aşă o dorea chiar Regele Carol⁽¹⁾ — în deosebi de cei din provinciile alipite la patria mumă, pentru ca văzându-l să afle cine a fost Înţeleptul Rege.

Vizitarea acestui minunat locaş de artă desăvârşită, arată — în afară de mulţumirea sufletească pe care o produce vederea atâtor nepreţuite comori — ce operă considerabilă poate îndeplini perseverenţa omenească şi continuitatea în gândire şi acţiune. Şi pentru aceasta, construcţia şi terminarea castelului poate servi ca exemplu tineretului prea materialist din ziua de azi.

Castelul Peleş a văzut murind pe Acela care'l făcuse şi'l desăvârşise.

Natura înconjurătoare ca şi când şi-ar fi dat seama de imensa pierdere pe care o încerca, localitatea de El creată şi Ţara întreagă, s'a posomorât în ziua morţii Lui;

Cerul care de săptămâni eră senin, s'a înorat la 26 Septembrie 1914 iar la 27, ora 5^{1/2}, dimineaţa când a închis ochii pentru vecie Regele Carol, o burniţeală tristă şi rece a început, şi ea a durat aproape neîntrerupt până la părăsirea castelului şi a Sinaiei, de către Acela care fusese **Regele Carol I al României.**

Nu vom încheia mai bine acest istoric, decât reproducând integral, partea referitoare la castel şi Sinaia, din scrierea M. S. Regina Maria a României, intitulată Ţara Mea⁽²⁾.

„Dar eră şi o a treia Sinaie, Sinaia bătrânului Rege Carol, marea Sinaie mândră, pe care o făcuse el bucată cu bucată, de-a lungul a mulţi ani, Sinaia care eră mândria lui, bucuria şi odihna lui“.

„De obiceiuri sobre, îngăduindu'şi lui însuşi numai puţine plăceri, el găsisse o uşoară oprire din lucru în acest singur loc care-i eră mai drag pe lume. Acesta eră lăcaşul inimei lui: atâta îl îndrăgise în-

1. Vezi la început: *Cuvânt Înainte.*

2. Maria, Regina României; Ţara mea, vol. II cap. Sinaia; traducere din englezeşte dupe manuscris de N. Iorga în Neamul Românesc. Iaşi, Joi 11 Mai 1917.

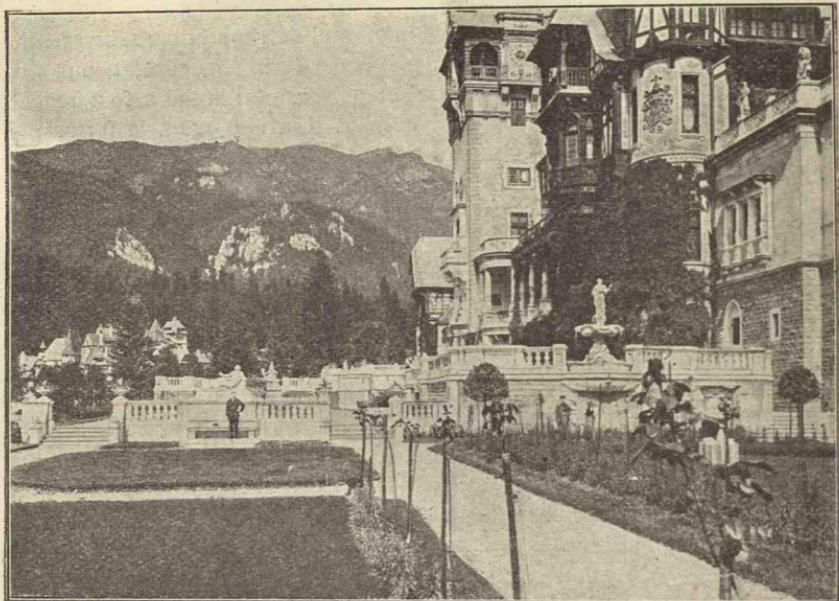

Foto C. Ștefanovici

Fațada principală și parcul spre Bucegi.

cât numai cu greu se putea smulge dintr'insul ca să meargă aiurea. Călătoriile fiind grele în zilele tinereții lui, el nici odată n'a făcut parte din aceia cari se mișcă ușor dintr'un loc într'altul“.

„Odată pe an se strămută dela București la Sinaia și acolo rămâne până ce în Noembrie se întorcea iarăși în oraș, afară numai dacă vre-un drum undeva nu-l sileă să părăsească iubitul lui castel pentru vre-o câteva săptămâni“.

„In cei două-zeci și doi de ani câți am trăit împreună am văzut castelul din Sinaia schimbându-se la față mai mult decât odată. Neconținut Regele născocia vre-o îmbunătățire, cu bucuria cu care părintele se bucură de sporul copilului său. Ceasuri întregi eră el în stare să rătăcească prin mândrele încăperi unde an de an grămădisise comori neprețuite. Picturi de măestrii vechi, mobile bătrâne, prețioase vase, covoare răsăritene și arme de felul cel mai rar. O viață și-o cheltuise ca să strângă toate aceste neprețuite lucruri, căci eră un om care trăia pentru alții, cheltuind numai pușin pentru el însuși“.

„Regina lui bătrână îl tot îndemna să clădească neconținut, căci este un eres: eă acela care-și isprăvește casa moare în anul când a isprăvit-o“.

„Tot așa de scumpe ca și castelul și comorile de multe feluri erau grădinle ple cari le sădise și pădurea dincolo de dânsel. Nu eră

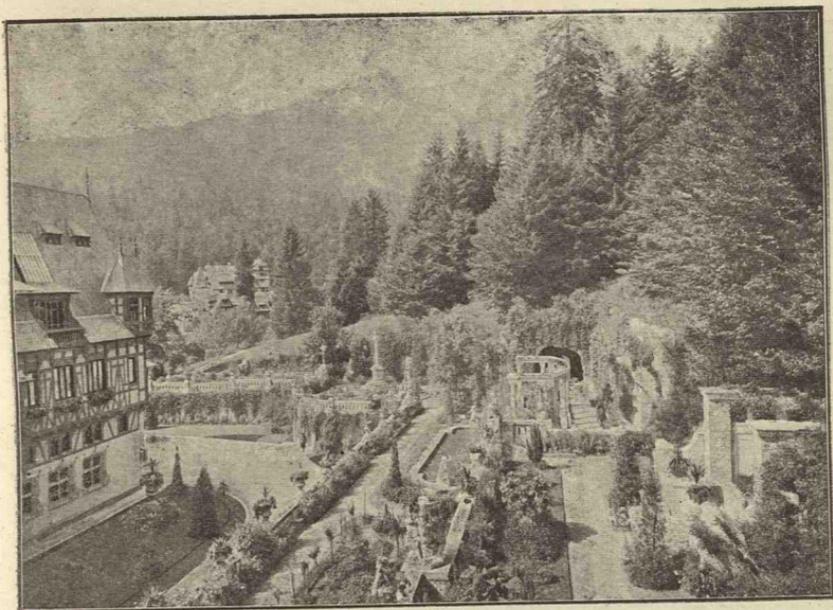

Foto C. Ștefanovici

Parcul și terasele din spatele castelului.

drum pe care să nu-l fi tras el, nu eră o terasă care să nu fi ieșit din gândul lui, nu eră o fântână pe care el să n'o fi plănuit. Mai de demult făceam plimbări lungi împreună, și multe cărări le-am descoperit noi, suindu-ne și coborându-ne pe povârnișuri de munți. În anii mai târzii, când sănătatea-i era sdrobotită, se mulțumia să se plimbe pe terasă ori mergând încet, bătrânește dealungul potecilor din apropierea caselor“.

„Dupe ideile mele mai libere de viață, Regele bătrân avea puțină înțelegere a simțului adevărat al vieții de Țară ; pentru lucrurile neprevăzute, pentru capricii ori gusturi mai deosebite el n'avea înțelegere, plăcându-i mai bine de ce se făcea în fiecare zi exact în aceeași ordine. *Eră un fel de măreție solemnă în datinele dela Sinaia, care mă supără puținel câte odată în tinerețea mea :“*

Și mai departe.

„N'a fost niciodată un om mai auster, mai simplu, mai fără gând de sine, trăind numai pentru opera lui. Un sfânt n'ar fi trăit o viață de mai mare abnegație. Nu eram totdeauna de aceeași părere, dar fiecare an ne împrietenia mai mult.“

„Când mă gândesc la bătrânul Rege Carol, totdeauna la Sinaia îl caută întâi gândurile mele acolo, între lucrurile care-i erau dragi.

„Reginei i se îngăduise numai o mică parte în chibzuirea planurilor

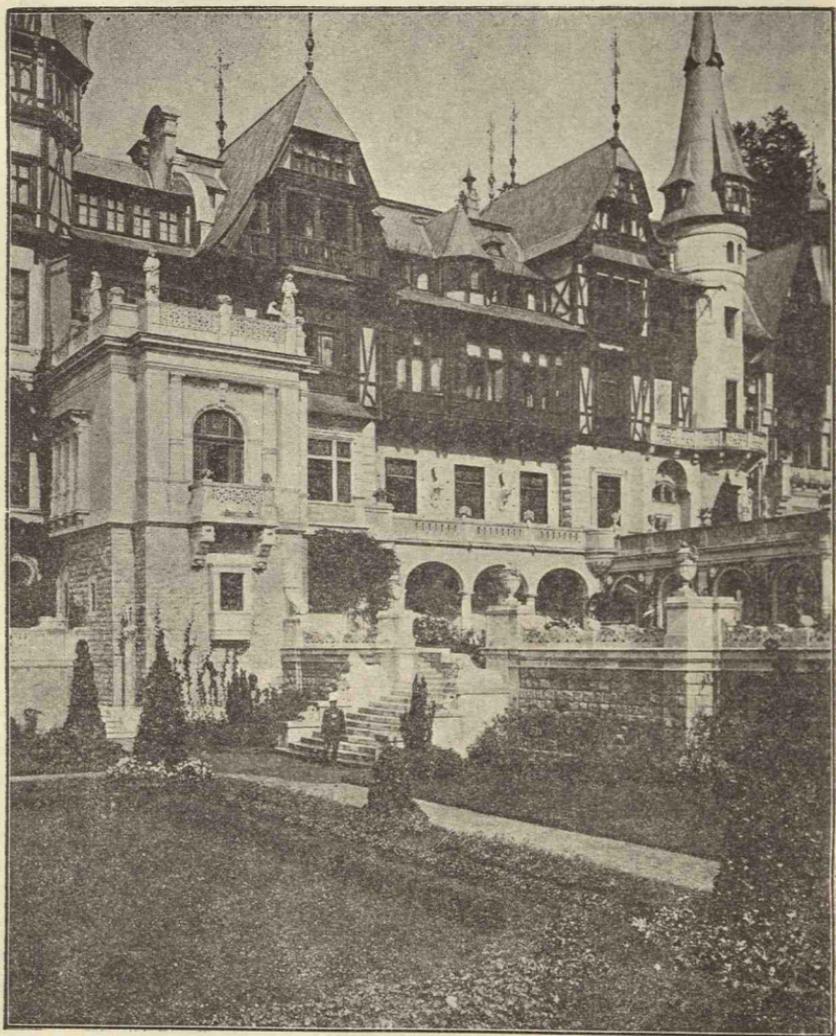
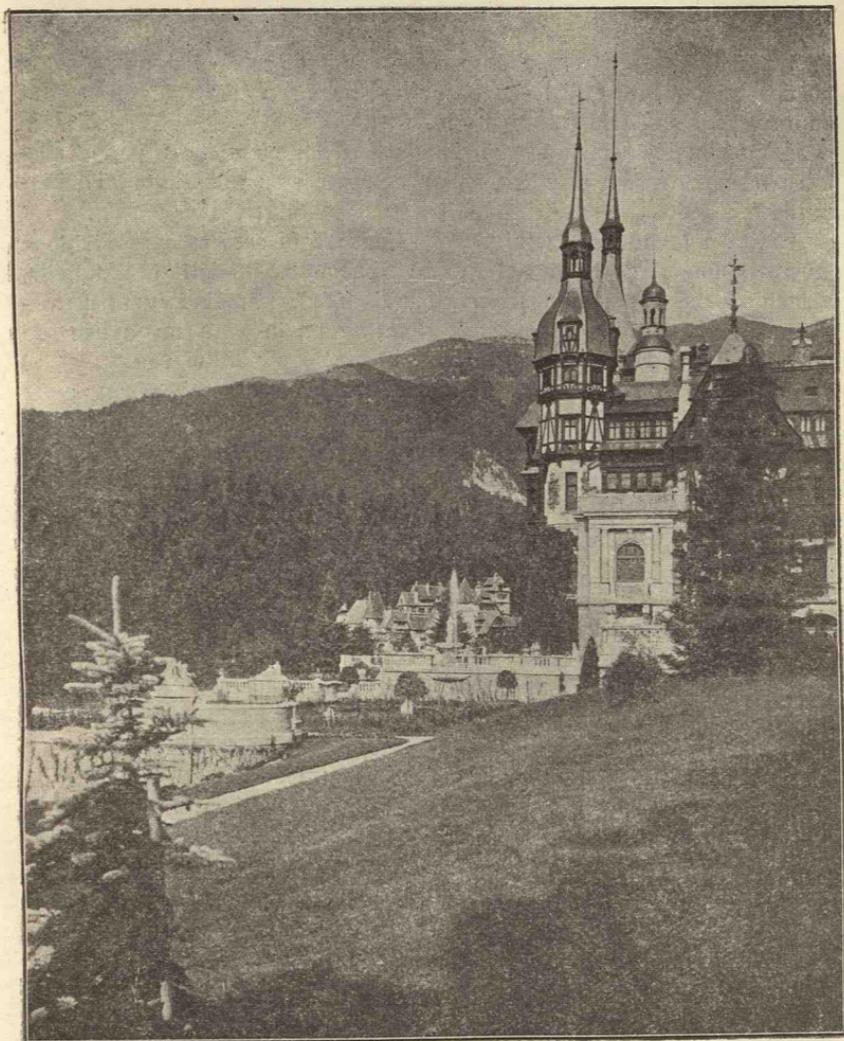

Foto C. Ștefanovici
Fațada despre răsărit, cu biuroul, iatacul, sala de consiliu.

castelului ; idea ei de viață fiind înfocat romantică, era consultată rare ori în ce privește lucruri cari aveau să fie făcute din cărămidă și piatră. De fapt mi s'a părut totdeauna că ea, Carmen Sylva. n'a avut vre-o dată o iubire reală pentru castel ; somptuoasa măreție a zidirii părea că o apasă, căci alte vedenii, mai dulci și mai simple, rămăseseră în ochiul ei de poet“.

„Ea vișa de zilele când era tânără și plină de visuri, când își adu-

Foto C. Ștefanovici

Vedere generală înainte de clădirea sălei de consiliu spre corpul de gardă.

sese copila ca să trăiască în smerita mănăstire albă de pe culme. Castelul, în frumusețea lui neconținut crescută, n'a înlocuit nici odată pentru dânsa acele depărtate zile, când o bucurie de mamă trăia în inima ei.

„Acum s'au trecut toate! Mărețul castel al Regelui Carol a căzut în mâinile dușmanului, care-l respectă, cred eu, pentru că și el a fost unul din seminția lor... Dela moartea lui n'am mai locuit noi într' sul, ca unii cari ne țineam strâns de datinele casei noastre mai

mici și mai vesele; trebuie doar câțiva ani până să-ți deprinzi viața în lăcașuri pe care alții le-au părăsit și nu într-o zi te înveți a trăi împreună cu spiritele celor cari au fost.“

„Acuma însă dușmanul o să ne ajute să întindem pod peste zile, între trecut, present și viitor, — iar celelalte stau în mâinile lui Dumnezeu.“

„Ursita a îngăduit Regelui Carol să moară în casa pe care a iubit-o. Obosit și uneori desgustat, el a putut să se întindă liniștit în patul său, a închis ochii spre somn și nu s'a mai trezit, părăsind pentru totdeauna această lume de osteneli și turburare, în care nu avuse de cât un singur ideal : gloria țării sale și binele poporului său.“

„Imi aduc aminte de fața lui în dimineața aceea când zăcea mort în pat. Palid, dar extraordinar de neschimbat, eră tocmai cum fusese totdeauna, numai când am venit lângă dânsul, pentru întâia oară n'am primit prietenosul zâmbet de bună venire. El se odihnea ; fapta lui eră îndeplinită și, la un ceas când el și poporul său numai puteau urmări acelaș vis, Marele Rege și-a închis ochii și a păstrat veșnica tăcere, lăsând altora să deslege ultima întrebare, singura care se luase din mâinile lui.“

„M'am uitat lung la frumoasa-i față bătrână stând acolo în liniștea-i de marmoră, depărtând tot mai mult de noi cuvintele înțelepte pe care obișnuia să le spuie. Nu eră în fața lui nici o muștrare, numai un liniștit sentiment al sfârșitului, o îndepărtare de greutățile și problemele care numai aveau a face cu locurile în care el se dusese.“

„Sinaia a plâns toată ziua în care Creatorul ei a fost dus pentru totdeauna din casa lui. Cerul era acoperit, copacii picurau de ploaie..., încet pe un afet de tun Il coborau de pe munte. Steagul în trei culori pe care-l onorase, îi înfășura sicriul și de-asupra stetea severă coroana de oțel pe care o câștigase pe câmpul de luptă.“

PARCUL ȘI TERASELE ; INFĂȚIȘARE EXTERIOARĂ. — Ca prim aspect, când urcăm alea Carmen Sylva din spre mănăstire, castelul — deși în stilul renașterii germane — surprinde prin înfățișarea lui veselă și impunătoare (15). „Deodată, în poiană sus pe deal, dincolo de sgomotosul Peleş, el se înalță asemeni unei apariții fantastice, cu turnuri și crenele, cu pavilioane și platforme, cu galerii și balcoane, ascunse sub ederă și înecate în verdeață. În fața lui sunt partere de flori și fântâni (15)“ ; pe lături, mai jos și în spate terase de marmoră sau de piatră albă cioplită, cu scări, cu grote și cu treceri subterane, iar „în fund muntele, care sue în pantă repede cu brazii lui întunecați, completează acest ansamblu măreț și admirabil (15).“

Apropiindu-ne constatăm că castelul este un singur corp de casă, de formă neregulată ; că are o curte interioară, că e înconjurat la N, N-E, E și S-E de terase în stilul renașterii italiene, dc-

corate de numeroase sculpturi și că la V și S îl înconjură, chiar la nivelul subsolului, frumosul său parc.

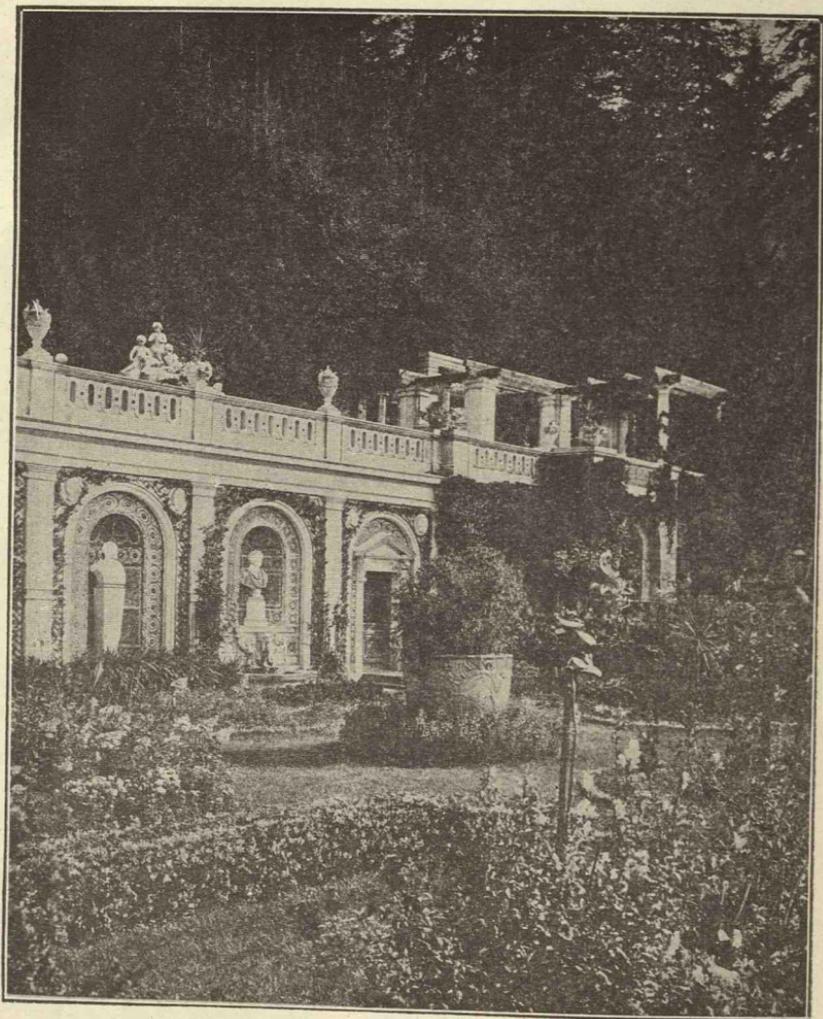
Am spus că „subsolul și parterul sunt de piatră și etajele de lemn și cărămidă; acoperișul lui înclinat, are streșini întortochiate, turele, pavilioane cu giruete și săgeți de fier aurit; totul vesel, cu gust, ușurel și fără pompă exagerată (15).” „Singura parte de aspect impunător este turla principală, patruunghiulară, masivă, de 66 metri înălțime, situată la extremitatea sudică a fațadei principale; în vârful ei svelt a falfăit treizeci și unu de ani cu mândrie tricolorul românesc. Unghiul răsăritean al castelului se sfârșește și el printr-o mică turlă ieșindă, cu acoperișul conic. În fine nișe, balcoane, galerii — în parte acoperite de plante agățătoare — completează acest tot armonios, formând o alternanță continuă de linii și profiluri de o intimitate discretă și drăguță (15).”

Înainte de a pătrunde în interiorul castelului, să-l înconjurăm pe din afară, începând de la ușa de intrare a fațadei din spre Bucegi și Pelișor. Pe numita ușă se intră în subsolurile din partea aceasta, unde sunt pivnițe, bucătăria, oficiu, sufrageria personalului, etc. O scară sue — chiar din antreu — la parter, unde sunt apartamentele adjutanților, cari ocupă întreaga aripă, iar printr'un culoar cu aspect medieval (de care se vorbește mai jos), se poate pătrunde până în sălile principale ale clădirii.

Dela această primă ușă de serviciu, înconjurând baza castelului, să ne lăsăm în jos spre fațada cea mare (vezi planul) până în alea principală, de unde s'o luăm în parc la stânga. Înconjurăm astfel platforma din colțul sud-vestic al clădirii, pe care se află două tunuri luate dela dușmani în războaiele noastre și ajungem în dreptul curții interioare.

În această curte, denumită curtea de onoare, se pătrunde prin două mari intrări boltite, pe cari la ceremonii circulă trăsurile cu Suverani și alți invitați. La stânga ei, se desfășură partea centrală a castelului cu intrarea de onoare, admirabila ușă datată „Anno 1881”, cu canaturile de lemn și cu pervazul de marmoră artistic sculptate. Pe aci s'a pătruns acum 40 de ani, la 7 Octombrie 1883, când a fost serbarea inaugurării castelului.

La dreapta curții de onoare, închisă complet pe trei părți, se află aripa mică pomenită mai sus, cu bucătăria, oficiul, camerele adjutanților, etc. Aceste două aripi sau mai exact corpuri de casă sunt legate între ele: spre Valea Peșului prin Sala Maură sub care se află intrările boltite, între cari la subsol este un mic calorifer care încălzește apartamentul adjutanților, și spre munte prin acel coridor în stil germanic, curioasă și interesantă galerie, care prin înfățișarea ei medievală transportă pe vizitator cu trei, patru sute de ani în urmă; ea are ferestre cu vitralii caracteristice, reprezentând tipuri de vâ-

Un colț din partea răsăriteană a parcului. *Foto C. Ștefanovici*

nători din alte timpuri (1), mobilierul și mari tablouri pe pereți în acelaș stil.

În mijlocul curței de onoare se află o fântână de bronz sculptat, fostă în vechea curte interioară a castelului, lucrată la Stuttgart în atelierele Paul Stotz (1) și doi câini de bronz.

Începând din colțul sud-vestic al castelului, sălile care mărginesc fațada principală la parter se succed spre Prahova, adică spre răsărit,

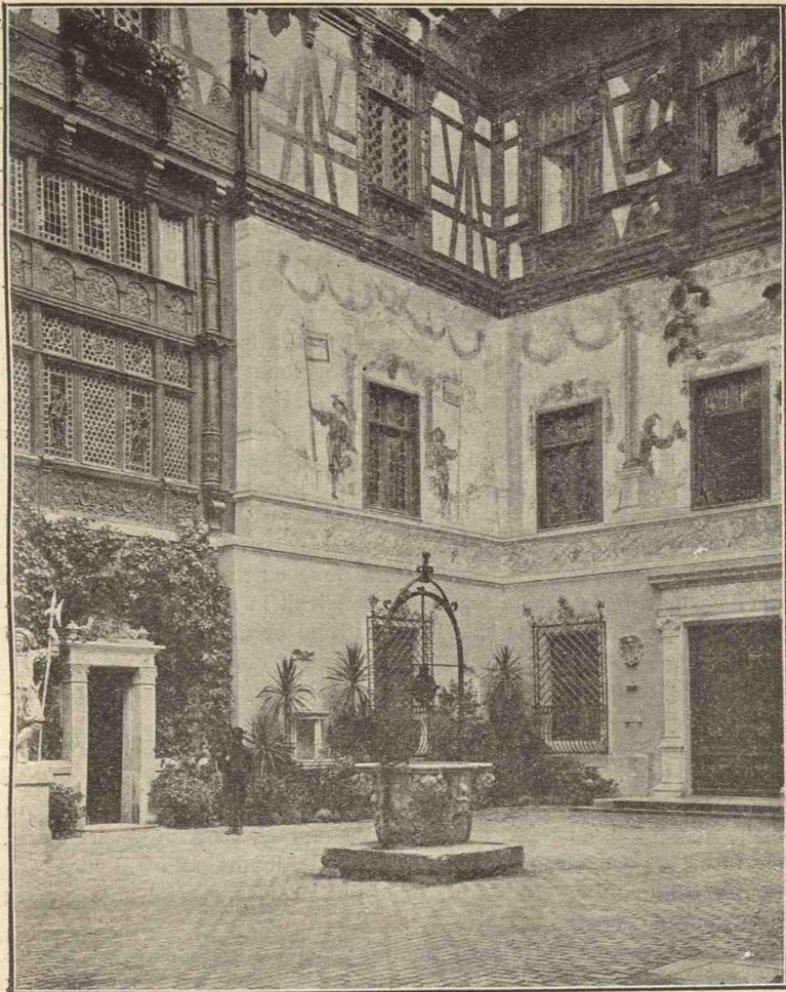

Foto C. Ștefanovici

Curtea interioară sau de onoare.

în felul următor : chiar la colț, cu un perete privind spre Bucegi și cu altul spre Valea Peleşului, este Sala de joc, lângă ea Biliardul și apoi Sala maură. Urmează în subsol, la nivelul parcului Sala de înscriere și lângă ea Vestibulul de onoare; ele se întind pe sub Camera turcească, care este chiar sub Turla mare, pe sub Seră și Sala coloanelor până sub Sala de mâncare. Cam în dreptul curței de onoare, în parcul din

față, se află o fântână-havuz monumental, care asvârle apa la 22 m înălțime.

Jos la baza turlei mari și în mijlocul ei, este figurată o poartă masivă de bronz, ca la castelele medievale; dupe aceasta urmează o mică și artistică ușă — adevărată dantelă în fier prin lucrătura ei fină și delicată — care printr'o scăriță de piatră duce sus, în terasa acoperită, al cărei tavan este susținut de coloane de piatră și care se întinde în lungul Sălei florentine. D'asupra acestei terase, se află o alta descoperită, în care răspunde Camera roșie din apartamentul prinților de coroană și Sala de raport, zisă Biblioteca adjutanților, camere cari se află ambele d'asupra sălei florentine. Mai departe, tot în această fațadă întâlnim chiar la nivel cu parcul o altă ușă de fier. Aceasta e a doua intrare de serviciu în castel. Ea duce la subsolurile aripei despre Prahova și Piscul-Căinelui, unde se află caloriferele corpului principal și locuințele personalului de serviciu, iar printr'un mic culoar la stânga se poate ajunge în vestibulul de onoare. Prin această parte pătrund și cei ce vizitează castelul.

Dupe sala florentină, la parter urmează vechea Sală de muzică și d'asupra ei la etajul I, Camera pentru dejunul de dimineață, pe care o recunoaștem de la exterior, prin drăguțul ei pavilion-balcon, întreg de lemn sculptat, ieșit în relief în fațadă. Urmează la parter, chiar în colțul sud-estic și privind spre Prahova și mănăstire, istorica Sală de consiliu terminată în Mai 1914, d'asupra căreia este o terasă de piatră în care răspunde camera pentru dejunul de dimineață.

Din colțul acesta al castelului, terasele parcului se desfășură în sus, înainte și în jos, în toată amploarea lor, pe suprafețe de zeci, sute și mii de metri pătrați; cu scări, cu parapete, cu ronturi, unele înălțate, altele scoborate, cu bănci de piatră, cu fântâni, cu vase și cu statui, ele formează un întreg armonios și artistic, înecat în flori și verde ață. Pentru ochiul și sufletul excursionistului, acest spectacol unic devine o încântare perpetuă.

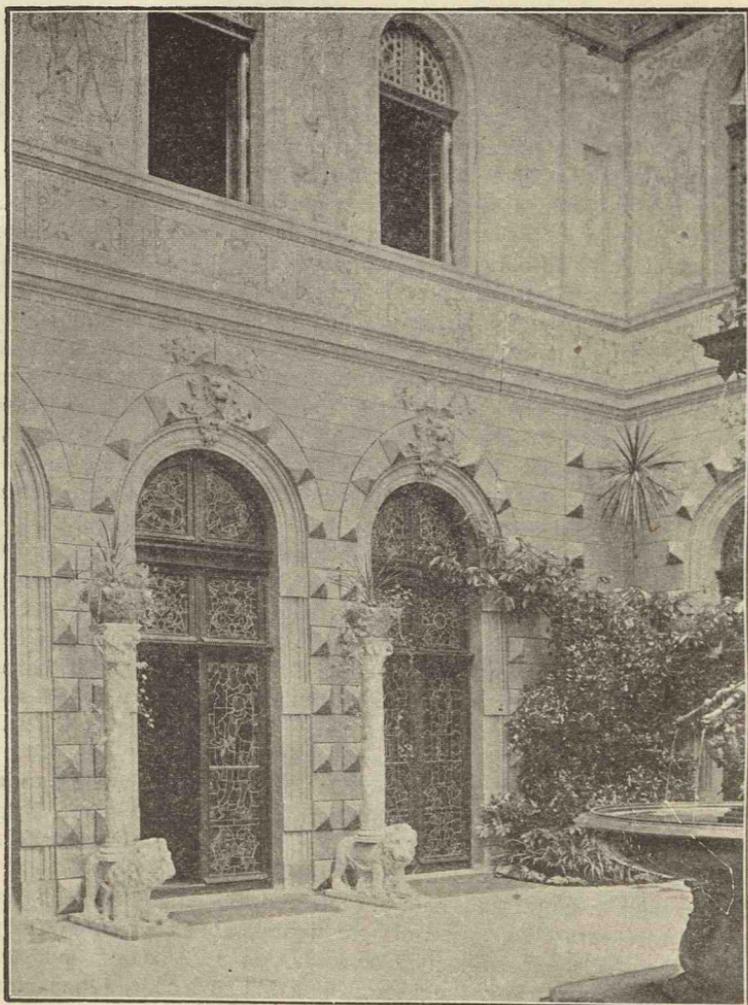
Interesant este să arătăm cum au luat naștere aceste faimoase terase. Se știe că Regina Elisabeta a fost grav bolnavă de picioare înainte de 1880 și că la un moment dat eră ca și paralizată. Deși s'a însănătoșit mai târziu, niciodată n'a mai putut umbra mult pe jos. Ca atare se mulțumea cu mici plimbări în parcul castelului. Indiscreția publicului vizitator însă, nu-i dădea pace un moment, căci cum ieșea la plimbare în parc, lumea o urmărea pas cu pas. Pe de altă parte Regele Carol n'a voit niciodată să interzică publicului accesul și plimbarea în jurul castelului, căci dorința Lui eră, ca Poporul să se lege sufletește de castel — și deci de Dinastie — și să-l iubească. De aceea nu există nici o îngrăditură și de aceea în timpul Său, publicul se putea plimba aproape peste tot în parcul castelului. Trebuia însă găsit un mijloc ca și Regina Elisabeta să se poată recrea în liniște

fără a fi în tot momentul plictisită de publicul nedisciplinat în multe cazuri. Atunci Regele Carol avu idea construirii primelor terase, cari în timpul șederei Suveranilor la Sinaia erau interzise publicului. Ceva mai târziu, Creatorul castelului a observat, că parcul și terasele așa cum se prezintau la început, acopereau complet vederea bazei castelului din spre str. Carmen Sylva. Cu alte cuvinte, turistul care urca această alee, nu vedea din castel, de cât partea de la nivelul etajului I în sus. Pentru a i se degaja baza, eră deci necesar ca acest colț sud-estic, să fie coborât, făcându-se trepte parcului. Atunci s'au construit trei trepte de terase, și castelul se vede bine acum, chiar dela baza lui. Noua dispoziție însă, pentru armonia întregului, reclama o serie de noi terase în spate ; atunci s'au construit și în partea de sus câteva trepte, modificându-se aproape total parcul și terasele inițiale. Azi sunt în ființă șapte serii de terase, cari acopăr în total o suprafață de peste 7.500 mp. și minunatul lor plan de ansamblu este datorit tot arhitectului Carol Liman.

Construcția teraselor, ca și a castelului însuși, a fost o lucrare uriașă, care a înghițit mari sume de bani și multă energie. E destul să spunem, că în afară de consolidările subterane și de zecile de mii de metri cubi de pământ manipulat și nivelat, au mai fost scoși și transportați dincolo de creasta înălțimei din spatele castelului, peste 6.000 mc, cu cari s'a umplut depresiunea mocirloasă, care era acolo și care umplutură apoi a fost îmbrăcată cu zeci de mii de bucăți de brazde ierboase, dându-se naștere admirabilei poiane din pădure de la nordul castelului și numită Poiana Regelui Carol, de unde Caraimanul se vede în toată glorioasa lui măreție.

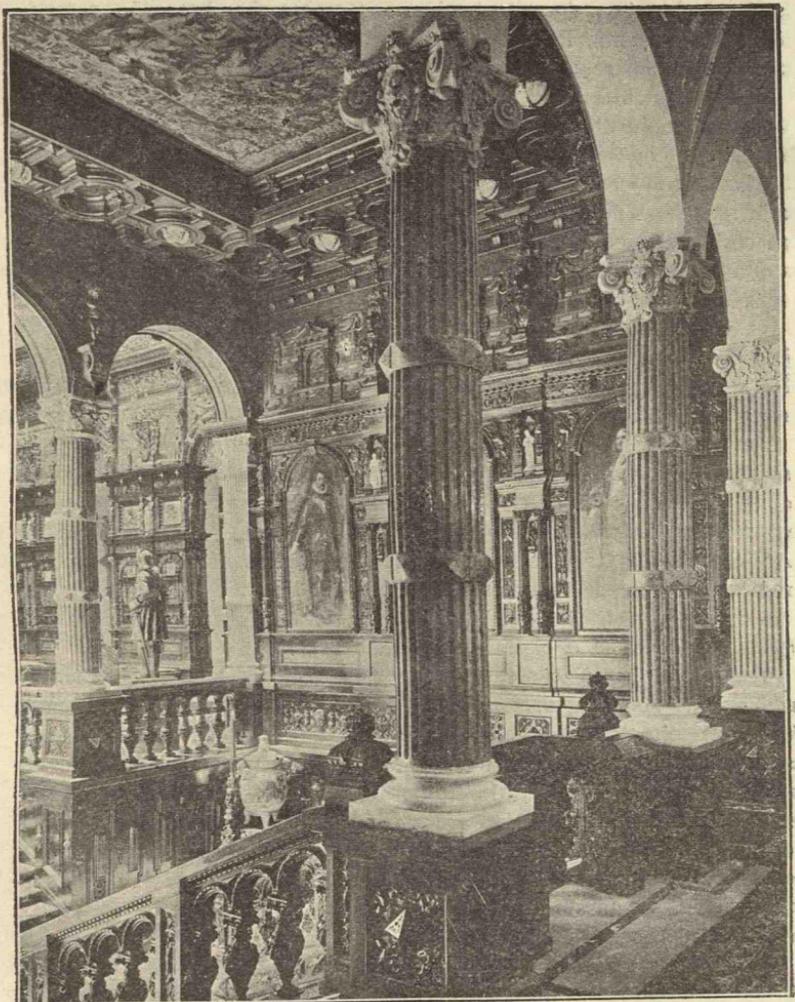
Balustradele teraselor, treptele scărilor, figurile și fântănele sunt de marmoră; toate statuetele și figurile cari le populează sunt opera sculptorului Romanelli din Florența, iar vasele și busturile de piatră cari le împodobesc sunt aduse de la Veneția.

Să revenim la colțul sud-estic al castelului, de unde începe fațada care privește spre Prahova și spre muntele Piscul-Câinelui și care se întinde perpendiculară pe terase, în spre coama muntelui. Avem de această parte o lungă terasă, pavată cu lespezi de marmoră, care se întinde de la Sala de consiliu, d'alungul Bibliotecii, Biouroului și Anticamerei Suveranului, d'asupra cărora se află la etaj camerile de toaletă și iatacul. Din această terasă pornește în unghi drept, o altă lungă terasă, pavată tot cu marmoră, care duce la un pavilion de vară, înfășurat în verdeață, de unde prin pasajii subterane și scări se trece la terasele de jos sau de sus. La stânga acestei terase se află o curte interioară, cu o fântână-havuz, care aruncă apa la 18 m înălțime. Clădirea palatului se continuă acum în sus spre panta muntelui și în aripa aceasta mai este pe partea răsăriteană Tezaurul, iar sus Biourul Reginei, Mica și Marea Sală de muzică. În partea apusului, alăturată

Foto C. Ștefanovici
Vechea curte interioară azi transformată în holul central.

marei săli de muzică și privind spre Bucegi și Pelișor este Sala de marmoră. Jos la parter sub aceste din urmă două camere, este un gang, care leagă curtea din dosul castelului cu curtea interioară de mai sus. În acest gang, pe peretele plin din fața ușei mari a Sălei armelor de război, se vede agățată o veche poartă de cetate. Din inscripția de d'asupra, săpată în litere aurite pe o placă de marmoră, aflăm că este :

Foto C. Ștefanovici

Scara de onoare spre holul central.

„Poarta Cetății Vidinului“

„Lovită în 1877 de tunurile din Calafat“

„Și ridicată în 6 Mai de Principele Carol I“

„Dupe împresurarea cetății în timp de 9 luni și jumătate“

„Și ocuparea ei în 12 Februarie 1878“

„În urma armistițiului de către oastea românească.“

În acest din urmă gang boltit, se află o intrare care se deschide în

Sala armelor de război, cu uşe mare şi cu broască caracteristică şi interesantă. Pe aci intrau de obicei Suveranii, atât primăvara când îşi reluau reşedinţa de vară la Sinaia, precum şi în toate zilele.

Din gangul boltit, de la Sala armelor de război, dacă continuăm înconjurul castelului spre apus, ajungem la prima uşe de serviciu, de unde am plecat. În partea aceasta nordică, se mai află : Sala armelor de vânătoare, Teatrul, şi mai multe camere care depind de sala de mâncare, şi cari sunt perpendiculare pe coridorul medieval de care am vorbit la începutul capitolului D'asupra lor la etaj, sunt apartamente pentru mosafiri. Tot în partea nordică, sus pe terasa în circomferinţă care se desfăşură la N-V, se află aşezată în centrul ei, coloana oferită Regelui Carol în dar, cu ocazia jubileului celor 25 ani de domnie de către rudele Lui mai apropiate. Înainte de schimbarea aşa de radicală a parcului, această coloană eră situată la dreapta, pe alea care leagă castelul cu Corpul de gardă.

Pentru executarea şi terminarea curţilor, teraselor şi parcului în general, au fost de învins greutăţi tot atât de mari, ca şi cele pentru construcţia însăşi a castelului, căci unde se dedea cu sapa făşneau isvoare, une-oră puternice, cari dărau şi rupeau totul în calea lor. Acestea au fost captate unul câte unul şi nimeni azi nu crede, văzând rampele uşoare de la urcuşuri, pantele dulci de la coborâşuri sau parcul cu graţioasele lui undulaţiuni că totul este aşezat numai pe umplură drenată la o oarecare adâncime (1).

Dupe terminarea castelului, când s'au făcut drenajele, s'a văzut că noi măsuri de protejirea zidărilor de fundament erau necesare, pentru ca părţi din munte să fie împiedicate de a aluneca peste edificiu, sdruncinându-l. S'a construit atunci, cam la un metru şi jumătate distanţă de zidul principal şi mai puternic ca el, un al doilea zid de susţinere de formă poligonală; între acestea două curge actualmente canalul care colectează infiltraţiunile învecinătoare; tot pe aci se scurg şi apele castelului. Boltit, adânc de 5 şi larg de 1½ m, el poate fi uşor întreţinut, astfel că garantează definitiv subsolurile de orice atingere a umezelei (1).

Două lucrări gigantice mai rămăneau de făcut, dupe ce s'a umplut şi fasonat terenul în forma lui actuală. Prima eră aducerea pământului vegetal, care să învelească cu un strat gros marea întindere de teren încult, de peste 6 hectare suprafaţă, acoperită cu molozuri, pietrişuri, cărămizi sfărâmate sau fâdări de lemn, toate resturi de la construcţia abia terminată. Odată această operaţie de acoperire isprăvită, s'a procedat la a doua lucrare, aducându-se de sus din păşunile de la munte, peste 1.500.000 bucăţi de brazde ierboase, cu cari s'a tapisat la rând, întreaga întindere, căci ar fi fost inutil să se semene direct pe umplură, pe care ploile dese şi rezezi ar fi spălat-o în scurt timp cu seminţe cu tot. La urmă s'au plantat ici şi colo brazi şi alţi arbori, din cari unii s'au dezvoltat considerabil, în cât s'ar crede că sunt pe loc

de când lumea. E păcat că interesantele flori alpine, cari au fost transplantate cu brazdele aduse din munți, au pierit toate încet, încet, din cauza condițiilor de viață neprielnice, înlocuite fiind în imensa lor majoritate de către gramineele subalpine.

Vizitatorul care trece peste podul Carmen Sylva în sus, să știe că din acel loc a pătruns în parcul Castelului Peleş, care de fapt se întinde azi până la Foișor. *Acest parc trebuie adânc respectat, păstrând cuviința și curățenia, necălcând pe iarbă, nesmulgând flori*, neiscălindu-se nicăieri — „căci numele nebunilor se găsește peste tot, spune un vechi proverb latinesc“ — fiind-că numai așa va proba că apreciază greutățile învinse și munca depusă mai bine de trei decenii, ca să se creeze acest tot armonios, unde clădirile, drumurile și parcul sunt în așa concordanță cu natura înconjurătoare, în cât greu ne vine a crede că avem în fața noastră numai un triumf al științei, al artei și al perseverenței omenești.

Am spus că până în anul morței Creatorului acestor minunății parcul Castelului Peleş reprezintă în întregul său stilul englezesc, „ceea-ce ar însemna că în loc de a violenta natura, ea este respectată, dar domesticită — dacă se poate spune așa ceva — stabilindu-se drumuri pentru pietoni și pentru trăsuri, păstrându-se frumoasele perspective, ici asupra castelului, colo asupra muntelui, dincolo asupra vre-unui peisaj pitoresc îndepărtat. Singur parterul care-i învecinea imediat fațada, amintea gustul secolului XVI-lea italian, prin aranjamentul desemnului și calitatea florilor (1)“. Urgia care a trecut peste noi în cei doi ani de ocupație dușmană, când a fost cultivat chiar cu legume, precum și greutățile crescânde ale vieții, pentru toată lumea, de atunci încoace și cari s'au opus la o refacere completă a parcului, au făcut ca aceste caractere de stil, să se piardă azi aproape cu totul.

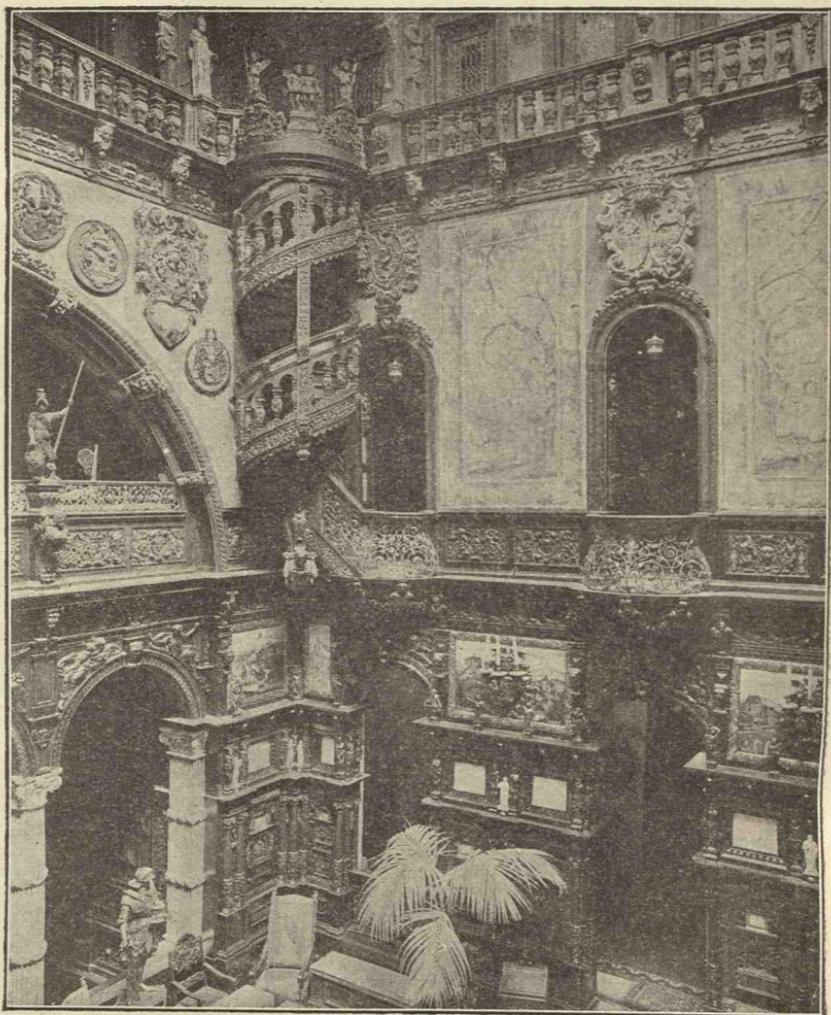
Cu acestea am terminat cercetarea parcului, a teraselor și înconjurul castelului la exterior. Să-i vizităm acum interiorul.

DESCRIERE INTERIOARĂ. — Parterul. — În castel pătrundem prin întâia ușe din curtea de onoare, pe unde intrau cei ce se înscriau în registre sau vizitau pe Suverani în zilele obicinuite.

Excursioniștii însă cari vin în vizitatori, pătrund pe ușa de serviciu a fațadei despre Valea Peleşului, pomenită în capitolul precedent.

Pe această ușe, zisă Întrarea principală, pătrundem direct la subsol în Antreul de înscriere sever prin armurile vechi, panourile de arme sau portretele medievale de familie, cari îl decorează. Peretele-i din fund e acoperit de un imens gobelin (4 × 5 m) vechi. Aci se aflau registrele de înscriere ale foștilor Suverani.

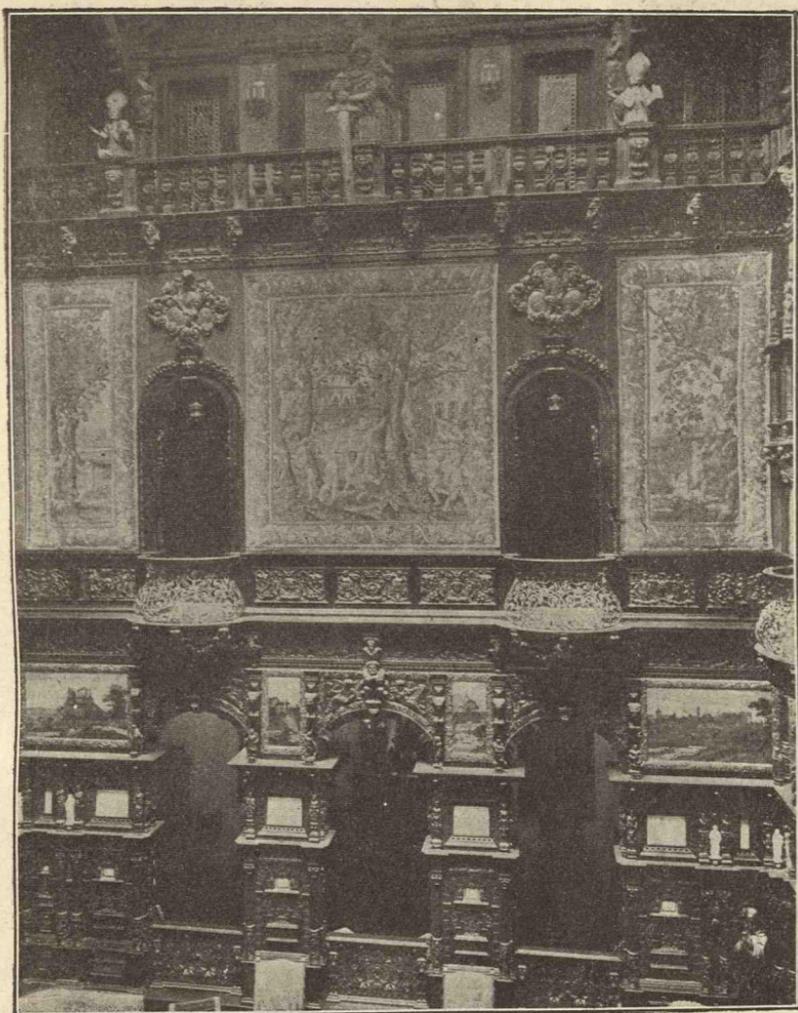
Din el se trece direct în Vestibulul de onoare și prin două rânduri de coloane masive de marmoră colorată, ajungem la Scara de onoare. În dreptul ei se află Întrarea de onoare, pe care au pătruns în castel foștii Suverani cu invitații Lor, în ziua inaugurării. Tavanul vestibulului este în gips, perfectă imitație de sculptură în

In holul central; scara suspendată. *Foto C. Ștefanovici*

lemn cu încrustații. Un mic coridor care vine de la intrarea de serviciu despre Valea Peșului (vezi pagina 39) și prin care pătrund excursionsiștii vizitatori, se deschide în stânga acestui vestibul, iar alături se află garderobe, toaletele și lavaboul.

În dreapta lui, pe peretele din fund, este fixată o placă de bronz, care coprinde faimoasele versuri ale lui Vasile Alexandri, compuse la inaugurare :

Un perete în holul central.

Foto C. Ștefanovici

„Eu Carol și al meu Popor,
 „Zidit-am într'un gând și dor
 „În timp de lupte al meu regat
 „În timp de pace al meu palat.“ Tot aci se află și documentul de
 inaugurare al castelului (vezi, pag. 30), iar la stânga, alăturat peretelui
 dinspre curtea interioară, se vede macheta cascadei și eleșteului pro-
 ectat a se construi chiar lângă podul Carmen Sylva.

Foto C. Ștefanovici
Oratorium în holul central și deschiderea spre biblioteca suitelor.

Din Vestibulul de onoare, prin magnifica Scară de onoare, suim în Holul central sau de onoare (p. 19) ⁽¹⁾ piesa capitală a castelului prin rolul pe care-l îndeplinește la marile solemn-

1). Pentru a scuti o lungă repetire la fiecare cameră, am adoptat această notație prescurtată, care de exemplu (p. 19) înseamnă: „Camera aceasta poartă pe plan No. 19”. Asemenea va fi și cu următoarele. Vezi deci planurile parterului și etajului întâi, reproduse în această monografie.

Foto C. Ștefanovici

In coridoarele din jurul holului central ; pe perete un basso-relief de Luca della Robia.

tăți și prin somptuositatea decorațiilor sale. Holul aceasta a fost construit în locul vechei Curți de onoare. El este deci luminat pe sus, printr'un tavan de sticlă împodobit cu frumoase vitralii și mobil prin ajutorul unui motor electric, care se comandă de jos cu un întreprupător obicinuit. Acest tavan este foarte înalt, căci se află chiar sub acoperișul castelului, care în această regiune este cu lăminător. Vara, sau pe timp frumos când este dat la o parte, lăminositatea holului

crește considerabil și efectul devine miraculos și neașteptat asupra extraordinarelor bogății artistice din această sală unică.

Pereții holului sunt îmbrăcați în lemn de nuc sculptat și încrustat, iar pervazurile și tocurile ușilor sunt de marmoră sculptată de diferite culori. Cuvintele și surtele descrieri, sau chiar planșele, nu pot reda de cât pe departe imagina acestei încăperi de sărătoare, unde se află sculptate în lemn peste două mii de figuri diferite. Una sută patru-zeci de artiști-sculptori au lucrat ziua și noaptea, timp de șase luni neîntrerupte, la decorația holului, care prezintă în părțile înalte ale pereților, dar sub etajul întâi, două rânduri de reliefuri în alabastru, cu scene sculptate biblice. Din distanță în distanță, și d'asupra reliefulor rândului superior, sunt patru-spre-zece tablouri de mozaic în lemn, reprezentând vechile castele ale Hohenzollernilor și anume : *Achberg — Guttenstein, Bronnen, Zollern, Batzing, Werdenberg, Nürnberg, Sigmaringen, Wehrstein-Veringen, Strassberg — Dietfurt, Glatt, Sigmaringen, Haigerloch, Hettingen, Hohenfels-Jungnau*. Aplicare pe aceste tablouri, mari candelabre de bronz în stil, cu zeci de becuri electrice, dau la trebuință o lumină feerică. La înălțimea etagiului întâi, în cei trei pereți plini, se află câte trei mari deschideri fără uși, terminate fiecare d'asupra golului cu câte un balconș, cu grilaj de fier aurit, fin și elegant fasonat ; prin ele coridoarele de la etaj (p. 16, 19 și 18) privesc în holul central și primesc lumina zilei de la tavanul de sticlă. D'asupra lor și între ele până sus sub etagiul al doilea, sunt întinse pe pereți, vechi gobelinuri de o imensă valoare artistică. D'asupra de tot, la etagiul al doilea, o mică galerie cu balustradă de lemn bogat sculptat, cu statuete, statui și alte sculpturi interesante înconjură holul pe toate părțile. Într'unul din cele patru unghiuri și la înălțimea gobelinurilor se află o scară de lemn de nuc în spirală, care leagă etagiul întâi cu al doilea și care este o minune de sculptură în lemn. Întreg mobilierul holului este îmbrăcat în scumpe și rare gobelinuri. Pe mesele lui se află albume cu instantanee din campania 1913, iar pe jos prețioase covoare tunse, cari acoper întreaga-i pardoseală de marmoră, completează decorația acestui hol regesc. Construcția, împodobirea și mobilarea lui, au costat pe Suveran, peste un milion și jumătate de lei aur.

Holul central este înconjurat de coridoare, cari pe deoarte pun în comunicație diversele săli între ele pe din afară legându-le tot deodată și cu dânsul, iar pe de alta servesc ca piese de descărcare, un soi de deambulatoriu monden în timpul marilor primiri. În coridoarele de la răsărit, miază-noapte și miază-zi (p. 15, 16, 17) se trece direct din hol ; în cel de la vest (p. 18) numai ocolind prin celelalte sau coborând scara de onoare până la repaos (p. 2) de unde suim una din cele două ramuri laterale. Aceste patru coridoare foarte bogate sunt ca niște săli de muzeu, prin decorația zidurilor, a tavane-

lor, prin mobilierul rarism imperechiat cu pânzele celebre cari le îmbracă pereții, etc. Tavanul lor boltit în cruci, este acoperit de nenumărate ornamente modelate pe loc în gips, fiecare cu motiv diferit, copiate toate dupe sculpturile vechiului castel german din *Schmalkalden*. Sunt astfel, pe tavane și pereți, mii de motive, gingașe și elegante. Una din planșele volumului redă foarte bine această decorație. În pereții cari despart coridoarele de holul central, sunt fixate mari plăci de marmoră de Carrara, sculptate la *Florența*, copii fidele și pline de viață ale celebrelor basso-reliefuri de *Donatello* și *Luca della Robbia*. Pardoseala coridoarelor, la fel cu a holului este de marmoră, acoperită cu un larg și gros covor de *Smirna* de mochetă roșie, care îmbracă începând de jos din vestibulul de onoare, toate scările de onoare până la etagiul întâi și toate coridoarele parterului și etagiului întâi.

Să cercetăm pe rând fiecare coridor și să începem cu cel d'alungul (p. 15) sălei florentine. Acesta se distinge prin mulțimea pânzelor celebre ce conține, și cari — începând de la ușa din spre biblioteca Regelui și mergând spre sala de mâncare — sunt : *Hemessen, mare tablou cu subiect religios?*; d'asupra primei uși care se deschide în sala florentină, *Rubens, Isabella de Austria* (No. 120) (1); apoi celebrul *Rembrandt, Haman implorându-și grația* (No. 126) pentru care pe vremuri s'a oferit Regelui un milion lei aur ; *N. Poussin, Peisagiu* (No. 189) ; *Sanchez Coëlle, Portretul unei boeroaice* (No. 158) ; în fața acestuia și lângă drăguța ușă a ascensorului un *Procaccini Camilo, Samson și căderea templului lui Dagon* (No. 42). Tot în această parte, față în față, mai sunt două portrete de strămoși în mărime naturală : *Fridrich I Grav zu Zollern în anul de la Christos 980*, care „isbește prin statura lui marțială și sabia lui mare ; celebru fiindcă a fost desemnat de dieta din Frankfurt să se ducă să ofere lui Rudolf, de Habsburg, cumnatul său, coroana Sfântului-Imperiu (1)“ iar în față la stânga, *Fridrich IV Grav zu Zollern 1195*. Afară de tablouri mai sunt aci trei busturi de împărați și filosofi romani. Lângă ușa ascensorului, marele buton roșu care apare în relief, este înștiințătorul de incendiu ; în caz de pericol se isbește puternic cu pumnul și o sirenă dă instantaneu alarma la corpul de gardă. Avertisoare de acestea sunt răspândite în tot castelul.

Coridorul care urmează pe lângă Sala de mâncare (p. 18) nu are tablouri, dar posedă busturile în marmoră albă și colorată a lui *Seneca, Decebal, Cicerone* și *August*, precum și un bogat mobilier cu interesante obiecte de artă, dintre cari principalele sunt : patru mari fotolii vechi îmbrăcate în rare catifele de Genua ; o splendidă oglindă de Venezia ; două mese cabinet cu ornamente din belșug aurite, pe cari

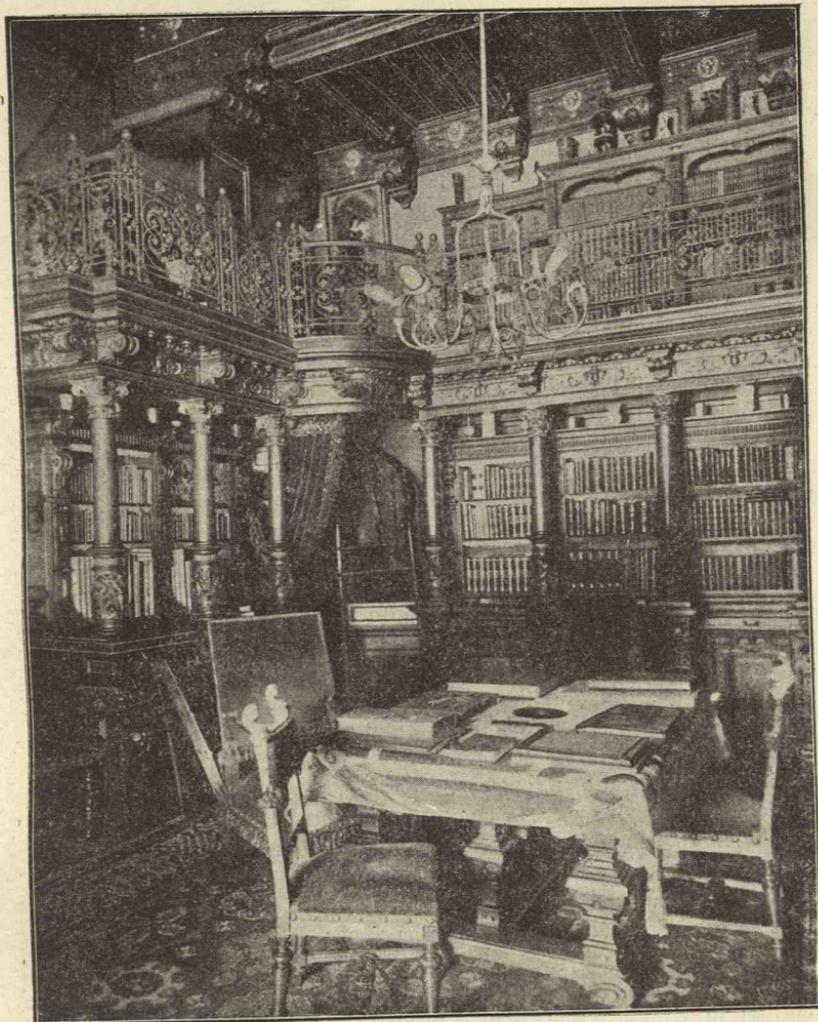
1. (No. 120) sau următorul (No. 126) etc. sunt numerile de ordine pe cari le poartă aceste tablouri în cartea d-lui L. Bachelin : *Tableaux anciens de la Galerie Charles I-er*, etc. Vezi la fine în *Bibliografie*, lucrarea No. 3.

Coridorul d'alungul sălei de mâncare.

Foto C. Ștefanovici

se află așezate două enorme cupe pentru fructe de o considerabilă valoare, fiind lucrate într'un singur bloc de agată și două uriașe vase de flori, de cristal de Boemia, miraculos tăiat, dăruite Regelui Carol de către țarul Rusiei în vizita sa de la Constanța. Tavanul și pereții golului lăsat de scara de onoare care urcă la jumătatea acestui coridor, sunt îmbrăcați la fel cu pereții holului central, numai în lemn de nuc sculptat și încrustat ; tavanul are în plus și splen-

Foto C. Ștefanovici

Biblioteca Regelui Carol.

dide plafoniere pentru luminatul electric. Pereții acestui gol formează o parte din galeria de portrete a strămoșilor Regelui. Astfel vedem în mărime naturală o întreagă descendență de prinți din secolele XVI și XVII-lea : *Eitel Friedrich IV 1525* ; *Eitel Friedrich V 1562* ; *Eitel Friedrich VI 1585* „reprezentat chiar în armura lui istorică (azi în muzeul artistic din Viena, unde a trecut cu colecția Ambras din care făcea parte) pe care o purta ca locotenent al lui

Carol Quintul, în momentul morței lui la Pavia pe câmpul de onoare (1)„, *Eitel Friedrich VII 1605* ; *Iohann Georg și Philipp Friedrich Christoph 1671*.

Trecem în coridorul (p. 17) Teatrului și Sălei de arme. Din capătul lui despre Sala de mâncare, dacă coborâm cinci trepte, trecând și pe sub această din urmă sală, ajungem în strimtul coridor medieval în stil germanic (p. 30), menționat în capitolul precedent ; de aci printr'un mic culoar la stânga putem ieși afară din castel prin ușa de serviciu (p. 35) a fațadei laterale despre Bucegi și Pelîșor (vezi planul etagiului întâi).

În coridorul de care vorbim (p. 17) sunt următoarele tablouri, pe cari le numim la rând mergând spre cabinetul de lucru al Regelui. Făcându-și față două copii (portrete) dupe *A. Dürer*, apoi : *Henry Roos*, *Scenă câmpenească* (No. 101) ; *Navarrete*, *Fuga în Egipt* (No. 16) și ultimul *Vicente Juan de Juanes*. *Fecioara cu îngerii* (No. 159).

În al patrulea și ultimul coridor (p. 16) din parter sunt : iarăși două portrete mărime naturală de strămoși, *Karl I Graf zu Zollern (1516—1576) la vârsta de 40 ani* și *Anna von Baden*. Apoi *Rosso dei Rossi*, *Sfânta familie* (No. 30), două splendide busturi în piatră *Julius Cesar* și *Decebal* și multe vechi și interesante mobile.

Să cercetăm acum saloanele și sălile în jurul coridoarelor.

Din coridorul nordic (p. 17) trecem la Teatru (p. 6) mic și simplu, cu loja Regală (p. 7) în trandafiriu, în care pe dreapta răspunde scara pe care veneau Suveranii la teatru și pe stânga o alta mai strimță, care sue într'o drăguță cămăruță ripolinizată alb, unde Suveranii Iși luau ceaiul și acoperită de numeroase stampe, gravuri sau aquaforte vechi originale franceze, engleze, olandeze, de o mare valoare artistică și documentară. Jos cam la nivelul scenei se află locul orhestrei, care comunică cu sala de arme pe unde se aduceau decorurile pe scenă și printr'o scară strimță sue la cabinele unde se îmbracă actorii. Aceste cabine răspund la nevoe, printr'o mică ușe, în prima cămăruță ripolinizată alb. Toate încăperile citate privesc spre terasele din spatele castelului.

Din Sala de teatru trecem deci direct, fără să mai ocolim prin coridor în Sala de arme, compusă din : a) Sala armelor de vânătoare (p. 5) coprinzând o colecție de arme vechi de vânat, din cari unele de o considerabilă valoare ; b) Sala armelor de rășboi (p. 4) cu o bogată colecție de armuri și arme vechi de rășboi și c) Tezaurul (p. 8). Grupul acestor trei săli, formează un interesant muzeu pentru specialiștii în materie. Dupe cum însuși Regele Carol o spune în testamentul Său (pag. 32), colecția posedă un catalog detaliat, pe care nu e locul să-l reproducem aci. Prima sală, cea cu armele de rășboi, are — când venim din coridorul nordic, înainte de a scobori cele câteva trepte — o mică sală anexă, deschisă pe dreapta și numită Tezaur (p. 8), deși conține numai

arme. Tezaurul vechi a fost desființat, când s'a refăcut castelul, sau mai bine zis mutat în colțișorul rotund dela marginea acestei aripi și închis actualmente cu două solide porți în grilaj de fier. În această despărțitură ferecată, se păstrează ceea-ce vom numi *Tezaurul Coroanei României* și anume : cele mai înalte decorații ale Regelui Carol I (decorațiile de mai mică importanță nu sunt aici) ; o colecție completă a medaliilor și plachetelor bătute în timpul domniei fostului Suveran, păstrată în mici dulăpașe; săbiile Lui de ônoare, cele dăruite de suverani streini, a lui Osman Pașa, etc. etc. În anexa care eră înainte Tezaur, printre alte arme se observă și două steaguri turcești cucerite în războiul pentru neatârnaire. În timpul ocupației dușmane din 1916—18, Turcii au voit să le reia. Din fericire atât ele, cât și colecțiile de arme, de tablouri, de mobile, de covoare prețioase, cari se aflau în castel, fuseseră la timp evacuate în Moldova, așa că dușmanii n'au putut lua nici un ac. Pe la sala armelor de război eră intrarea favorită a fostului Suveran în castel (p. 3) și în fața ei pe peretele opus al gangului (p. 2) se află fixată poarta *Vidinului*, a cărei inscripție am reprodus-o în capitolul precedent (pag. 45). În Sala armelor de vânătoare se mai remarcă, o curioasă sobă italiană de teracotă, cumpărată și adusă dela *Trento* din Italia.

În capătul coridorului nordic, la întretăierea lui cu cel răsăritean (p. 16) se deschide o ușă în Anticamera biuroului regesc (p. 9). Aceasta, împreună cu restul apartamentului compus din cameră de lucru, bibliotecă și sală de consiliu, sunt situate în fațada laterală despre răsărit, care privește la Valea Prahovei și Piscul Căinelui. Mica încăpere servind de anticameră sau sală de așteptare este decorată la fel cu biurul ; ea are o ușă cu vitralii remarcabile, prin care se iese în terasele din stânga, unde — pentru ca Regele să poată avea liniștea necesară — accesul publicului era oprit ; o bibliotecă mare de stejar plină cu cărți rare, bogat legate și desigur inaccesibile azi prin costul lor enorm chiar împărașilor. Cităm una singură ca curiozitate : o lucrare de cinci mari volume somptuos legate, format mare în 4°, pe hârtie scumpă asupra lui *A. Dürer* cu sute de planșe, și altele la fel. Pe lambriuri sunt înșirate numeroase vase vechi iar pe pereți se află agățate — în afară de portretele *Otto Henrich, Kurfürst von des Pfalz 1512—1559* și *Wilelm IV Herzog von Bayern 1497—1550* — următoarele pânze celebre : *van Dyck, Christos în grădina măslinilor* (No. 123) ; *Rembrandt, Cap de bătrân* (No. 129) ; *Greco, Cununia Fecioarei* (No. 163).

Din anticameră, printr'o ușe plină, capo-d'operă de sculptură în lemn, pătrundem în Biurul Regelui, imensă încăpere, cu pereții imbrăcați până la jumătate în lambriuri de nuc sculptat iar de acolo în sus tapetați cu piele ieșită în relief. Tavanul tot în nuc sculptat este de o artă desăvârșită. Camera are trei ferestre mari împodobite cu frumoase vitralii. Această piesă — una din cele mai luminoase

Foto M. Haret
În biourul Regelui; pe pereți: Palma Vecchio și Tintoretto.

ale castelului — în care Regele acorda și audiențele, este prin poziție și mobilier un adevărat loc de retragere. Pecetea ei severă subliniată de un confort desăvârșit, arată că fostul Suveran era omul datoriei, care-și luase în serios „meșteșugul de Rege“ pe care cu măiestrie l'a îndeplinit în tot cursul lungei și fericitei Sale Domnii. Mai mult; numeroasele tablouri celebre care-i împodobesc pereții așa de bogăți, ne mai arată că Regele Carol avea între alte calități și suflet de artist, grație căruia a făcut din fiecare încăpere a acestui palat ca din povești, adevărate săli de muzeu. Din mobilierul istoricei Camere de lucru, următoarele sunt de însemnat: un covor tuns, în stil, de o mărime neobicinuită, care acoperă întreaga încăpere, lucrat anume pentru această piesă; un dulap-biblioteca de nuc sculptat ca și ușile; un biouru nu prea mare de acelaș gen, pe care între altele se află calendarul (21/10 Septembrie 1914) rămas cu foaia neruptă din ziua morței Lui și ceasornicul oprit din tictacul obicinuit tot atunci; un soi de baldachin uriaș, la fel cu biourul în colțul despre biblioteca și în unghiul opus acestuia un interesant cămin care-i face vis-à-vis. Apoi mai sunt: mese, mescioare, dulăpioare, pupitre, fotolii vechi și valoroase îmbrăcate în rare catifele de *Genua*; o statueta în marmoră a Reginei Elisabeta de sculptorul *Späthe*; o fotografie aproape mărime naturală a tatălui M. S. Regelui Ferdinand; o veche casetă de ivoriu sculptată care face sgomot când se descue; lângă biouru o

Foto M. Haret

Biourul Regelui Carol I, având la stânga și în față pe pereți: Palma Vecchio, Tintoretto și Greco.

alta magnific luată în piele ieșită în relief, reprezentând diferite tipuri de castele germane, iar pe mese și dulapuri risipite peste tot, nenumărate fotografii de prieteni sau familie, ceea ce denotă că sub masca rigidă a defunctului Suveran se ascundea un sentimental. Tablourile atârinate pe pereții camerei de lucru sunt toate pânze valoroase vechi și anume: lângă fereastra biuroului, *Greco*, *Portretul lui Diego Covarruvias*, celebru doctor al universității din Salamanca pe timpul lui Filip II Regele Spaniei (No. 161); sub el deoparte și de alta a dulăpiorului pentru hârtii, două portrete de *Lucas Cranah*. La dreapta ușei de intrare venind din anticameră, *Tintoretto*, *Portretul unui senator Venezian* (No. 68) și sub el un *Giovanni*; pe peretele celalalt la dreapta acestuia un splendid *Palma Vecchio*, *Venus și amorul* (No. 63); sub acesta *Carlo Dolci*, *Cap de Madonă* (No. 51) și *Clouet*, *Portretul unui bărbat* (No. 186). În fund între cămin și ușa bibliotecii, *Squarcione*, *Frisă cu diverse subiecte* (No. 3). Sub baldachin, *Botticelli*, *Sfânta familie* (rotund, No. 19) și *Raffaello Sanzio*, *Adorația magilor* (No. 23). Colecția se termină cu un tablou modern, *C. P. Healy*, *Principesa Elisabeta ducându-și fetița în cărcă*.

Din Biourou sau Camera de lucru, trecem în Bibliotecă (p. 11), în același stil cu prima dar în care predomină lemnul de ulm. Are pe trei pereți dulapuri pline cu cărți frumos legate. La jumătatea

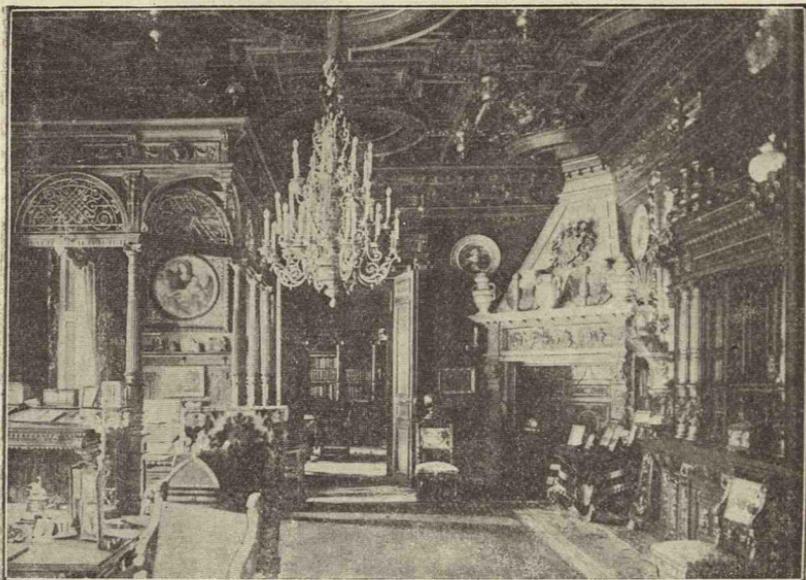

Foto M. Haret

Capătul despre bibliotecă al biuroului Regelui.

nălțimei pereților dela V și S o galerie cu grilaj de fier, înconjură piesa pe două părți, deservind dulapurile de sus, cari se înalță până la plafon, pline și acolo cu volume legate. Grilajul acesta în fier forgeat și aurit, este minunat prin finețea și grațiozitatea motivelor și modelajului său. O rapidă cercetare a colecțiilor de cărți, ne arată că biblioteca conține în majoritate, lucrări istorice, geografice, artistice și arheologice. Ea mai cuprinde : șase tablouri sculptate în piele, fără indicație de autor, iar pe marginea de sus a lambriurilor, ca și în biurou de altfel se află înșirată o întreagă colecție de vase vechi și rare, printre cari se observă, mai multe carafe și pahare, de o sticlă relativ ordinară. Se pare că ar fi primele fabricate de acest fel în România, dupe venirea Regelui Carol, care interesându-se de aproape de dezvoltarea industrială a Țării, le-ar fi păstrat ca o curioasă amintire a acelor grele începuturi. Din bibliotecă o ușe secretă răspunde într'o săliță, unde se află casa de bani ; din această săliță printr'o altă ușe față în față cu prima, se iese în capătul sudic al coridorului răsaritean (p. 16). Tot din sălița aceasta, o scară secretă sue la etaje ; pereții ei sunt împodobiți cu numeroase fotografii luate la primirile prinților sau suveranilor streini de către Curtea noastră Regală. Biblioteca are spre răsărit, mari uși și ferestre împodobite cu vitralii, reprezentând din vechile castele ale familiei : *Hohenfels*, *Haiherloch*, *Hohenzollern*, *Sigmaringen* și *Bechingen*. Ordinea, confortul și aran-

Foto M. Haret

Sala de consiliu.

jamentul acestei încăperi rămasă împreună cu precedentele două exact cum erau în momentul în care fostul lor Stăpân a închis ochii pentru vecie, umple sufletul turistului vizitator de o adâncă venerație pentru memoria Aceluia care a fost Regele Carol I al României.

Din bibliotecă, printr'o mititică chiliuță, îmbrăcată de sus până jos în aceleași lambriuri de lemn, trecem în istorica Sală de consiliu rămasă asemeni neschimbată de la moartea Regelui. Chiliuța de legătură e împodobită numai cu două picturi: o copie de *Max Schneidt* dupe *Bol. Ferdinand* (1616—1680) și *Scenă pastorală* de *Max Schneidt*, unde o splendidă femeie goală (fiica pictorului) formează principalul subiectului. Tabloul acesta a fost executat chiar la castel, căci Max Schneidt era însărcinat cu repararea și întreținerea în bună stare a galeriei de tablouri din castel.

Sala de consiliu (p. 12), care cu un perete privește spre Prahova (răsărit) și cu altul spre Peleş (miază-zi), căci este situată în colțul sud-estic al clădirii, n'a fost terminată de cât în Mai 1914. Aci s'a ținut sub președinția Regelui Carol, ultimul consiliu de coroană din 1914, în care s'a hotărât neutralitatea armată a României, atunci, la începutul războiului mondial. Ea coprinde: o sobă de teracotă verde, modelată în stilul camerei, al cărei original se află în muzeul din Zürich, dupe care a fost perfect copiată; la ferestre vechi și prețioase vitralii; o masă dreptunghiulară acoperită cu o

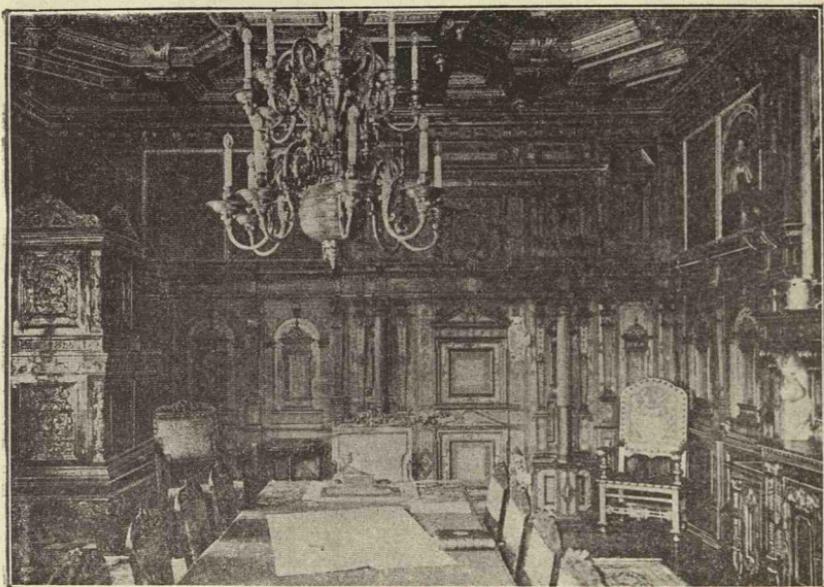

Foto M. Haret

!Altă vedere a sălei de consiliu.

veche și valoroasă broderie elvețiană; în jurul mesei mai multe scaune — dintre cari unul mai mare la capăt pentru Regele — îmbrăcate în scumpe pielării cu motive ieșite în relief; pereții și tavanul inveliți în lemn sculptat; uși de lemn de nuc magnific lucrate cu încrustațiuni și înzestrate cu clanțe și încuitori enorme, extraordinare prin forma lor curioasă, dar admirabile prin caracterul timpurilor medievale, pe cari le reprezintă această încăpăre în înfățișarea ei totală. De tavan atârână un lustru de bronz și acesta făcut anume în stil, cum de altfel sunt lustrele din toate celelalte saloane descrise, sau ce vom descrie. Pe pereți, cu cadrele chiar în lambriuri, sunt două portrete de strămoși și nouă locuri rezervate, cari dacă nu era războiul mondial ar fi fost și ele ocupate, căci tablourile sunt de multă vreme comandate. Pe peretele nordic se află o mare pictură fără autor (1.30 × 2.20 m) care pare a reprezenta o scenă războinică.

Un mic antreiaș depășit dupe sala de consiliu și intrăm în vechea Sală de muzică (p. 13), istorică și celebră prin seratele muzicalo-literare — pe cari mulți încă și le amintesc cu regret că numai sunt — ce organiza Carmen Sylva una dupe alta. Sala veche de muzică mai este valoroasă și din alt punct de vedere; dânsa împreună cu sala de mâncare sunt singurele saloane cari mai

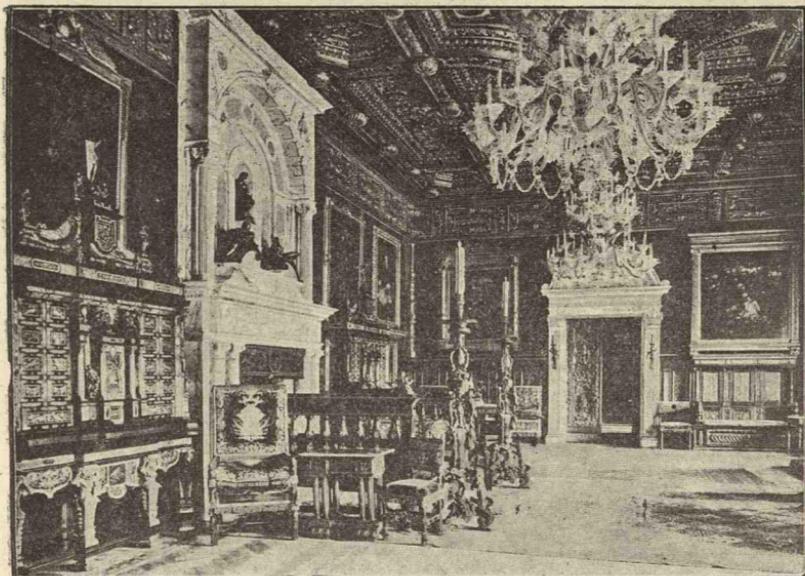

Foto C. Ștefanovici

Sala florentină spre vechea sală de muzică.

subsistă din vechiul castel, căci restul a fost complet refăcut. „Înaltă în tavan, cu pereții îmbrăcați în lemn până la jumătatea lor, cu stratele ei și cu vitraliile minunate de la ferestre, pare mai mult o capelă de cât un salon. Diverse instrumente de muzică o împodobesc; pe mese se găsesc operele *Carmen Sylvei*, iar ici un pupitru de strană în forma renașterii, colo o veche carte de rugăciune, alături pe fotolii sau pe mescioarele rotunde cu un singur picior (gueridoane) caete de muzică cu partițiuni din maestrii vechi și moderni, și dincolo panouri ori mobile curioase pe cari repausează sonate clasice, imnuri religioase, cântece populare, ba chiar poemele Reginei, rapodiate de August Bungert compozitorul din Băle. D’asupra lambrurilor sunt o serie de opt picturi de Dora Hitz, dupe poveștile Reginei. Una e Muzica, stând pe tron cu lira în mână și doi amorași alături; unul cântă, celalalt ascultă. Alta reprezintă pe Ahasverus în genuchi, împăcându-se cu destinul — ilustrație picturală a poemului Iehova, etc. (1 și 8). Trimitem pe doritorii de a cunoaște pe larg și de aproape aceste poeme la lucrările speciale (1, 4, 8, și 17). Vitraliile de la ferestrele acestei săli, printre cele mai încântătoare ale castelului, opera lui Zwoelfer de la Viena, inspirate și ele din poveștile Reginei-poete, sunt intitulate Ana Doamna, Înșirate-Mărgărite și Ciocărlia. Se mai află în această sală o pictură modernă de F.

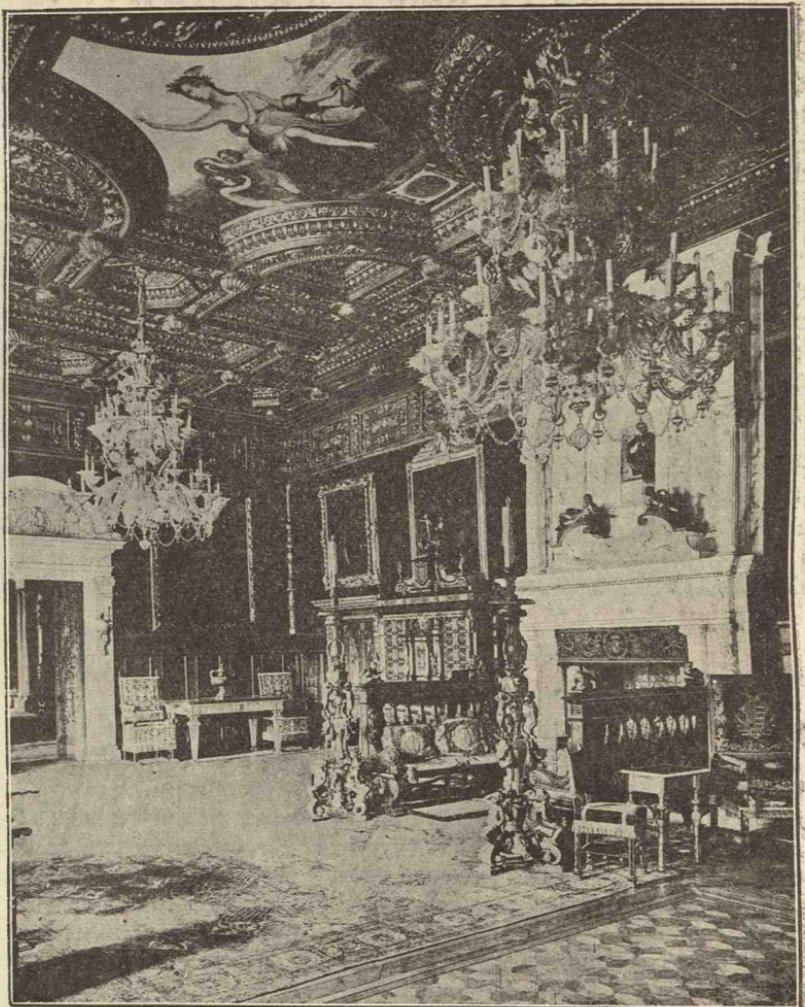

Foto C. Ștefanovici
Sala florentină spre sala coloanelor.

v. Lenbach, Mama țarului Nicolae al Rusiei și Actul original comemorativ al Castelului Peleș, lucrat artistic pe pergament de însăși Carmen Sylva și investit cu toate iscăliturile.

Trecem din vechea sală de muzică în Sala italiană sau florentină (p. 14) magnifică cameră împodobită în cel mai pur stil florentin. Rămâi uluit și crezi că visezi, văzându-te de odată transportat în inima admirabilei Florențe și nu știi ce să admiri

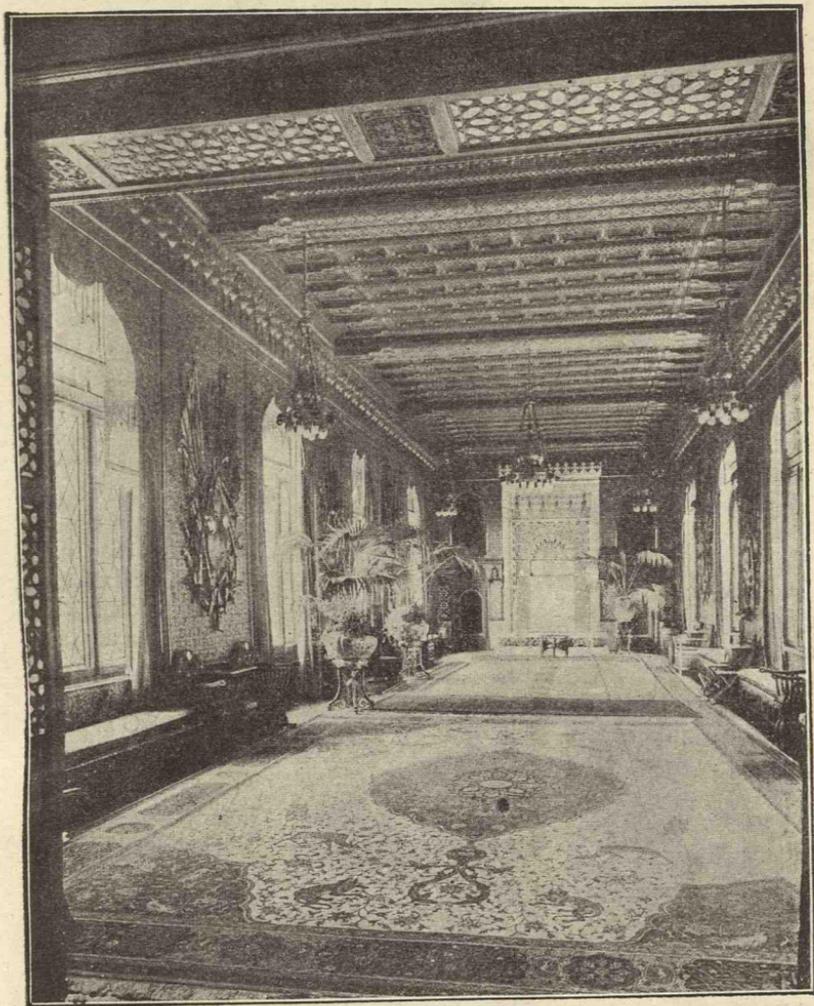

Foto C. Ștefanovici

Sala maură.

mai întâi ; pereții, ușile, tavanul, mobilierul sau pânzele celebre ?
căci totul aci este de cea mai desăvârșită artă, de cel mai bun gust.
Ușile de bronz de la cele două capete ale imensei încăperi sunt lucră-
te la Florența, capo d'operă de sculptură, în genul faimoaselor
uși ale Baptisteriului, iar tocurile și pervazele lor sunt ca la
muzeul Officii din acelaș oraș în marmoră colorată (de Peunazzo).
Pereții sunt îmbrăcați în lemn, lambriu în mozaic în lemn (tarzia ita-

lian), iar de la mijloc în sus în catifea. Tavanul de lemn sculptat și aurit, în genul plafoanelor celebre din Florența, posedă o splendidă pictură italiană în centru. Toate incrustațiile de pe lambriuri, precum și a celor două uși ce corespund în coridorul sudic (p. 15), sunt în culoarea naturală a lemnului iar motivele reprezentate reies numai din reunirea unui lemn naturalmente divers colorat, incrustat cu artă. Parchetul de asemenea este interesant, iar covorul care-l acoperă este cel mai prețios pe care-l posedă Castelul Peleş. Tot

Foto M. Haret

Vitralii în vechea sală de muzică «Înșir' te mărgărite».

mobilierul este remarcabil și iată piesele capitale: două dulapuri florentine cabinet, cu incrustații pe fațada sertarelor, de marmoră colorată, copii exacte a originalelor aflate în castelul contelei Boromeo din insula Bella (lacul Maggiore); trei mese mari și patru mici de marmoră incrustată divers colorată, copii fidele a faimoaselor mese din muzeul Officii; un cămin uriaș de marmoră sculptată; două uși și două ferestre cu vitralii italiene splendide, pe unde se iese în terasa de piatră acoperită; două lustre mari de asemenea în stil, etc. Pe pereți opt tablouri celebre completează decorația acestei săli.

La stânga venind din sala de muzică, *Ykens Pierre, Sfânta familie* (No. 131) și la dreapta *Giorgio Vasari, Sfânta familie* (No. 38); d'asupra primei uși a coridorului, *Velasquez, Cardinalul Roșu sau Galli* (No. 178) și la dreapta lui *Breughel Jean, Un buchet* (No. 113); d'asupra ușei a doua a coridorului, *Tintoretto, Portretul lui Marc Antonio Barbaro* (No. 67) și la stânga lui *Rachel Ruysch, Un buchet* (No. 151); la dreapta ușei mergând spre sala coloanelor, *Jacob Bassan, Coborârea de pe cruce* (No. 71) și la stânga ei, *Murillo, Concepțiunea Fecioarei* (No. 181) celebru tablou din care există numai trei variante; una din ele la Luvru.

Din sala florentină, intrăm în Sala coloanelor (p. 21), numită așa fiind-că tavanul ei se sprijină pe numeroase coloane de marmoră. În mijlocul acestei săli, la început când s'a construit castelul, eră un zid gros, care susținea de la bază turla mare din față. Deși turla aceasta a fost și ea înălțată, față de cum eră la început, zidul gros a fost dărâmat și în locul lui s'au construit trei puternice arcuri de zidărie de piatră, admirabil sculptate la partea lor inferioară. Această schimbare a fost un adevărat tur de forță arhitectonică. Sala coloanelor, parchetată cu stejar, are o ușe cu frumoase vitralii, care răspunde pe terasa din fața sălei florentine; prin o altă ușe în stânga se merge în seră iar o a treia și a patra ușe, dintre cari prima cu geamuri, se deschid în coridorul sudic (p. 15) și în sala de mâncare (p. 29). Sala coloanelor conține: un orchestrion; o veche casetă ferecată, dăruită pe vremuri fiicei foștilor Suverani, plină cu jucării, de către familia Regelui; trei mari covoare tunse; mobilier îmbrăcat în scumpe stofe moderne; patru măsuțe rotunde fiecare cu câte o placă de onyx d'asupra; vase și farfurii vechi de ivoiri sculptat și câteva copii dupe pânze celebre. Singurul tablou original este cel de d'asupra ușei despre seră: *Rubens, Portret de bărbat*, iar la dreapta lui o frumoasă copie dupe acelaș, *Contele de Arundel și soția lui*, (orig. la pinacoteca din München); alături tot la dreapta d'asupra oglinzilor, copie dupe *van Dyck, Trei copii ai Regelui Angliei Carol I* (orig. la Windsor); d'asupra ușei despre terasă copie dupe *Vlamischi, Portretul unei femei*; d'asupra ușei despre sala florentină, copie dupe *Cornelius de Vas*, iar d'asupra acordeonului, copie dupe *Rubens, Ghirlanda de fructe* (orig. la Viena și München). Pe perețele despărțitor de sala de mâncare două splendide copii: una dupe *Tizian* (orig. la Dresda) și alta dupe *Rubens*. D'asupra ușei spre sala maură, copii dupe *van Dyck* și *Velasquez*, portrete.

Pe dreapta din sala coloanelor, pătrundem în imensa Sală de mâncare (p. 22) neschimbată de la origine. „Această sală poate fi socotită ca una din piesele cele mai reușite ale acestui castel, totuși așa de bogat în minunății. Lemnăria în stilul renașterii este de o somptuositate extraordinară; ușile și ferestrele sunt de jur împrejur apărate de coloane și frontoane; pereții și plafonul oferă în lambruriile lor o fericită combinație de lemn deschis și închis, și marele bufet cu coloane din fundul sălei, pare mai mult un pavilion luxos din sec. XVI-a (1 și 2)“. Bufetul acesta care se înalță până în tavan, este întreg de nuc cu încrustații și are sculptate pe ușile superioare două capete de strămoși ai Regelui, *Eitel Frederic V 1525* și *Johann Georg 1623*. „În această încăpere ochiul numai isprăvește de privit: ici frize îmbrăcate în stofe scumpe, colo mobilier în piele de Cordova; dincolo ferestre ale căror vitralii magnifice figurează scene din viața seniorală — nunți și petreceri, plecări și sosiri, lupte

și întreceri — iar mai departe înalte căminuri decorează peretele, alături de frumoase naturi moarte, sau de vechi vase ca : pahare mari de faianță, cupe de sticlă de Venezia, potire în aur și argint și alte vase de artă veche, înșirate pe console și cornișe. Într'un cuvânt cineaște în sala de mâncare, se crede de odată transportat în timpurile poetice ale vechilor castele feudale (1, 2 și 8,“.

Sala de mâncare are patru uși ce răspund într'o galerie deschisă, de piatră, care mărginește la parter, pe această lature, curtea de onoare, în care se văd câteva pedestale cu busturi de împărați și senatori romani. Serviciile de masă pentru gală și mare gală, sunt de o frumusețe desăvârșită fără pereche. Sticlăria, porțelanurile și argintăria, coprind câte trei rânduri de servicii și adică: pentru toate zilele, pentru gală și pentru mare gală, fiecare compuse la rândul lor din sute de bucați. Sticlăria *Lobmayer* de exemplu de mare gală numai în cristal miraculos tăiat este de o bogăție ce nu se poate concepe.

Să ne întoarcem în sala coloanelor și să intrăm pe ușa din stânga în Seră și în Salonul turcesc (p. 23), care este chiar sub Turla mare. Sera e mică cu pereții îmbrăcați în treillage aurit și cu un grup de marmoră alegoric într'un colț. Alături e Salonul turcesc, cu mobilier, pereți, plafon, îmbrăcați în oglinzi și admirabile broderii moderne turcești, completate pe jos cu un prețios covor persan. O ușe cu vitralii în stil, permite ieșirea pe terasa de piatră a sălei florentine. Salonul mai conține două etajere turce de lemn, un grup de bronz, *Cămila cu Arabii de L. Hottot* și diferite vase turcești.

Printr'o ușe foarte largă, al cărui cadru de lemn de nuc este incrustat cu plăci de sidef, trecem din sala coloanelor în imensa Sală maură (p. 25), unde o fântână monumentală în partea opusă intrării, atrage imediat atenția. Salonul acesta de sărbătoare, a cărei decorație și mobilier este în cel mai pur stil maur, ne transportă deodată în celebrele palate ale regilor din *Grenada*. De o bogăție nebănuită prin decorațiunile și sculpturile aurite, risipite pe pereți, tavane și mobilier cu o profuziune în adevăr regească, *sala maură a fost ultima din castel pe care a ocupat-o Regele Carol, căci aci a stat El expus pe catafalca Poporului care L'a plâns, până în momentul când a părăsit castelul și Sinaia pentru veșnicie*. Fântâna, care asvârle apa prin șease guri deodată, este de marmoră albă sculptată și incrustată cu marmore de diferite culori, care-i constituie un delicat chenar pe margini. O inscripție arabă săpată în mijlocul ei — datorită profesorului orientalist *Karabacek* de la universitatea din Viena — rezumă istoricul clădirii Castelului Peleş. Pe pereți sunt zece trofee de arme, mai toate diferite, formând o colecție importantă de arme vechi orientale originale, unele din ele incrustate cu sidefuri, aurării și pietre scumpe. Pardoseala sălei, în mozaic

maur este acoperită cu mari covoare persane de o considerabilă valoare.

Trecem de aci, în mica Sală de biliard (n. 27), în stilul renașterii germane, cu biliard în mijloc, cu lambriuri pe pereți și tavan în lemn de nuc și stejar unguresc, sculptat și incrustat și cu frizele tapetate în piele veche. La ferestre are trei-spre-zece vechi vitralii germane de un colorit admirabil. La stânga se deschide o drăguță cămărușă de la fereastra căreia se văd parcul și terasele din față în totalitatea lor; cămărușa conține un dulap medieval cu încuietoare și chee originală, interesant prin sculpturile și incrustațiile de pe toate fețele. Deși întreg castelul este încălzit cu calorifer, totuși pentru ca biliardul să fie cât mai în caracterul timpurilor pe cari le reprezintă, are o sobă de teracotă verde în stil, curios sculptată și desemnată. În afară de alt mobilier el mai posedă șapte picturi, cam egale în mărime și anume: *Școala lui Cranah, Școala flamandă, Herzogin M. Jacobaea, Prinzessin von Baden 1526, Herzog Wilhelm von Bayern 1526, Chr. Amberger 1490* și două pânze fără indicație.

Ultima sală ce mai rămâne de vizitat în parter este Sala de joc, în care intrăm din biliard. Ea ocupă colțul sud-vestic al castelului, prin opoziție cu sala de consiliu care-l ocupă pe cel sud-estic. Deși mică, este însă splendidă prin tâmpiăria artistică lucrată în stilul renașterii italiene, cu bogate incrustații și numeroase sculpturi. La ferestre are ca și precedentă, nouă vechi vitralii, iar într'unul din colțuri o sobă de teracotă în stil, de o formă curioasă dar elegantă prin nuanța-i de un albastru ceresc acoperit cu motive albe ieșite în relief. Ambele sobe din aceste două ultime camere au fost executate în câte un singur exemplar, dupe dorința și de hatârul Regelui Carol I. În fiecare cameră se mai află câte un covor de preț, iar sus d'alungul frizelor pe console și cornișe este înșirată o întreagă colecție de vase vechi, de toate formele și mărimile. Ultima sală nu coprinde picturi; ea are un singur tablou mozaic în lemn, care reprezintă *Poarta Romană din Roma*, interesant prin finețea coloritului, precum și un bufet în stil, de o formă particulară. Două coarne de cerb, aranjate în lustru la plafon îi desăvârșește decorația. Carmen Sylva își petrece adesea serile aci, lucrând între invitații Săi, în timp ce Regele jucă biliard alături. La etaj, d'asupra sălei de joc este dormitorul mareșalului, d'asupra biliardului este biliardul adjutanților și d'asupra sălei mature este apartamentul împăraților. Sub sala maură între cele două intrări boltite ale curții interioare, am spus că se află un mic calorifer independent de cel mare. Acesta încălzește sala maură, biliardul, sala de joc și întregul apartament de la etaj al adjutanților. La spatele biliardului și salonului maur se află Bucătăria de cafea, (p. 29) care mărginește spre apus curtea interioară.

Cu acestea am terminat vizitarea subsolului și parterului Cas-

telului Peleş. Descrierei pe larg ce le-am făcut, îi alăturăm și numeroase vederi fotografice din interior; ele vor ajuta uneori mai bine de cât lungile fraze la înțelegerea sau aprecierea bogățiilor artistice pe cari le cuprind sălile menționate. Să revenim acum în holul central, pentru a ne sui în etagiul întâi, unde noi minunății artistice vor deveni o desfătare pentru ochii și sufletul nostru.

Etagiul întâi. — Din coridorul nordic (p. 17 parter) între ușile sălei de arme și teatrului, începe marea scară de onoare, care sue la etagiul întâi (1), impunătoare în severitatea ei, căci este întregă de nuc magnific sculptat și lustruit. Pereții imensului antreu care o cuprinde, sunt îmbrăcați pe stânga și pe dreapta în șapte uriașe și neprețuite tapiserii italiene. Scara are un repaos, de unde se împarte în două: o ramură compusă din două părți paralele răspunde în coridorul nordic (p. 18) de la etaj și a doua ramură sue la sala de marmoră. Tavanul scării e de asemenea de nuc sculptat, iar ferestrele galeriei care o înconjură spre N-V la etaj, sunt împodobite cu vitralii încântătoare, cari abia lasă să filtreze lumina zilei, așa că întreaga scară fără ajutorul electricității este într-o semi-obscuritate perpetuă.

Să examinăm întâi, ca și la parter cele patru coridoare suprapuse celor de jos, cari înconjură la înălțime holul central. Ele primesc lumina zilei — dupe cum am arătat acolo — prin câte trei mari deschideri boltite la partea lor superioară și înzestrate cu câte un balconaș cu grilaj de fier artistic lucrat. Ca și jos, ornamentația și mobilierul acestor coridoare sunt somptuoase; la fiecare pas ai impresia că Regele Carol a voit să facă din ele săli de muzeu, așa sunt toate de bine împerechiate, valoroase, în stil și la locul lor.

În coridorul nordic (p. 18) începând de la răsărit (ușa mică care răspunde în garderoba Reginei) și mergând spre apus (apartamentele adjutanților) avem: între ușa garderobei și scară, *Raffaelle del Colle, Anunțarea* (No. 29) și dedesubt, un vechi și mare tron de lemn sculptat și aurit, cu o pictură curioasă pe peretele care este incuietoarea. În fața lor agățat pe peretele holului, *Zurbaran Francesco, Înălțarea fecioarei*, pictură pe aramă (No. 174) și sub el un alt mic tablou fără indicație. Între cele trei balconașe, două vechi bufete de nuc frumos sculptate; d'asupra lor un mare portret de strămoș *prințul Iohann 1638* și *prințul Aloys 1841*. Dincolo de balconul al treilea urmează acea minune de scară de lemn în spirală, suspendată d'asupra golului holului, care sue la etagiul al doilea. Dupe hol și tot pe această parte mai este un portret *Mihiel Miereveld 1567* și sub el o copie a portretului *Contesei Agnes von Mansfeld* soția prințului de Colonia căsătorit în 1583, de autor necunoscut; originalul la Gotha; pictură pe lemn de nuc. Apoi *Gustav Adolf regele Suediei* fără autor și sub el *A. Savini, Muzicanții ambulanți*; mai departe

1. Vezi planul etagiului întâi.

Nic. van Schoor, Concertul (No. 149); *Petru cel mare, țarul Rusiei*, fără autor; un *Cap de femeie*, fără nici o indicație; *Carlo Cornienti*, *Moise copil smulge coroana de pe capul lui Faraon* (No 89); o copie dupe *Raffaello Sanzio* și un *Canaletto*, *Vedere din Venezia*. Aci coridorul nordic (p. 18) care continuă mai departe în linie dreaptă se întretaie în unghiul drept cu coridorul vestic (p. 17). Pe peretele opus celui descris de la golul scării spre dreapta se află: *Tizian*, *Sfântul Ieronim* (No 66); *Școala italiană* sec. X-e subiect religios; portretul prințului Iohan Georg 1577 — 1623; *Jean Tischbein*, *Portretul lui Mozart la 12 ani* (No 104); un mare portret copie dupe *Emilia*; prințesa *Francesca*, născută von Salm; *Antonius Moor*, *Portretul unui cavaler spaniol* (No 108) și sub el un al doilea *Canaletto*, *Vedere din Venezia*. În acest coridor pe care l'am putea denumi coridorul suveranilor streini, din cauza numeroaselor portrete de suverani, mai sunt: un bufet vechi foarte bogat de lemn sculptat și incrustat cu fildeș și alte lemne de diferite culori; scaune îmbrăcate în catifele scumpe; două fotolii vechi îmbrăcate în piele de Cordova veritabilă, etc. Traversăm coridorul vestic (p. 17), continuând cu cel pe care-l analizăm și care formează la etaj (p. 26) latura nordică a curții interioare. El se află deci d'asupra acelei curioase galerii în stil germanic de la parter de care am vorbit acolo și el este una din puținele piese foarte luminoase ale castelului, unde tablourile și mobilierul se pot vedea foarte bine. În această parte, pe peretele din dreapta (al scării) se găsește: o copie dupe *Tizian*; o ușă care dă în apartamentul (p. 28) fost pe vremuri al lui I. Kalinderu; o copie dupe *van Dyck*; un frumos tablou original din școala lui *Dürer*; ușa și scara de serviciu; o altă splendidă copie dupe *van Dyck*; un *Lucatelli*, *Peisagiu*; un dulap de stejar negru frumos sculptat, care maschează ușa încăperii ocupate de camerista Reginei; două portrete fără indicații și *Jan Breughel*, *Un buchet* (No 113). Suim trei trepte, coridorul se îngustează și tot pe aceeași parte mai găsim: o copie de *Bregenzer* dupe ?; *Dosso Dossi* *Sfânta Familie* (No 15); *A. van Dyck*, *Flagelația* (No 122); ușa care, dă în apartamentul *Bidermaier* alb (p. 29) pentru doamne mosafiri; *Dolci Agnese*, *Adorația pastorilor* (No 52); ușa apartamentului *Bidermaier* roșu (p. 30) asemenea pentru mosafirii femeenini; *Gerard von Spaendonck*, *Flori* (No 153) și ajungem la ușa din fundul coridorului pe unde se trece la adjutanți. Pe peretele sudic al aceuiași coridor, adică pe cel care mărginește curtea interioară se află mergând spre holul central: *Ernst Klimt*, *Un bătrân sărutând o frumoasă tânără femeie în mare decolteu*, ar fi dupe unii *Tizian cu fiica sa*, tablou pictat la 1886; *Albert Cuyp*, *Sub-pădure* (No 141) și *Giovanni Carbone*, *O călugăriță patriciană* (No. 59) dupe care ajungem la cele trei trepte. Le coborâm și pe aceeași parte mai găsim, un mare portret al unuia dintre strămoșii Reginei, *Graf zu Wied*; o copie splendidă uriașă (2.80×2.40) dupe *van Dyck*; *Giovanni Carbone*, *Marchizul*

de Negri și fiul său (No. 58); *Ernest Hausmann, Subiect Religios și Giovanni Carbone, Cardinalul Spinola și fratele său* (No. 57). Afară de tablouri, mai sunt aci și o mulțime de mobile vechi și interesante ca de exemplu: un mic și vechi scrin de un lemn rar, acoperit de flori aurite care în realitate este o toaletă, căci dintr'un sertar iese un scaun, dacă i se ridică un capac iese o oglindă; un bufet vechi de nuc sculptat, cu o fântână și un basîn la mijloc; un interesant dulap vechi de abanos acoperit de flori aurite; un vechi scrin aurit și cu incrustații; un vechi dulap olandez de nuc foarte interesant prin sculpturile sale, etc.

Să trecem în coridorul vestic (p. 17), traversat de cel nordic (p. 18 și 26) descris mai sus. Pe dreapta lui privind spre holul central, este o mare deschidere ocupată de Biblioteca suitelor d'asupra scărei de onoare care sue de jos din vestibulul de onoare la parter. În această deschidere se află două biblioteci pline de cărți, mobilă luxoasă, lustru de bronz, iar decorația este exact în stilul înconjurător adică peste tot nuc sculptat și incrustat. Coridorul vestic ca și precedentul este foarte bogat. El coprinde: două admirabile copii dupe *van Dyck* și *Rubens*; două uriașe porțelanuri de preț; un tablou antic sculptat în lemn de nuc (ramă și conținut) d'asupra unui prețios dulap medieval de nuc sculptat; urmează ușa prin care se intră în primul apartament (p. 27) pentru mosafiri și dincolo de ea este un *Cambiaso Luca, Portretul lui Andrei Doria* (No 77). Pe perețele opus acestuia avem: *Greco, Cei 40 de martiri* (No 166); *Daniele da Volterra, Fecioara la calvar* (No 37) d'asupra unui enorm dulap foarte vechi de lemn sculptat și incrustat de diferite culori și *Tristan Luis, Coborârea Sfântului Duh* (No 171). Toate acestea se află în secțiunea coridorului care privește la terasele din dos. Revenind înapoi peste coridorul nordic (p. 18 și 26) și în fața bibliotecii suitelor găsim două peisagii de *Antonio Tavella* (No 81) așezate între cele trei uși ale ultimelor trei apartamente de mosafiri (p. 22, 23 și 24) cari mai sunt în acest etaj. Cu aceasta am terminat descrierea coridorului al doilea în care—in afară de cele arătate aci—abundă sculpturile minunate în lemn, mobilele vechi curioase sau elegante, etc.

Coridorul al treilea sau cel sudic (p. 21 și 16) se întinde d'alungul apartamentelor prinților și împăraților. În spre apus el răspunde printr'o ușe cu admirabile vitralii, într'un balconaș care privește în curtea de onoare. Numeroase sunt pânzele și mobilele cari-l decorează. Toate fiind de seamă și valoroase le cităm la rând. Pe perețele despărțitor de apartamentul împăraților: *Gilles Sadeler, Marea sală a Hradschinului la Praga* (No 114); *Daniele da Volterra, Coborârea de pe cruce* (No 35); urmează faimoasa ușe a camerei de lucru a împăraților, pe al cărui fronton se află reprezentat castelul Sigmaringen în mozaic de lemn (tarzia). Dincolo de ea este o copie dupe *P. Rubens*, și apoi o splendidă ușe, chiar în axa coridorului care se

deschide în anticamera apartamentului împăraților. Mai departe avem portretul în mărime naturală al unui strămoș al Regelui, *Karl principe de Hohenzollern 1724* și ușa toaletei prinților moștenitori, d'asupra căreia se găsește un mare tablou (flori) lucrat întreg de mână în mărgelile lucioase, mici și divers colorate. Dincolo de ea sunt: *François Clouet, Carol al IX-lea Regele Franței* (No 185) și *Lorenzo Costa Sfânta Apollonia* (No 12) agățat chiar pe ușa secretă care răspunde în camera roșie din apartamentul prinților de coroană; d'asupra ei este o copie dupe *Hans Burgkmair*, subiect oriental și dincolo de aceste două *Canaletto, Vedere din Venezia*. Urmează mai departe un portret din școala italiană, un al doilea tablou broderie la fel cu primul, portretul prințesei *Maria Franziska contesă de Oettingen Spielberg* (1703-1737), un dulap-cabinet vechi de nuc admirabil sculptat, d'asupra căruia se află o copie dupe *Phillips Wouwermann, Peisagiu și Jan van Huysum, Un sat*; dincolo de dulap mai este o a treia broderie scumpă, precum și portretul prințului *Iosef de Hohenzollern-Sigmaringen* (1702 — 1769) tot dintre strămoșii Regelui Carol și soțul prințesei *Maria Franziska*. Ajungem la ușa bibliotecii adjuțanților (p. 13), dincolo de care este *Sfântul Blaise în finută de ofițiant de Zurbaran Francesco* (No 175), un alt tablou fără autor și o remarcabilă copie dupe *A. van Dyck*, lucrată de un ciung cu piciorul. Inapoiindu-ne în capătul vestic al acestui coridor, de unde am început descrierea și aliniată d'alungul peretelui despre hol, întâlnim următoarele obiecte de artă și tablouri: un enorm și frumos vas de porțelan de Saxa; *Rogler van der Weiden*, tablou cu subiect religios, suspendat d'asupra unei vechi și interesante casete de bronz ciselat; un mare dulap de nuc sculptat cu patru uși, cu broaște interioare curioase și cu alte particularități, mobilă antică de mare preț; d'asupra lui două frumoase copii dupe *Rubens*, dintre cari una celebra *Vânătoare de mistreți*. Urmează mai departe: *Locatelli, Peisagiu* (No 82); două copii dupe *L. Cranah; van der Helst, Portret*; o copie dupe *Tizian*; d'asupra ușei ascensorului o altă copie dupe *Tizian* și în interiorul unui fel de mic oratoriu închis, care se află pe această parte o a treia copie dupe *Tizian*. Dincolo mai sunt: *Parmegiamino, Un portret*; o copie dupe *A. Dürer* și primul balconș care privește în holul central. Intre acesta și al doilea balcon se află o copie dupe *Tintoretto* și *Geometrul de S. Detouche*, iar între balconșul doi și trei, *Marco Crimano, Portret; Canaletto, Vedere din Venezia* și în partea cealaltă a ultimului balconș o copie dupe *van Dyck* și un tablou original de *Cornelius*, o bătălie ?.. cu care se termină coridorul acesta, care are ca și celelalte trei de la etagiu, tavanul de ștuc imitând în perfecție lemnul.

Ne-a mai rămas de examinat ultimul coridor, cel răsăritean (p. 19), care deși mai scurt ca celelalte, posedă însă cele mai prețioase obiecte din toate patru, și anume: o oglindă veche vene-

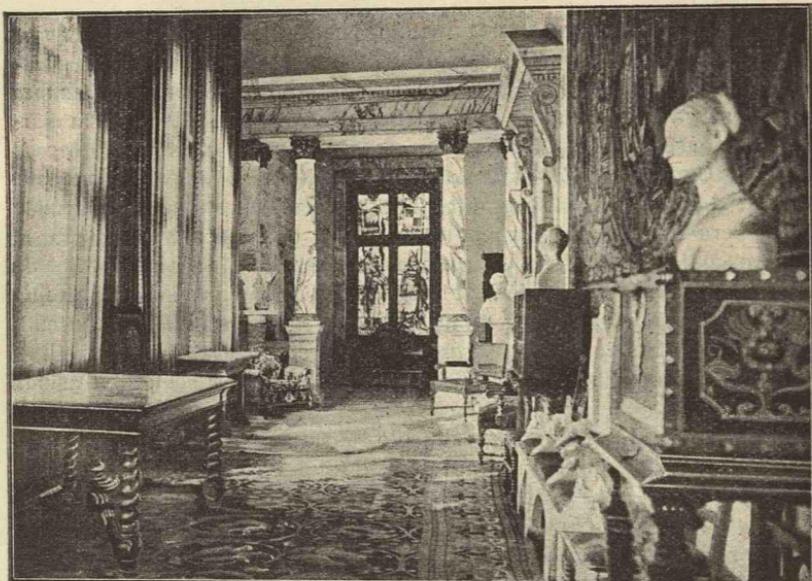

Foto M. Haret

Sala de marmoră.

ziană, cu o enormă ramă aurită de lemn sculptat într'o singură bucată; un foarte vechi scrin de nuc sculptat, cu rozetele de la chei extrem de curioase; un antic cufăr italian, învelit în catifea roșie și strâns în solide chingi de bronz înflorit; două mari vase vechi de aramă acoperite de motive scoase în relief; un jeț de nuc sculptat; un gigantic dulap de nuc, veche și splendidă mobilă pusă să mascheze ușa secretă a dormitorului Suveranilor; un pendul și un gobelin alătura; o a doua oglindă veche venețiană—mai mult originală de cât artistică—cu o imensă ramă sculptată în lemn de nuc, făcând corp comun cu etajera cabinet pe care se sprijină; mai multe vase de teracota sau de porțelanuri rari, dintre cari unul de Sèvres și două de Saxa, sunt adevărate minuni de execuție; apoi etajere, dulăpioare cu tot felul de sertare și serterașe, etc. cari de cari mai bogate, mai curioase, unele chiar extravagante, cele mai multe însă nobile și prețioase constituind adevărate tezaure istorice sau artistice. Pe pereți următoarele pânze valoroase desăvârșesc decorația acestui ultim coridor: *Bonifacio*; *Esteban Murillo*, *Invenția desemnului* (No 182); *Theodor van Choulden*, *Un șef de armată încoronat de victorie* (No 121); *van Wyntrack*, *Natură moartă* (No 152) și *Jean Lingelbach*, *Piața Quirinului* (No 100). Cu aceasta am terminat cu coridoarele. Să trecem acum la vizitarea apartamentelor înconjurătoare.

Etagiul întâi al castelului cuprinde patru apartamente, indepen-

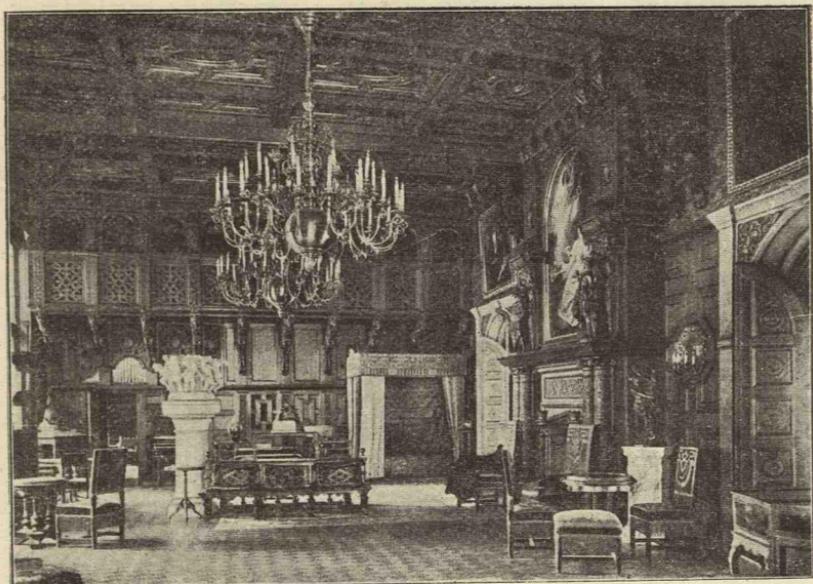

Foto M. Haret

Marea Sală de muzică.

dente unul de altul dacă exceptăm coridoarele cari le leagă între ele și anume: a) apartamentul particular al Suveranilor; b) cel pentru prinți, suverani sau șefi de stat streini; c) grupul micilor apartamente pentru ceilalți mosafiri și d) aripa destinată adjutanților compusă din 22 camere. Să le examinăm în parte în raport cu importanța lor.

a. — *Apartamentul privat al Suveranilor noștrii*, se compune din 12 încăperi și anume: sala de marmoră și sala mare de muzică, mica sală de muzică și garderoba, biuroul Reginei, camera de culcare cu cele două toalete și două mici coridoare, camera pentru dejunul de dimineață și sala de raport. Acest apartament are fațada către răsărit și se poate pătrunde în el, fie direct din scara de onoare, fie prin ușile secrete ale coridorului estic (p. 19) ultim descris.

Ramura nordică a scării de onoare, răspunde chiar în dreptul sălei de marmoră, pe unde intră mulțimea invitaților în marea sală de muzică. Sala de marmoră deci — foarte răcoasă chiar în timpul veri, deși extrem de luminoasă — servește în timpul marilor audiții muzicale ca să-și decongestioneze vecina.

Sala de marmoră (p. 1) lungă și strimță — numită așa fiindcă pardoseala, pereții, pervazele ușilor, etc. sunt de marmoră — privește spre Pelișor, prin trei mari uși cu geam având mici vitralii, așa că lumina pătrunde în interior cu profuziune. Mari draperii de borangic galben întinse d'alungul în fața ușilor-ferestre, umplu încă-

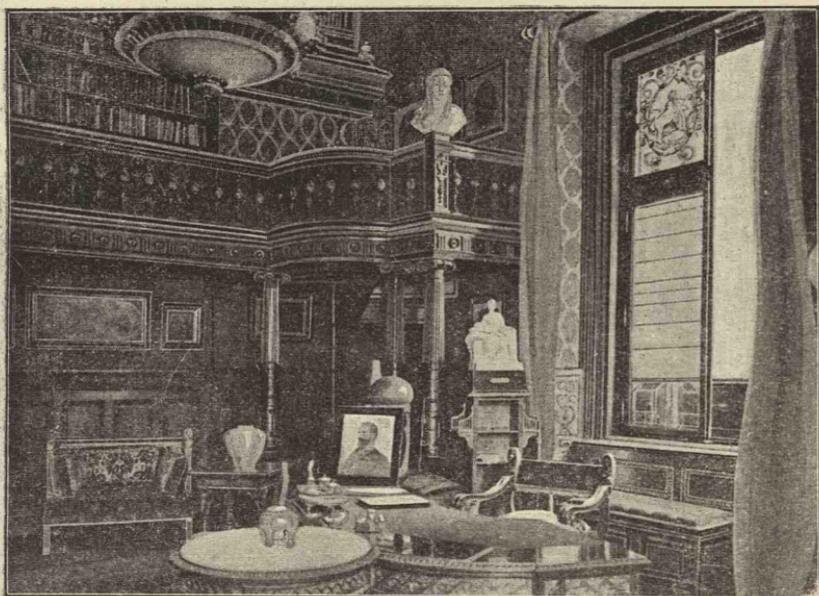

Foto M. Haret

Biuroul Carmen-Sylvei.

perea parcă de aur pulverizat și o fac feerică când este soare. De aceea Regina Elisabeta își făcuse în ultimii ani din acest colț retras locul său de predilecție unde obișnuia să lucreze. Ușile — rotunde la partea de sus — prin cari comunică între ele aceste două săli alăturate sunt cu măiestrie sculptate, chiar în atelierul castelului, în lemn de tei aurit. Sala de marmoră, în afară de covorul întins pe jos, de un caracter rarissim prin coloritul și factura lui, coprinde următoarele obiecte: două vechi fotolii spaniole; un gobelin valoros din sec. XIV-lea; mese vechi cu incrustații de marmoră colorată și una de onyx; Diva Iulia Astallia în bust de marmoră; un vechiu tablou de email reliefat cu motto *Nutrisco et extinguo* (hrănesc istovindu-mă) și încă două busturi din cari unul cu inscripția: *In Severitate Gaudium* (veselie în seninătate). În fund sala are o fereastră privind spre pădure cu frumoase vitralii vechi; tavanul ei este de ștuc modelat, cu motive aurite, și imitând marmora în perfecție, înșeală ochiul cel mai cunoscător.

Marea Sală de muzică (p. 2) celebră prin concertele aproape zilnice pe cari le organiză Carmen Sylva, este de un caracter cu totul diferit. Pereții ei în lambriuri de nuc și stejar sculptat, ne fac să regăsim aerul de severitate pe care-l păstrează multe din încăperile castelului. Frizele-i sunt tapetate cu piele în reliefuri, iar tavanul cu ornamentele lui de ștuc aurit, întretăiate în unghiuri drepte

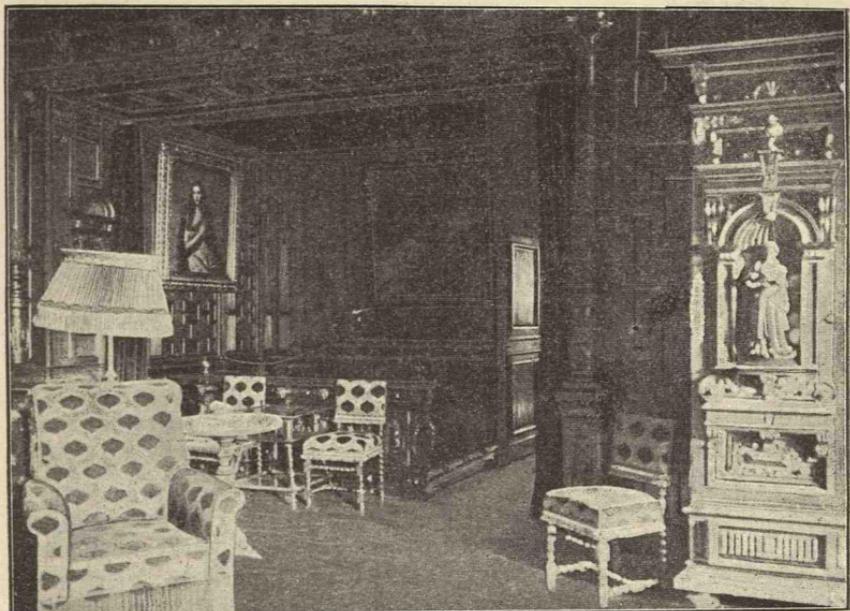

Foto M. Haret

Camera de culcare a Foștilor Suverani. — În umbră în fundul camerei, patul unde a închis ochii Regele Carol.

prin grinzi de stejar, dau ansamblului o înfățișare de o măreție neobicinuită. Sala e în stil englezesc, enormă, somptuoasă și vizitatorul, muritor de rând, se simte parcă strivit de această acumulare de bogăție. Parchetul de stejar și el în stil, de un desemn interesant, este acoperit cu mici covoaare. Cele două uși de tei aurit, vesele spre sala de marmoră, sunt de partea aceasta lucrate în nuc, cu mult mai severe. Spațiul dintre ele este întreg ocupat de un enorm cămin de stejar sculpat, care se înalță până la tavan; el formează cadrul unei picturi aproape în mărime naturală: *Regina Elisabeta în picioare de Lecomte de Nouy*. Sala posedă două pânze vestite: d'asupra primei uși un *Tizian* faimos, *Moartea lui Abel* (No. 65) și d'asupra celei de a doua, *Il Calabreze, Familia lui Darius oferă lui Alexandru coroana* (No 50), tablou celebru al cărui subiect a mai fost tratat și de Paolo Veronese, expus azi la National Gallery din Londra. Jos lângă ultima ușe este un clavecin din 1621, splendid pictat la interior. Pe estrada din fundul sălei, tot felul de instrumente de muzică ca: un mare piano Blüthner din Lipsca, sau o splendidă Harpă aurită de aceeași marcă, ne amintesc că suntem într'un sanctuar de artă. În fundul ei o imensă fereastră, cu draperie de borangic galben ca la sala precedentă, permite muzicanților să aibă câtă lumină doresc. În restul piesei, care are în capătul celălalt o orgă electrică și

particulară cu oglindă, coprinde: un peisagiu de *P. Barbarini*, un al-

Foto M. Haret
Vitrallii în biroul Carmen-
Sylvei.

tul de *Becker*; două copii dupe *Iacob Jordaens*, *Familia de muzicanți* (orig. la Anvers) și *Velasquez*; două portrete ovale *Regele și Regina copii*; două tablouri în porțelan de *Sèvres* încadrate și câteva fotografii de familie. Toaleta Regelui coprinde o numeroasă colecție de tablouri și anume: două peisagii de *Becker*; un peisagiu alpin de *W. Pode*; vederi de *G. Grubas*; *Cum se călătoria odinioară de A. v. der Venne*; *Regina Elisabeta de Pecky* și multe altele de *Spieghel*, *Volkers*, *Seekat*, etc. Aci mai sunt și nenumărate fotografii mari și mici de familie și prieteni; un interesant garderob de nuc antic acoperit de inscripții, etc.

Din toaleta Regelui ieșim în mica anticameră, care o desparte de camera pentru dejunul de dimineață. Compusă din două coridoare situate în unghiul drept, ea este împodobită cu numeroase picturi și obiecte de artă. Tot aci răspunde și scara secretă care vine dela parter din spatele bibliotecii Regale. Antreul răsăritean, care are o mică terasă în față, coprinde un portret al Regelui Carol I *călare în fruntea armatei sale de E. Volkers* și trei copii dupe: *Franz Snyders*, *Albani* și *Paolo Veronese*. În coridorul sau micul antreu nordic care este în unghiul drept cu primul, sunt: două copii dupe *Rubens*, *Vânătoarea de lei* și *Răpirea fetelor lui Leucip*, splendide tablouri ale căror originale se află la Munch și alte patru copii dupe *Rembrandt*, *Gerard David* și *Veronese*. În această ultimă anticameră, care răspunde în camera de raport (p. 13), se mai află înșirate pe lambriuri d'alungul frizelor, pe frontoane și cornișe o întreagă colecție de vase, porțelanuri vechi, și altele.

Foto C. Ștefanovici
Camera pentru dejunul de dimineață.

Să trecem în Camera pentru dejunul de dimineață, (p. 12) una din cele mai bogate și caracteristice încăperi ale castelului, decorată în stilul renașterii italiene, cu magnifice vitralii, cu puncte de vedere încântătoare asupra mănăstirii, Văiei Peleşului și Bucegilor și cu o adevărată galerie de tablouri. Pereții și tavanul îi sunt îmbrăcați în nuc și stejar unguresc, sculptați și incrustați dupe modelul vechilor camere italiene. De altfel, modelul acestei încăperi se află la muzeul din Zürich, de unde a fost copiată. Soba al cărui original e tot acolo,

este din 1620 ; curios modelată cu inscripții și figuri pictate ieșite în relief, ea prezintă o scăriță de câteva trepte, care o înconjoară până la jumătate din înălțime, unde se termină printr'o platformă. Vizitatorul care pătrunde întâia oară în această încăpere, nu-și dă seama în primul moment ce înseamnă impunătoarea mobilă din dreapta, care ocupă cam a șasea parte din întinderea camerei și numai dupe ce observă bine, înțelege că este o sobă. Ca mobilier scump și rar notăm: un somptuos lustru de cristal; un bufet de nuc sculptat și un fel de ba-hut curios, ambele vechi și interesante mobile franceze; o dormeuză mare și bogată; un biou mic în stil; apoi scaune, o masă, fotolii, etc. Camera, care ocupă colțul sud-estic al castelului d'asupra vechei săli de muzică, are două ieșituri în afară spre cele două fațade. Pe pereții ei în tapet auriu, am spus că se află o numeroasă colecție de pânze de valoare pe care o cităm în întregime :

Jacob van Stry, Peisagiu (No. 147); *Luino Bernardino, Inapoarea Sf-lui Gheorghe* (No. 21); *A. Elzheimer, Bunul Samaritean* (No. 98); *Vouet Simon, Tânăra mamă* (No. 187); *Raphael Sanzio, Pietate* (No. 22); *Henri Aldegrever, Portretul unui savant* (No. 96); *Luis de Morales, Pietate* (No. 157); *Lucas Cranah, Tăierea capului Sf-tului Ioan* (No. 92); *Carpaccio, Eșirea călare a unui mare senior* (No. 60) și *Vulcan forjând aripele Amurului* (No. 61); *Paladini Giuseppe, Vi-sitațiunea* (No. 87) și *Velasquez, Filip IV* (No. 177). În rotunda dela colț, despărțită de restul camerei prin două grele și bogate draperii vechi italiene, brodate pe catifea albastră, numai în fir de aur, mai sunt : *Pencz Georges, S-ta Treime* (No. 95); *Goltzius Hubert, Isus înaintea lui Pilat* (No. 105); *Guido Reni S-ta Magdalena* (No. 48); *Valentin, Ospățul întrerupt* (No. 192); *Tislo Benvenuto, Fecioara și sfinți* (No. 16); *Claude Lorraine, Peisagiu* (No. 191) și *Angelo Bronzino, Venus și amorul* (No. 39). La ferestrele acestui rotund se văd două admirabile vitralii vechi, reprezentând pe Carol I Conte de Zol-lern și soția lui Anna de Baden, strămoși de ai Regelui Carol I. Și aci totul a rămas neclintit din ziua morței Lui. Pe biourul mic se află chiar calendarul cu foaia neruptă din ziua aceea.

Camera adjutanților (p. 13) zisă și sala de raport, în care intrăm din această ultimă încăpere, sfârșește apartamentul privat al Foștilor Suverani. Frumoasă dar severă, cu bibliotecă bogată, cu mobile, draperii și covoare luxoase, dânsa posedă un *portret al Reginei Elisabeta* în costum românesc de *El. de Healy*, o schiță în creion de *Raphael Sanzio*, o copie dupe *Holbein*, un portret-pictat de familie și o statueta de bronz „*Tatăl Regelui Carol*“. Aci primea Vodă Carol raportul, care i se dedea în fiecare dimineață la oră fixă de cătră adjutanțul de serviciu.

Cu aceasta am terminat descrierea primului apartament dela etaj; să trecem la al doilea care este :

b.—*Apartamentul pentru prinți, suverani și șefi de stat streini.* Prima

cameră în care pătrundem este (p. 14) un salon-iatac stil Ludovic XV-lea, bogat și vesel, cu pereții de lemn ripolinizați alb și aurii până la jumătate, iar în sus îmbrăcați în damasc roșu. Tavanul al este cu flori de ștuc aurit. Are mobilierul și patul în stil, d'asupra căruia se află un faimos *Greco*, *Christ pe drumul crucei* (No. 164). Salonul acesta denumit cel roșu, mai posedă : două *peisagii* (N-le 145 și 146) de *Jan van Vrtes* ; un *peisagiu italian* de *C. Dujardin* (No. 138) ; *Cuyp Albert*, *Plecarea la vânătoare* (No. 140) ; *Hobbema*, *peisagiu* (No. 143) ; o copie dupe *Vigée le Brun* și mai multe copii dupe tablouri celebre lucrate de *Bregenzner* la 1882—83, dintre cari unul ar reprezenta pe *mama Regelui Carol* și altul pe *bunicul Său*. Camera alăturată (p. 14), mai mică, servind de toaletă, buduar, etc. la fel cu prima, coprinde în afară de mobilier, 46 frumoase reproduceri cromolitografice dupe diverse tablouri celebre. Aceste două camere, aranjate anume pentru prinții de coroană streini, cari au vizitat Sinaia, au fost mult ocupate ; între alții numărăm și pe arhiducele Frantz Ferdinand.

Mai departe, trecem direct în fastuosul apartament al împăraților (p. 15) în stil Maria Tereza, destinat șefilor de stat streini. De el greșit se spune că ar fi fost locuit de Francisc Iosif, fapt inexact, de oarece aceste camere nici nu existau în momentul vizitei aceluia împărat. Apartamentul coprinde bogate încăperi, și anume : salon de primire, cameră de lucru, iatac, toaletă, sală de baie și odaie pentru servitorul personal. Camera de lucru e cea mai spațioasă din toate și este despărțită printr'un șir de coloane în biurou și anticameră. Are patru uși, admirabile de lucrătură în mozaic de lemn (tarzia italian) ca cele de la sala florentină. Două din ele răspund în coridorul cel mare sudic (p. 16 și 21), pe care parte, de asemeni sunt magnifice lucrute (pag. 72). Pereții biuroului până la jumătatea lor sunt în lambriu incrustat, iar în sus tapetați cu piele ieșită în relief. Are o sobă caracteristică ; un splendid și uriaș covor roșu tuns ale cărui motive sunt reproducerea fidelă a motivelor dupe tavan, modelate în gips pe loc. Are mobilier de o bogăție neobicinuită, care coprinde garderoabe, biurou, dormeuză, fotolii, scaune, mese și măsuțe, unele din ele tot în mozaic de lemn la fel cu ușile. Cremoanele de la ferestre, garniturile lor, cheile, clanțele și încuietorile de la uși, de un model și o funcționare deosebită de tot ce se află în castel, sunt cu măiestrie ciselate și bogat aurite. Din camera de lucru prin patru trepte suim în alcov cu pereții, patul pentru două persoane și draperiile pologului îmbrăcate în scumpe catifele roșii, brodate cu fir de aur. Decorația și mobilierul alcovului au costat pe vremuri peste 100.000 lei aur. Spunem aceasta, ca să se vadă cât de mult găsia util pentru *Țară*, *Regele Carol*, în mare senior ce eră, ca să primească fastuos, onorând cu o pompă deosebită pe toți mosafirii Săi indiferent de calitatea lor. De aceea toate apartamentele pentru oaspeți sunt ornamen-

Foto M. Haret

Camera pentru dejunul de dimineață cu soba.

tate și mobilate cu un gust și un confort desăvârșit, aproape pe picior de egalitate cu unele din sălile de ceremonie. Din alcov se trece în buduar sau toaletă, piesă albă, luminoasă, îmbrăcată în oglinzi, cu o copie de *L. Witzleben* dupe *Sancraft* și alături cu o spațioasă sală de baie îmbrăcată în marmoră colorată. Din buduar se deschide pe stânga, d'alungul fațadei principale, un scurt coridor care merge la apartamentele adjutanților; la dreapta lui se află camera servitorului personal, simpatic mobilată și decorată cu frumoase aquarele și cromolitografii. Pe peretele coridorului sunt atârdate diverse aquarele din cari una splendidă de *S. Hecke*, *Peisaj cu flori sălbatice*. Alcovul, toaleta, baia, coridorul și camera servitorului personal, sunt suprapuse sălei maure; biourul cu anticamera sălei coloanelor, iar salonul împăraților care desăvârșește acest apartament este d'asupra salonului turcesc, în turla mare. Suprapusă serei se află o verandă descoperită, prin care biourul comunică pe la exterior cu salonul. Când intrăm în anticamera biourului direct de la prinții de coroană avem pe stânga o ușe prin care pătrundem în salonul apartamentului mai somptuos dacă e posibil decât camera de lucru, dar tot în stil Maria Tereza. Sunt de observat aci draperiile galbene de la ferestre, la fel cu cele din sălile de marmoră și muzică, cari umplu camera de aur când bate soarele. Efectul strălucitor, pe care această colorație de un galben auriu îl produce în opoziție cu roșul aprins al bogatu-

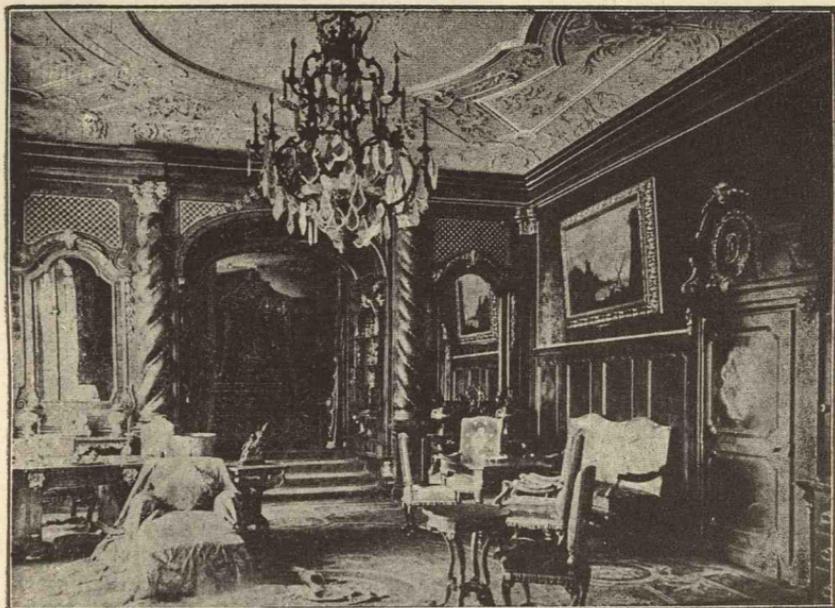

Foto M. Haret
Camera de lucru în apartamentul împăraților. În fund alcovul.

lui covor, este absolut feeric și nici o descripție nu l'ar putea reda. Pereții salonului sunt îmbrăcați în prețioasă și antică piele, ale cărei desemnuri scoase în relief și pictate de mână uimesc prin bogăția lor ; acest tapet original a fost cumpărat dela o veche mănăstire germană, al cărui nume se pare că singur defunctul Rege îl cunoștea. Mobilierul este îmbrăcat în Aubusson autentic, anume executat la comanda fostului Suveran și pe pereți sunt următoarele pânze celebre: *L. Signorelli, Păgânismul* (No. 8) și *Creștinismul* (No. 9) ; *Jean Baptiste Greuze, Mozart copil* (No. 203), tablou unic care a fost împrumutat de Regele Carol pentru expoziția lui Mozart ; *Rubens, Hercule sugrumă leul din Nemea* (No. 118) ; *Portretul lui Frederic cel Mare fără autor* ; *Iacob van Ostayen, Flori și fructe* ; *Jean Both, Peisagiu* (No. 134) și *Peisagiu italian* (No. 135) ; *Adam Elzheimer, Adorația ciobanilor* (No. 99) ; *Cornelis Molenaer, Scenă fărănească* (No. 111) ; *Velasquez, Portretul unui general călare* (No. 176) ; *D Teniers, Scenă de cârciumă* (No. 117) ; *Philips Wouwerman, Preparație pentru vânătoare* (No. 132) ; *Floris Frans, Arta inspirată de iubire* (No. 109) și *Franz Snyders, Schiță* (No. 125). În camera de lucru a împăraților sunt numai patru picturi: două *Marine* (N-le 79 și 80) de *Salvator Rosa* ; *D. Teniers, Serbare câmpenească* (No 116) și *Jean Roos, Scenă câmpenească* (No. 101).

c.—*Grupul apartamentelor celorlalți mosafiri.*—Sunt cu totul în etajul întâi șapte asemenea mici apartamente, pe cari să le menționăm în ordinea în care le-am numit la descrierea coridoarelor.

Intâiul este cel situat la capătul despre pădure (nordic) al coridorului cu biblioteca suitelor (p. 27): foarte bogat, are alcov, salonaș și toaletă. E mobilat luxos în stil modern, cu pereții în damasc galben, cu o sobă de faianță albă caracteristică, cu un scrin vechi ornat cu bronz și cu numeroase picturi de preț: *N. Poussin, Sine cerere et Baccho friget Venus* (alegorie No. 188); *Claude Lorrain, Peisagiu*; *Cuyp Albert, La vânătoare* (No. 142); *Jacques Louis David, Triunful lui Achile* (No. 206) și *Andromaca veghează cadavrul lui Hector* (No. 207); *Abraham Mignon, Un buchet* (No. 103); *Friedländer, Călători se pregătesc de popas la han*; *Ary Scheffer, In așteptare* (No. 210); *Claes Berchem, Peisagiu* (No. 137); *van Dyck, Carol II-lea copil*; *Strozzi Bernardo, Jefta și fiica sa și Judecata lui Solomon* (No. 44 și 45), tablouri pictate pe mătase și țesute cu aur și *Jean Baptiste Greuze, Rugăciunea de seară* (No. 205).

Al doilea este cel de pe coridorul scării de onoare (nordic) (p. 28), frumos mobilat, cu un splendid șifonier de stejar sculptat și incrustat, etc. Are pe pereți diverse pânze bune: *Cornelis van Poelenburch, Peisagiu* (No. 133); *Alb. Rieger, Peisagiu alpin*; *August Becker, alte două Peisagii alpine*; un frumos portret—pictat fără autor al Regelui Carol călare și o reușită copie dupe *Filippo Lippi* de d-na *Ottilia Michail Oteteșeanu*.

Urmează la rând o încăpere simpatică ocupată pe vremuri de una din cameristele Reginei, frumos decorată cu gravuri și diverse reproduceri.

Al treilea apartament, fost al prințesei de Wied (p. 29) e foarte de gust și drăgălaș. În stil Bidermaier alb, numai pentru prințese, el are salonaș și iatac cu toaletă, luxos și confortabil mobilate. Posedă, în afară de o colecție de bibelouri și porțelanuri rari, următoarele pânze: *P. P. Prud'hon 1792, Lecția de desen*; *van Huysum, Buchet de flori* (No. 150); *Tiepolo, Orfeu și Eurydice, Venus și Adonis, Moartea lui Socrate și Prometeu* (No. 73 la 76); *Zece Scene câmpenești de Nicolas Lancret*, pictate pe piele gofrată cu aur; ele făceau probabil parte din decorul vre-unui buduar (No. 193—202); două *Naturi moarte de Scilla Agostino* (No. 84 și 85); *Pietro Cortone, Triunful gloriei* (schiță) (No. 53) și două portrete din secolul XVIII-lea.

Al patrulea apartament zis Bidermaier roșu (p. 30) ultimul de pe coridorul scării, este în stil *empire* foarte simpatic. Totul aci, ușe și mobilier e numai în lemn de mahon, iar pereții-i sunt îmbrăcați în mătase galbenă cu ape; tavanul este alb. Apartamentul complet cu cameră de culcare, toaletă și salonaș, eră destinat prințeselor streine. Se remarcă o vitrină de mahon plină de splendide porcelanuri *vieux—Vienne* și pe pereți numeroase stampe, gravuri și gouache originale

din secolele XVII și XVIII-lea, franțuzești și englezești de cel mai mare preț și încântător efect. Iată câteva la întâmplare: *Un prânz fin*; *Promenada în parcul St. James*; *Tolba cu săgeți goliță*; *Pastorala și Musetta* ambele de F. Boucher; *Plimbarea publică*; *Insigna de dragoste de Fragonard*; *Momentul fericit*; *Scrisoarea dulce* „de N. Laverince pictor al Regelui Suediei și gravat de N. de Launay“ etc. etc.

Celelalte apartamente de mosafiri, al 5-lea, al 6-lea și al 7-lea (p. 24, 23 și 22) sunt situate pe coridor în fața bibliotecii suitelor. Compuse din câte o singură cameră mare, aranjate însă în așa mod, că fiecare coprinde alcov, toaletă și biou, ele sunt confortabil mobilate în stil modern și luminate prin curtea interioară a castelului. Picturi nu au, dar sunt înveselite de frumoase reproduceri și gravuri moderne sau din secolele XVII-lea și XVIII-lea. Cel din mijloc (p. 23) conține două admirabile aquarele originale de *Flameng*.

d. — *Ultimul apartament* din acest etagiu, *al adjutanților*, ocupă întreaga aripă vestică a castelului cu fațada spre *Pelișor* și *Bucegi*. Camerele cari-l compun, luminoase și confortabile sunt mobilate cu multă simplitate.

Cu acesta din urmă, am terminat și etagiul întâi; al doilea și ultimul, îl vom descrie pe scurt, fiind mai puțin important.

Etagiul al doilea. — Ajungem în aceasta, fie pe minunata scară suspendată d'asupra holului central, fie pe scara de serviciu obișnuită. Aceleași patru coridoare înconjură holul central, în care se poate privi printr'o mulțime de deschideri, precum și de pe mica galerie de lemn interioară holului, de care am vorbit. Sunt frumos mobilate și decorate, nu ca cele de jos, dar mai cu seamă sunt foarte întunecoase. În ele răspund, două mari apartamente princiare luxoase și câteva mai mici pentru doamnele de onoare sau alți musafiri streini. Toate, fără distincție, coprinde iatac (alcov), salonaș, cameră de toaletă cu baie și lavabou, totul confortabil, cu gust, aranjat în stil modern, cu mobilă îmbrăcată în superbe stoffe și catifele, cu covoare frumoase, etc. În turla mare, în locul vechei *Trinkstube* este un salon de primire, care depinde de unul din cele două apartamente princiare. Tot în acest etagiu, dar sub acoperiș, în părțile lui mansardate, se află un luminos și încântător atelier de pictură al Reginei *Elisabeta*, întreg în lemn de pin sculptat, cu o cămăruță alăturată, decorată pe pereți cu o frumoasă aqua-forte de d-na *Ottilia Michail Oteteleşanu*.

DIVERSE DATE SI CONSIDERAȚIUNI. — Fiind-că în împodobirea interioară a castelului, s'a întrebuințat mai numai nucul și stejarul, a fost nevoie să se combine lemnăria cu vitraliile în așa fel, ca sălile să nu aibă nici aspect prea întunecat și melancolic pe timp închis, nici să prezinte contraste de luminație prea crudă pe timp de soare. Cu simțământul Său artistic, Regele Și-a dat seama că geamurile colorate erau de absolută nevoie pentru castel și trebuie să

recunoaştem că, înfrăţirea vitraliilor cu ornamentaţia interioară, a fost fericit nemerită peste tot. Se pare că nu e castel în lume, la care întrebuiţarea lemnăriei de nuc împerechiată cu vitraliile şi cu pânzele de valoare, să fie mai completă, să aibe mai multă unitate, într'un cuvânt să fie mai desăvârşită (1, 8 şi 12).

Institutul F. X. Zettler din München, Zwoelfer din Viena şi alte le au executat întreagă această colecţie de vitralii de artă din cari mare parte au fost mai întâi desemnate în culori de profesorii F. Widmann, Julius Jürs, pictorul F. X. Barth, etc. În rezumat pe ferestrele colorate ale Castelului Peleş se află zugrăvită istoria Ţării şi universală, natura, ştiinţa, poezia, pacea şi războiul şi aceste reprezentări—lume încântătoare de idei, de forme, de culori şi de combinaţii—sunt vrednice de acest măreţ şi neîntrecut palat regesc (12).

Tablourile care sunt risipite cu atâta profuziune în tot castelul, au făcut parte din galeria consulului Bamberg, care conţinea un număr respectabil de pânze celebre ale marilor maeştri din secolele XV-lea-XVIII-lea şi pe care Regele Carol a cumpărat-o întreagă. Amic pasionat şi inteligent al artelor, El nu s'a mulţumit numai cu acelea ci a căutat mereu, ca prin noi achiziţiuni să-şi mărească neîncetat colecţia. Graţie acestui simţimânt profund artistic, a concepţiei Lui judicioase şi a admiraţiei Lui pentru arta în adevăr nobilă (15), avem noi norocul azi să admirăm în Castelul Peleş, sistematicul aranjament, care Lui personal e datorit, al acestei magnifice şi nepreţuite comori.

Galeria Castelului Peleş coprinde—afară de picturile portrete fără autor—un total de 271 tablouri în ulei. Din acestea, 205 sunt vechi pânze celebre originale, 14 sunt picturi moderne şi 52 sunt copii dupe tablouri vestite. Dintre cele 205 pânze vechi, sunt menţionate în catalogul d-lui Bachelin 154 de bucăţi; restul de 51, au fost probabil achiziţionate dupe publicarea numitei lucrări.

Castelul, care are o suprafaţă clădită de 3.220 m p., coprinde azi peste 160 de camere şi peste 30 săli de baie ; el este încălzit cu calorifer. Sobele cari sunt prin unele săli şi saloane, se află acolo numai de formă, ca să reproducă cât mai fidel epoca pe care o reprezintă camera. Caloriferul merge cu lemne şi pentru o încălzire generală în timp de iarnă, consumă în mediu 20 de steri pe 24 de ore. Regele n'a voit ca încălzitul să se facă cu cărbuni sau păcură, de frică ca praful fin de cărbune, sau hidrocarburele prea volatile din păcură, să nu se ridice prin fevi şi să strice ceva preţioaselor tablouri, lambruri sau mobilierului.

Castelul este iluminat cu electricitate : 2.333 de pere electrice incandescente, varsă odată cu venirea nopţii, valuri de lumină în tot coprinsul lui, aşă că — atunci când e întreg iluminat — acest palat ca din poveşti, străluceşte magnific din depărtare, printre crengile brazilor seculari, lăsând călătorului viziunea neştearsă a măreţii lui feerii.

Efectul pentru fericitul excursionist, care a avut puțința sau norocul să-l vadă noaptea, așa iluminat de sus din înălțime (de la Sf. Ana) este și mai miraculos și mai de neuitat. Dar de neuitat rămân și toate cele ce se pot vedea în castel. Suntem fericiți să arătăm aci, că actualul Suveran, M. S. Regele Ferdinand I, continuatorul și pe acest tărâm și desăvârșitorul operei începute de Marele Lui Predecesor permite oricui vizitarea parcului și Castelului Peleş. Cine dorește deci să-l viziteze să se prezinte la biroul de arhitectură din spatele Corpului de Gardă, cu bilete de identitate în regulă și în schimbul unei taxe, care se varsă la fondul operilor de binefacere ale M. S. Regina Maria, va putea pătrunde în castel cu însoțitor.

În fine, pentru satisfacerea și ultimei curiozități științifice a cititorilor, înainte de a termina, ne mai rămâne să arătăm, că Castelul Peleş se află la 970 m altitudine d'asupra nivelului Mării Negre și că coordonatele lui geografice sunt : 25° 34' 40" longitudine E de Greenwich și 45° 21' 30" latitudine boreală.

CASTELUL PELISOR.—Castelul Pelișor sau Pelișorul —cum îl numește pe scurt Poporul—fiind reședința de vară a M. M. L. L. Regele și Regina României, a devenit azi punctul culminant al României întregite, către care în fiecare moment toate privirile sunt ațintite. În opoziție cu solemnitatea și vechimea, pe cari le întrupează atât de bine Castelul Peleş mai marele său, Pelișorul—deși la exterior tot în stilul renașterii germane—este de o artă veselă, apropiată prin culorile lui vii sau prin ornamentațiile lui grațioase și surzătoare. Construit între anii 1899—1903 și inaugurat la 24 Mai 1903, el a fost dela început locuit de Suveranii actuali, pe atunci Prinți Moștenitori și M. S. Regina Maria, ne-o spune lămurit (pag. 57 și 58) de ce continuă și azi să-l ocupe, preferind această încântătoare dar mică locuință, spațiosului și mărețului Castel Peleş al Regelui Carol I.

Deși numai la câteva sute de metri de acesta din urmă, pe Valea Peleşului în sus, Pelișorul pare situat și mai adânc în inima Naturei montane. El este înconjurat de o magnifică vegetație—în deosebi arborescentă—subalpină, care-i constituie prin ea însăși un cadru desăvârșit. Ca atare Pelișorul nu are nevoie de parc întocmit de mâna omenească, căci în jurul lui n'a fost nevoie de plantații sau de umpluturi; aci totul este din belșug dela Natură, care la Sinaia mai mult ca oriunde poate—tocmai din cauza climei ei schimbăcioase,

Foto M. Haret

Vedere generală a Castelului Pelicor.

supărătoare uneori—produce o vegetație luxuriantă, extraordinar de variată și plăcută.

Interiorul Pelicorului este ca și exteriorul lui; lumină multă, culori vii, mediu simpatice, căci aproape totul: fierăria, lemnăria, mobilierul, lămpile, decorația plafoanelor, etc. sunt manifestările artei moderne. Înăuntru, pătrundem pe ușa principală, și dintr'un mic antreu, dăm în holul central, care din dreptul scării principale, se continuă printr'un coridor până la Sala de mâncare. Aceasta e mică și simplă, cu pereții îmbrăcați în stejar unguresc și mobilată modern.

Holul central care e în stilul castelelor engleze, ca majoritatea încăperilor acestui palat, are pereții îmbrăcați până sus în lemn de ulm, lucrat în ciubuce, linii și unghiuri drepte fără sculpturi. Din hol pe dreapta pătrundem în apartamentul Regelui, compus din: un salon mare, cu pereții în lemn de ulm, cu tavanul de ștuc cu flori albe, genul plafoanelor englezești, cu ușa de ulm sculptată, foarte elegantă, cu clanțe și broaște în stil; o cameră de lucru secesion, cu pereții în lambriu de brad vopsit verde și lustruit; un iatac în pitchpin, iar în fund toaleta și baia. Apartamentul acesta se desfășură deci pe dreapta Pelicorului, d'alungul fațadei despre Valea Peleșului; el este foarte luminos, cu parchet și covoare pe jos, cu numeroase fotografii de familie și alte tablouri pe pereți.

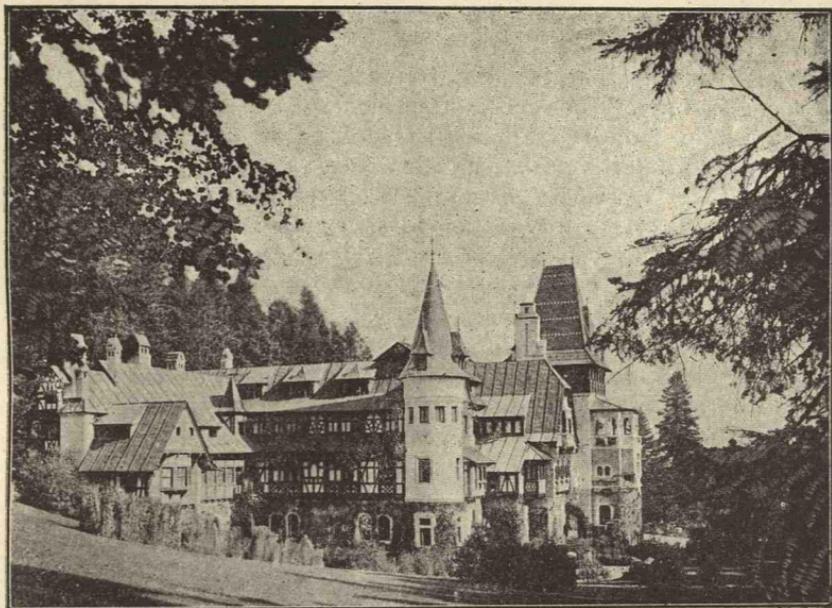

Foto C. Ștefanovici

Altă vedere a Castelului Peleșor.

Din hol pe stânga se deschide un al doilea apartament în stil modern, pentru invitați.

La etagiul întâi ne suim fie pe una din scările obicinuite, fie pe scara de onoare, de stejar, cu rampa puțin sculptată și cu restul în linii drepte. Tavanul ei este cu luminător. Pe pereții golului scării se află mai multe tablouri, printre cari: *un portret mărime naturală al M. S. Regina Maria de Ferrari* și la etaj pe coridorul care înconjură scara, două de *Vermont*.

Din acest coridor, chiar în fața scării, pătrundem într'un apartament a cărui fațadă privește spre Castelul Peleș. Foarte luminos și vesel, a fost pe vremuri apartamentul copiilor princieri și de aceea cuprinde două camere de culcare, sufragerie, toaletă și sală pentru joc.

Pe dreapta, adică suprapus celui regesc, se află apartamentul Reginei, cel mai bogat din Peleșor și format din salon, birou, iatac, buduar și baie. Salonul este în pur stil bizantin, cu plafonul puțin înalt, în ștuc aurit împodobit cu 36 plafoniere de sticlă albă-lăptoasă; cu pardoseala în mozaic de lemn colorat în care predomină verdele; cu mici covoare și cu un interesant mobilier de lemn sculptat și aurit. Sunt de remarcat două scaune vechi grecești de teracotă de culoarea și aspectul bronzului vechi, cumpărate la Florența. Spre Valea Peleșului se deschide un fel de minusculă capelă bizantină, cu mici coloane de marmoră cenușie, cu picturi în stil bisericesc și cu

mozaic pe pereți. Ușile salonului sculptate și aurite tot în stilul bizantin au fost executate în atelierul Castelului Peleş. Treceam în Biuroul Reginei, în stil modern englezesc, serioasă și elegantă cameră de lucru prin pereții ei până în tavan în lambriu de fag negru lustruit, cu o draperie galbenă la fereastra mare, de un minunat efect când e soare, etc. Alături este lăcaciul sau Camera de culcare, întreagă în lambriu de fag albăstrui, cu frizele de *Adjukiewicz*, reprezentând prin herghelii cele patru anotimpuri și anume: d'asupra alcovului *iarna*, d'asupra ușii despre coridor *primăvara*, spre camera de lucru *vara* și despre Valea Peleşului *toamna*. Dincolo se află buduarul Reginei în stejar ungueresc mat, cu peste 40 de rame caracteristice pe pereți, încadrând fotografiile și diverse picturi; cu un serviciu de labou de aramă ciocănită și aurită și cu placa dela toaletă de onyx. Alături de acest buduar este o interesantă sală de baie, luxoasă și caracteristică.

În fundul coridorului dela etagiul întâi, se află un salon și două camere de culcare pentru mosafiri, în stil modern obicinuit.

În etagiul al doilea, în afară de cinci camere de mosafiri moderne, mai sunt: atelierul de pictură al Reginei, drăguț, mic, vesel, împodobit cu o sobă de teracotă verde de profesorul *Lenger*, cu o fântână curioasă de același, etc. și un salon mare suprapus celor dela primul etagiu și parter—fără caracter bine precizat—dar care la prima vedere pare bizantin, fiind îmbrăcat în flori de gips aurit, cu tavanul boltit în cruce, cu mobile bizantine aurite de lemn, sculptate în atelierul Castelului Peleş, cu perdele galbene aurii de un efect surprinzător pe timp de soare, cu uși de bronz rotunde la partea superioară, împodobite cu crini în relief, de fildeș sculptat și pe jos cu un covor roșu tuns fără flori, ca în toate camerele Reginei. Salonul are două uși; una răspunde în coridorul principal al etagiului și alta, la o scăriță care urcă în vârful turlei mari, unde este asemenea un salonaș. În fine acest etagiu mai coprinde un mic apartament princiar simplu. La mansarde sunt camerele personalului.

Acesta este Pelișorul, care are în total 70 de camere, e încălzit cu calorifer și luminat cu electricitate prin 546 becuri incandescente. El a fost clădit conform dorinței Regelui Carol, ca un chalet elvețian, un cottage, nici de cum ca un veritabil castel, de oarece Dânsul zicea, că: „în aceeași localitate nu pot și nu trebuie să fie două castele regești“. Ca și Castelul Peleş, Pelișorul este construit dupe planurile și sub conducerea arhitectului Carol Liman.

FOIȘORUL.—Foișorul, fosta Casă de vânătoare sau Casa pădurei, clădită odată cu Castelul Peleş (vezi istoricul castelului) este azi reședința de vară a Principilor Moștenitori. A fost locuit și de actualii Suverani, pe când erau Prinți de Coroană, înaintea construcției Pelișorului. Coprinde 42 camere și la exterior este în stil elvețian, adică cum a fost dela origine. Interiorul care posedă

atunci câteva camere în caracter de stil, a fost refăcut în mai multe rânduri. A doua oară, în 1914—1915 pentru Regina Văduvă Elisabeta, care dupe moartea Soțului Său, n'a voit să mai locuiască castelul, nici măcar să-l zărească, ci venind la Sinaia și ducându-se la Foișor, a ocolit prin strada Furnica și Drumul Principele Carol, ca să nu treacă prin fața lui. Azi Foișorul coprinde unele camere moderne, altele în stilul renașterii, etc. Este încălzit cu calorifer, iluminat cu 237 becuri electrice și situat la 990 m alt.

CELELALTE CLĂDIRI SI STABILIMENTE DIN JURUL CASTELULUI PELES.—*Casa Cavalerilor*, edificată pentru primirea deputațiilor streine, a ofițerilor, a adjutanților, etc. coprinde 16 camere și se află situată pe alea particulară—interzisă de totdeauna publicului—dintre Castelul Peleş și Peleşor. La exterior e în stil elvețian; la interior a fost în stilul renașterii germane, azi modificat mult, așa că nu i se mai poate preciza stilul.

Casa Arhitecților, este situată la spatele Corpului de gardă pe stânga cum sui la Peleşor. E în stilul renașterii germane atât la exterior cât și la interior la parter, iar la etagiu în stil modern alb. La subsol sunt magazii și garaje pentru două automobile. D'asupra garajului e o grădiniță suspendată. Are 10 camere de locuit. Înainte eră depozit de mobile și uscătorie de scânduri.

Corpul de gardă, clădit odată cu castelul; a fost complet refăcut în 1908—99 în stilul renașterii germane. Coprinde: garda palatelor, oficiul telegrafo-poștal, locuințe pentru amploaiați și două garaje pentru șapte automobile. În spate are o inscripție latinească.

Casa de economie sau economatul, se află în spatele casei arhitecților, pe dreapta râului Peleş și deci pe Furnica. Are locuințe confortabile și bine alcătuite pentru personal, cantină, atelier de țâmplărie și fierărie, etc. Este tot în stilul renașterii germane. Posedă 60 de camere.

Grajdurile Regale de pe Furnica, sunt situate la întretărirea stradei Furnica cu str. Davila și Corpului de Gardă. În acelaș stil ca și celelalte clădiri, coprinde locuințe (peste 40 camere) spălătorie și loc pentru 24 de cai.

Florăriile sunt situate în partea cealaltă, sus, între Peleşor și Foișor; au 6 sere, o locuință cu 15 camere pentru grădinari și o alta cu 22 pentru directorul parcului și grădinarul șef.

Uzina electrică a palatului este situată pe V. Peleşului, chiar în fața Castelului Peleş și posedă: 2 turbine hidraulice a 70 H P putere, cari mișcă 2 dinamuri a 40 Kw cu curent continuu de 120 volți și un grup convertisor compus din un electromotor turnant de 100 H P alimentat de uzina electrică orășenească cu curent de 3.000 volți, acuplat cu un dinamo de 68 Kw de curent continuu a 120 volți. Turbinele sunt mișcate de apa Peleşului, care prezintă o diferență de nivel între captare și uzină de 120 m. apa fiind adusă printr'o conductă compusă

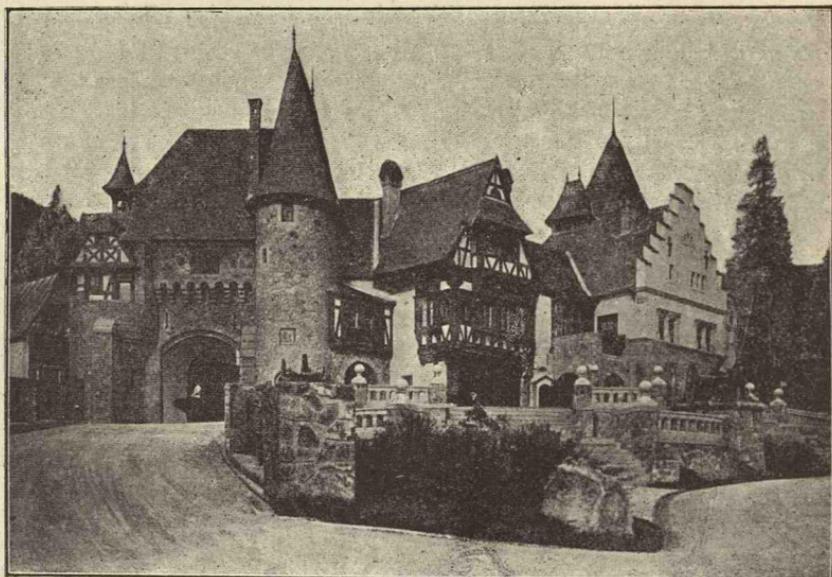

Foto M. Haret

Corpul de gardă.

din tuburi de fontă de 25 cm diametru, așa că debitul este de 120 litrii pe secundă sau 10.368 mc pe 24 ore. Cu alte cuvinte media anuală pe care o produce acest debit este de 45 kilowați oră. În afară de numărul de becuri, cari am arătat că sunt instalate în interiorul castelelor Peleș, Pelișor și Foișor, uzina palatului mai furnizează curent la 48 lămpi electrice răspândite în parcul castelului și pe șosele, la cele 512 becuri ale dependențelor și diverselor stabilimente și la 8 electro-motoare, de un total de 28 H P, instalate în Castelul Peleș pentru ascensoare și alte necesități.

Grajdurile vechi sunt situate pe Valea Peleșului dela Podul Carmen Sylva în jos. Au locuințe pentru vizitii și loc pentru 24 de cai. *Spălătoria veche* e tot pe acolo, cu vre-o 15 camere. În părțile acestea pe Peleș sunt ruinele unei vechi mori, fostă pe vremuri a mănăstirii Sinaia.

Am spus că parcul Castelului Peleș se întinde dela podul Carmen Sylva până la Foișor. El însumează adică o suprafață de circa 20 hectare străbătută în toate sensurile de o minunată rețea de șosele, poteci și potecuțe bine întreținute. Principala este continuarea stradei sau aleii Carmen Sylva care vine dela mănăstire și care în fața Corpului de gardă se desparte în două ramuri: una duce la castel și a doua trece prin spatele Corpului de gardă, pe la 100 m de Pelișor, pe la 100 m de Foișor și sue înainte în pădure încă vre-o

800 m. Lungimea totală a acestei splendide alei, dela mănăstire până la capătul de sus, este de 2 km. Pe timpul Regelui Carol, întreaga plimbare eră îngăduită publicului vizitator, pe jos sau cu trăsura. Azi însă, secțiunea dintre Corpul de gardă și Foișor este complet interzisă publicului.

Celelalte șosele din parcul castelului, se desvoltă pe o lungime de 2 km, iar strada Palatului care coboară d'alungul Peleşului, dela podul Carmen Sylva până în șoseaua națională (km 128.800) și care face parte tot din rețeaua palatului mai are și dânsa 1 km lungime.

PLIMBĂRILE ÎN PĂDURE.—Înainte de a încheia această monografie, e necesar să amintim că în jurul Castelului Peleş, Regele Carol a construit o întreagă rețea, de peste 40 km lungime, de poteci, totdeauna splendid întreținute, cari constituiau plăcute și ușoare plimbări, ce puteau fi întreprinse de către oricine. Din cauza războiului și a greutăților timpului, aceste drumulețe s'au ruinat în mare parte, căci de aproape zece ani n'au mai fost reparate, afară de unul singur *Castel-Poiana Țapului*, frumos refăcut în 1922, ceea-ce ne dă speranța că toate vor fi treptat reparate. Descrierea acestor mici drumuri de plimbare, ne-ar duce prea departe ; de altfel nici locul lor nu este în cadrul lucrării prezente ; ca atare ne vom mulțumi să le pomenim numai, rămânând ca descrierea lor amănunțită, cu date, distanțe, orare toponimie, etc. să o facem în volumul al doilea, *Sinaia*, din această serie de lucrări.

lată prin urmare, principalele dintre aceste mici excursiuni:

a.—Castel—Cuib, dist. 1.200 m.

b.—Castel—Poiana Reginei, dist. 2.800 m.

c.—Castel—Poiana Reginei, pe la stâncile Clopoțelul și Francisc Iosef, dist. 3.000 m.

d.—Castel—Popicărie, dist. 1.300 m. }

e.—Castel—Sf. Ana, dist. 3.000 m. } construite de Eforie.

f.—Castel—Poiana Reginei, pe la isoarele Peleşului, dist. 5 km.

g.—Castel—Poiana Țapului sau la mormântul d-rului Kremnitz, dist. 5.600 m; potecă refăcută.

h.—Castel—Prahova pe două drumuri, unul de 2.200 m și altul de 3.500 m lungime.

i.—Castel—Urlătoarea, dist. 7 km.

j.—Castel—Valea Peleşului prin drumul Castel—Urlătoarea, dist. 7 km.

k.—Castel—Peștera lui Bogdan din Piatra Arsă, dist. 6 km, etc. etc.

EXCURSIUNILE ÎN BUCEGI. — Castelul Peleş se află situat pe moșia Regală Sinaia, la poalele impunătorului masiv al Bucegilor, ale căror creste pleșuve se înalță până la 2.513 m alt. (vârful Omul), adică cu mai bine de 1.500 m d'asupra castelului.

Grație sfortărilor admirabile ale Regelui Carol, ale Eforiei Spitalelor Civile din București, ale vechei societăți Carpatine din Sinaia și de aci în colo sperăm ale tinerei asociații științifice — culturale — turistice Hanul Drumeților, care a reparat în 1922

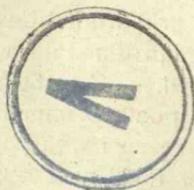
cu mari sacrificii prăpăstioasa potecă în lungime de 6 km de pe Valea Jepilor și care în 1923 a construit la Peștera Ialomiței o confortabilă căsuță de adăpost, în jurul căreia se organizează și o mică stațiune științifică alpină, masivul Bucegilor a devenit azi foarte accesibil excursioniștilor puțin antrenați. În cuprinsul lui deci se pot întreprinde nenumărate și splendide excursiuni de una, două, trei și patru zile. Descrierea lor completă va forma obiectul unui volum deosebit.

INCHEERE.—Terminăm descripția reședințelor Regale din Sinaia și a regiunii imediat înconjurătoare. Am condus pe cetitor pas cu pas peste tot și sperăm că din cele spuse, el își va putea face lesne o idee de minunea întocmirii, de bogăția acestor monumentale palate regești și de splendoarea localității căreia îi adaugă la frumusețe. Mai sperăm că lucrarea va fi în stare să satisfacă multe curioșități, putând răspunde celei mai mari părți din întrebările pe cari și le pun de obicei la vizitare, diverșii excursioniști.

VERIFICAT
2017

VERIFICAT
2007

BIBLIOGRAFIE

Notă. — Pentru câștig de spațiu, în loc să repetăm mereu acolo unde am recurs la isvoare, titlul sau autorul lucrării consultate, indicăm aceasta numai prin numărul de ordine pe care fiecare lucrare îl poartă în prezenta bibliografie.

1. *Bachelin*, Léo; Castel Pelesch, résidence d'été du Roi Charles I-er de Roumanie à Sinaia. Notice descriptive et historique. Paris (Firmin Didot et C-ie) 1893, 1 vol.

2. *Bachelin*, Léo; Castelul Peleş, schiță istorică și descriptivă, traducere de D. D. Stăncescu, ed. III-a (Biblioteca pentru toți No. 9) București (Leon Alcalay) 1908, 1 br. 16°.

3. *Bachelin*, Léo; Tableaux anciens de la Galerie Charles I-er Roi de Roumanie. Catalogue raisonné avec 76 héliogravures. Paris (Braun Clément et C-ie Suc.) 1898, 1 vol. în 8°.

4. *Bengescu*, Georges; Carmen Sylva, S. M. la Reine Elisabeth de Roumanie.

Bibliographie et extraits de ses oeuvres. Bruxelles (Paul Lacomblez) 1 vol. 8° 1904.

5. *Capitala*, revistă. Anul I 1916, 1 vol. 8°. No. 20 din 12 August 1916 cu articolul Sinaia de I. Chiru-Nanov.

6. *Deutsche Revue*, über dass gesamte nationale Leben der Gegenwart. Breslau 1892, 1 vol. 8° pag. 131.

7. *Enăceanu*, Arhimandritul Genadie; Sinaia, istoria santei monăstiri, lucrată duple documentele veki și noi și adausă cu tradițiunile locale respective. București (Tip. Ștefan Mihalescu) 1881, 1 vol. 8°.

8. *Fake*, Jacob von Das Rumänisch Königsschloss Pelesch. Herausgegeben und mit erläuterndem text begleitet von . . . . Wien (Carol Gerold's Sohn) 1893, 1 vol. 8°.

9. *Găleşescu*, G. Al.; Eforia Spitalelor Civile din București. București (G. A. Lăzăreanu) 1899, 1 vol. 8°.

10. *Găleşescu*, G. Al.; Sinaia și împrejurimile. București (Socec) 1903, 1 vol. 8°.

11. *Găleşescu*, G. Alexandru; Sinaia 1695—1895. București 1895, 1 vol. 8°.

12. *Haret*, Mihai; In munții Sinaiei. Rucărului și Branului. Călăuză practică și descriptivă a munților și localităților coprinse între ei. Cu 25 reproduceri fotografice și o hartă. București (C. Göbl) 1910, 1 vol. 8° epuizat.

13. *Iorga*, Neculai; Drumuri și orașe din România. București (Ninerva) 1904, 1 vol. 8°.

14. *Kremnitz*, Mite; Carmen Sylva. Ein Lebensbild der Dichterin. Breslau (S. Schottloender) 1882, 1 vol.

15. *Lindenberg*, Paul; Charles I-er Roi de Roumanie.

Préface de Georges de Dubor. 2-e ed. avec 70 illustrations. Paris (Libr. H. le Soudier) 1913, 1 vol. 8°.

16. *Lindenberg*, Paul; Regele Carol al României. 70 ani de viață a unui viteaz. 7/20 Aprilie 1839—7/20 Aprilie 1909; traducere de J. Kaufmann. Lipsca 1910, 1 vol. 4'. oblong.

17. *Lindenberg*, Paul; Schloss Pelesch und seine Bewohner. Berlin (Otto V. Holten) 1913, 1 vol. 8°.

18. *Memoriile Regelui Carol I al României*. Partea 1 și I-a (1866—1868). București (editura tipografiei Lupta) 1892, 2 vol. 8°.

19. *Monitorul Oficial*. Colecțiile Monitorului Oficial de la început și până la moartea Regelui Carol, se pot consulta cu folos fiind foarte interesante la rubrica, unde zi de zi se vorbește defelul de viață al Fostului Suveran; audiențe, călătorii, recepții, discursuri, scrisori, ajutoarele numeroase ce acorda, etc. etc.

20. *Nișon*, Archimandritul; Monăstirea Sinaia. (169—1895) schiță istorică. București (Ioseph Göbl) 1895, 1 br. 8°.

21. *Notes sur la vie du Roi Charles de Roumanie par un témoin oculaire* (Dr. Schaefer). Bucarest (Indépendance Roumaine) 1894-1901 4 vol. 8°.

22. *Regele Carol I al României*. Cuvântări și scrisori (1866—1909) București (Carol Göbl) 1909, 3 vol. în 8°.

23. *Sergy*, E.; Carmen Sylva. Elisabeth Reine de Roumanie. Paris (Fischbacher) 1890, 1 vol. 8°.

24. *Stackelberg*, Natalie Freiin von; Aus Carmen Sylva's Leben. Heidelberg (Carl Winter) 1885, 1 vol. 8°.

25. *Sturdza*, Dèmètre A.; Charles I-er Roi de Roumanie. Chroniques — Actes—Documents publiés par . . . Bucarest (C. Göbl) 1899—1904, 2 vol. în 8°.

26. *Testamentul Regelui Carol*, textul în extenso și un Codicil. București (tip. A. Grossmann) 1914, 1 br. 18' mic.

27. *Trei zeci de ani de domnie ai Regelui Carol I*. Cuvântări și acte 1866—1896. Ed. Acad. Române, București (Carol Göbl) 2 vol. în 8°. 1897.

28. *Whitmars*, Sidney; Asupra amintirilor Regelui României. Introducțiune la edițiunea engleză. Traducere de C. Crupenski. București 1900, 1 br. 8°.

In afară de catalogul d-lui Bachelin, trecut în această listă la No. 3, pentru identificarea pânzelor de valoare din castel, nemenționate în numitul catalog, am fost nevoiți să consultăm numeroase alte lucrări despre pictorii celebri și cu toate acestea nu ne-a fost posibil să identificăm toate tablourile. Ar fi inutil să înșirăm aci toate aceste lucrări consultate.

LICEUL „MATEI BASARAB”
Biblioteca cl. III B.
Nr. I

HANUL DRUMETILOR

ASOCIAȚIE PATRIOTICĂ PENTRU RĂSPÂNDIREA TURISMULUI ȘI CREAREA
DE PARCURI NAȚIONALE ÎN ROMÂNIA

CAPITAL SOCIAL LEI 200.000—ÎN PRIMA EMISIUNE

SEDIUL SOCIAL PRINCIPAL:

BUCUREȘTI (Str. General Gh. Manu, 7 (fostă Verde)

PRIMUL SEDIU SECUNDAR:

SINAIA (Str. Furnica, 57 și Str. Carol I, 6)

AL DOILEA SEDIU SECUNDAR:

CÂMPU-LUNG (Farmacia Gabriel Dumitriu)

AL TREILEA SEDIU SECUNDAR: RÂMNICU-VÂLCEI

AL PATRULEA „ „ CHIȘINAU

AL CINCILEA „ „ BRAILA (Str. Golești, 63)

(Având autorizație legală de funcționare prin sentința No. 55 din 15
Februarie 1921 a Onor Trib. Ilfov secția I comercială, investită cu formulă
executorie și publicată împreună cu Statutele și Actul Constitutiv în Monit.
Oficial No. 272 din 15 Martie 1921).

Scopurile principale ale Soc. *Hanul Drumeștilor* sunt:
de a face cunoscută România Intregită, tuturor ro-
mânilor și streinilor:

de a dezvoltă turismul sub toate formele lui :

de a luptă pentru apărarea frumuseților naturale :

într'un cuvânt de a infiltra tineretului dela orașe dra-
gostea de natură și de a-l învăța că trebuie să poarte o
admirație nemărginită acestor frumuseți.

Hanul Drumeștilor este prima societate științifică
culturală care va face și sport, căci turismul este un
nobil sport.

Hanul Drumeștilor va publica călăuze, hărți, vederi,
descripții, etc., ale regiunilor interesante.

Hanul Drumeștilor va ține conferințe și va organiza
excursiuni colective, conduse de specialiști.

Hanul Drumeștilor va îndrumă spre o grabnică so-
luțiune chestia capitală a înființării *rezervelor na-
turale* denumite *Parcuri Naționale*.

Hanul Drumeștilor va construi căsuțe în Carpații
noștri pentru adăpostul drumeștilor-carpațiști.

Pentru toate acestea însă trebuie să fim mulți.

Inscrieți-vă fără întârziere în Hanul Drumeștilor și aju-
tați-ne în frumoasa noastră operă.

HANUL DRUMETILOR

BUCUREȘTI

Str. General Gh. Manu, 7 (fostă Verde)

MARCI POȘTALE MOLDOVENEȘTI

Cumpăr rarități românești plătind până la 100.000
lei bucata de 27-54-81 și 108 parale 1858.

GEORGE MATHEESCU

S I N A I A

Unica colecție completă românească
din lume.

LIBRARIA „UNIVERSALA“

NICOLAE T. DUMITRESCU

Sinaia. Bulevard Ghica 74

Tot felul de articole de librărie.

Jucării de copii.

Mobilă de richită streină.

Cărți poștale ilustrate.

Ziare românești și streine.

Cărți de citit.

Debit de tutun, țimbre și mărci.

Articole de fantezie.

Deschisă anul întreg.

Prețuri reduse

LA SINAIA

Vizitați vechiul magazin

„L A M A R C U“

Piața Veche (Casa Matheescu)

Articole de Menaj

Porcelanuri

Sticlărie, Olărie, Vase de flori

Statuete și Cristaluri

Toți excursioniștii și vizitatorii Sinaiei și Castelului Peleş, obosiți de preumblările prin munți și împrejurimi sunt invitați să vină la

POPICARIA

ȘI

PESCARIA EFORIEI

unde își vor putea restaura forțele cu băuturi și mâncări alese.

Antreprenor
N. Georgescu

FURNISORUL CURȚEI REGALE

GEORGE MATHEESCU

SUCCESORI:

PETRE LEU ȘI TOMA MORĂRESCU

COLONIALE, DELICATESE, COFETĂRIE

DEPOZIT CU VINURI

SINAIA

PIAȚA UNIREI No. 1

MARE ASORTIMENT CU MĂRFURI DE PRIMA CALITATE :: PREȚURI IEFTINE :: SPECIALITATE DE VINURI INDIGENE ȘI STREINE :: REPREZENTANȚA GENERALĂ A PRODUSELOR FERMEI PERIȘ VINURI IN BUTELII A RENUMITELOR PIVNIȚE ȘTIRBEY, BRĂȚIANU, CANTACUZINO, ETC., ETC. UNT PROASPĂT, ZILNIC 4 TRANSPORTATE AUTO-CAMIONU CASEI FACE TRANSPORTATE ZILNICE SINAIA — BUCUREȘTI ȘI VICE-VERSA CU PREȚURI REDUSE.

La VANATORU

din SINAIA

In spatele parcului lângă CARNIOL

LIBRĂRIE, GALANTERIE, MĂRUNȚIȘURI
JURNALE, TUTUN, TIMBRE
VEDERI DIN SINAIA

La SINAIA vizitați vechea

Librărie TOMA MACOVEI

din PIAȚA UNIREI No. 1

Agentură de ziare române și streine. Cărți de citit
Mărunțișuri. Jucării. Parfumerie. Articole muzicale
și de excursie. Tutun, timbre și mărci poștale

INTREPRINDERILE EMIL COSTINESCU

Societate Anonimă. — Capital lei 12.000.000 întreg vărsat

BUCUREȘTI

STRADA STAVROPOLEOS, No. 15

SINAIA

Fabrici de cherestea și de var alb gras :: Fabrici de
sârmă, de cuie de tot felul și de nituri de toate
dimensiunile :: Sulfat de fer (Calaican) :: Piatră de
var alb în blocuri de orice mărime, precum și pietriș
pentru mozaic și drumuri de grădini :: Piatră măcinată
fin ca grișu :: Exploatare de păduri :: Trunchi de
brad, de fag și lemne de foc
Fabrică de șurupuri, buloane, piulițe și rondela

Adr. telegr. : EMIL COSTINESCU, București sau COSTINESCU, Sinaia

Telefon : BUCUREȘTI No. 6/587 SINAIA No. 85/1

CICERONE SORESCU
RESTAURANTUL LA CARPAȚI

PIAȚA VECHĂ (UNIRII) 7
SINAIA

Cel mai convenabil pentru *Turiiști*,
Excursioniști, Școli, Societăți, etc.
Mâncări calde și reci la orice oră.

Băuturi fine. Vinuri alese.

Se fac abonamente.

Pentru HANUL DRUMETILOR reduceri.

Curățenie și promptitudine.

Vara Terasă acoperită.

LA CICERONE

VASILE TEODORESCU

Vechiul magazin de încredere.

Coloniale, Delicatese, Brânzeturi,
Mezeluri, Vinuri alese, Liqueururi,
Sampanie, etc.

RESTAURANT

PENTRU

Excursioniști și Vilegiaturiști

BULEVARDUL GHICA, 37

SINAIA

BANCA POPULARĂ „ALBINA“ SINAIA

Societate cooperativă de Credit și Economie.
Face operațiuni de: Imprumuturi și Depuneri
spre Fructificare. — Incasări și Reescompturi
de Efecte Comerciale.

Președinte G. Matheescu

Casier V. Theodorescu

Comptabil V. Boldajar

COOPERATIVELE DE PĂDURI Sinaia și Visteria SINAIA

Soc. cooperative pentru industria lemnului.
Exploatări de păduri: Cherestea fasonată;
Bușteni de brad și fag pentru mobile;
Lemne de foc, etc.

Președinți { Coop. Sinaia: Alex. I. Stoicescu
                  { Coop. Visteria: Ioan Ștefănescu

Membrii:

Gh. Matheescu
Alex. Theodorescu
Ioan Mitoc
Preot I. Popescu

D. N. Marin
Petre Tudorache
Alex. Bondoc

Ad-tor. Delegat: Vladimir Bortnowsky
Secretar: Gheorghe Vintilă

Comptabil: Vladimir Boldajar

PENTRU TURIȘTI
CEL MAI COMPLET ASORTIMENT
DE
ARTICOLE FOTOGRAFICE, BINOCURI,
LUNETE ȘI ARTICOLE DE TURISM
LA
ECONOMU ȘI ZLATKO

Str. PARIS, 23
București

DROGHERIA CENTRALA

SOCIETATE ANONIMA ROMANA
CAPITAL 5.000.000 LEI

BUCUREȘTI

Splaiul Mihai Vodă 8, telefon 20/54

CASA FONDATA IN ANUL 1899

Depozit en-gros de Droguri, Chimicale, Ierburi Medicinale, Specialități Române și Străine, Pansemente, Cauciucărie, Articole de toaletă, Parfumerie, Paste de dinți, etc. și

MEDICAMENTE

COMPRIMATE PENTRU EXCURSIONIȘTI

DACIA-ROMÂNIA

SOCIETATE GENERALA DE ASIGURARE IN BUCUREȘTI

INTEMEIATĂ LA 1871

Capital de acțiunți	Lei	24.000.000	Deplin vărsat.
Rezerve statutare	"	17.572.299	
Diverse garanții	"	108.835.614	
Averea Fondului de Asociațiuni	"	2.714.450	
Garanțiile totală	Lei	<u>153.122.363</u>	
Daune plătite în anul 1922	"	<u>66.906.073</u>	
Daune plătite dela înființarea Societății	"	<u>435.792.715</u>	

„Dacia-România“ este Societatea cea mai veche și mai puternică din Țară. Trecutul ei, însemnatele sale capitaluri și persoanele cari o conduc, dau asiguraților cele mai depline garanții, pentru asigurări cât de mari în ramurile: Incendiu, Grindină, Transport, Viață, Accidente, Furturi prin spargere și anume, în condițiunile cele mai prielnice pentru asigurați.

Lămuriri se dau de îndată, la cerere, în București la sediul Societății, **Str. Wilson No. 3**, sau la agențiile principale din **Str. Stavropoleos No. 15** și **Pasagiul Român No. 5**, în județe la agențiile ei din toate orașele, iar în ținuturile alipite, în următoarele orașe:

ARAD; Str. Regele Ferdinand No. 1, Et. II
BRAȘOV; Banca Românească
BUZIAȘ; la Banca Temișana
CERNAUȚI; Str. I. Flondor No. 22 și No. 23
CHIȘINĂU; Str. Pușkin No. 34
CLUJ; Calea Victoriei No. 27
DICIO SAN MARTIN; la Banca Comercială și Industrială
din Valea Târnavei
LUGOȘ, ORADIA-MARE; la Banca Românească
TG.-MUREȘULUI; la Banca Românească
SIBIU; la Banca Românească
SATU-MARE; la Banca Românească
TIMIȘOARA; la Banca Românească

BANCA MARMOROSCH, BLANK & Co.

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SOCIAL, complet vărsat . . Lei 125.000.000

REZERVE . . . . . „ 180.000.000

SEDIUL : București, Str. Paris No. 4

Adresa telegrafică : BLANKBANCA

SUCURSALE ȘI AGENȚII

In Streinătate :

PARIS, Place Vendôme, 20

CONSTANTINOPOL : GALATA, Agopian Han
Agenție la STAMBUL

NEW-YORK : Broadway 31--33

In Țară :

BUCUREȘTI : Calea Victoriei 42

Calea Griviței,

Piața Sf. Anton

Calea Moșilor (Gura Oborului)

ARAD, BRĂILA, BOLGRAD, CHIȘINĂU, BRAȘOV,
BĂLȚI, CLUJ, CERNĂUȚI, CONSTANȚA, GALAȚI,
ISMAIL, KILIA, ORADEA-MARE, TÂRGU-MUREȘ,
LIPCANI, RENI.

FACE TOATE OPERAȚIUNILE DE BANCĂ

CUMPĂRĂRI, VÂNZĂRI DE EFECTE PUBLICE, CON-
TURI CURENTE, SCONT, SCHIMB, SCRISORI DE
CREDIT, CECURI, EMISIUNI, ETC.

„EDILITATEA”

SOCIETATE ANONIMĂ DE STUDII ȘI CONSTRUCȚII

CAPITAL SOCIAL 9.000.000 LEI

BUCUREȘTI Str. Brezoianu 44, Tel. 27/38

Depozite: Str. Prelungirea Dorobanți No. 163 și 62

Fabrică proprie de cărămizi și alte articole ceramice

Fabrică proprie de tuburi de ciment, dale, țigle
și alte articole de ciment

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE :

Președinte: **Petre Antonescu**, Arhitect

Vice-Președinte: *Const. D. Bușilă*, Inginer

Administrator-Delegat: Dionisie Germani, Inginer

MEMBRII :

G. Balș, Inginer

P. Leibovici, Inginer

G. Georgescu, Censor la Banca
Națională a României

Al. Maxim, Inginer

G. Săpunaru, Inginer

D. Hârjeu, Arhitect

I. Ștefănescu Radu, Inginer

A. Ioachimescu, Inginer

Henri Theodoru, inginer, direc-
tor general

Specialități :

1. Proiecte, execuții și exploatare de lucrări edilitare de orice natură ca: alimentări cu apă, canalizări, băi, abatoare, hale, frigorifere, etc., pentru autorități sau particulari.
2. Proiecte și construcții în beton armat.
3. Construcții de cartiere noi cu case de locuit.
4. Construcții de uzine electrice, hidro-electrice, căderi de apă.
5. Construcții și instalații de fabrici, ateliere, etc.

Lucrări executate :

Uzina electrică din Florești (Prahova).

Scoli și locuințe pentru Casa Muncii C. F. R. în București și Craiova.

Ateliere de reparat vagoane pentru «Șantierele române de la Dunăre» Galați.

Localul «Banca Românească» Galați.

Localul «Soc. Edilitatea» din Str. Brezoianu 44, București

Mărirea fabricii «Cartea Românească» din Șos. Bonaparte, Buc.

Mărirea atelierelor «Uzinelor Lemaitre» București.

Construcția cartierului de Loc. Ieftine, parcul «Edilitatea» Buc.

Rezervor de beton armat de 1.200 m. c. capacitate la Govora.

Clădirea din Str. Paris 5, propriet. soc. «Clădirea Românească» etc.

Lucrări în curs de executare :

Construcția postului de egalizare Florești (Prahova).

Pavarea B-dului Independenței din Ploești.

Construcția unei case de locuit pentru funcționarii soc. Petroșani Buc.

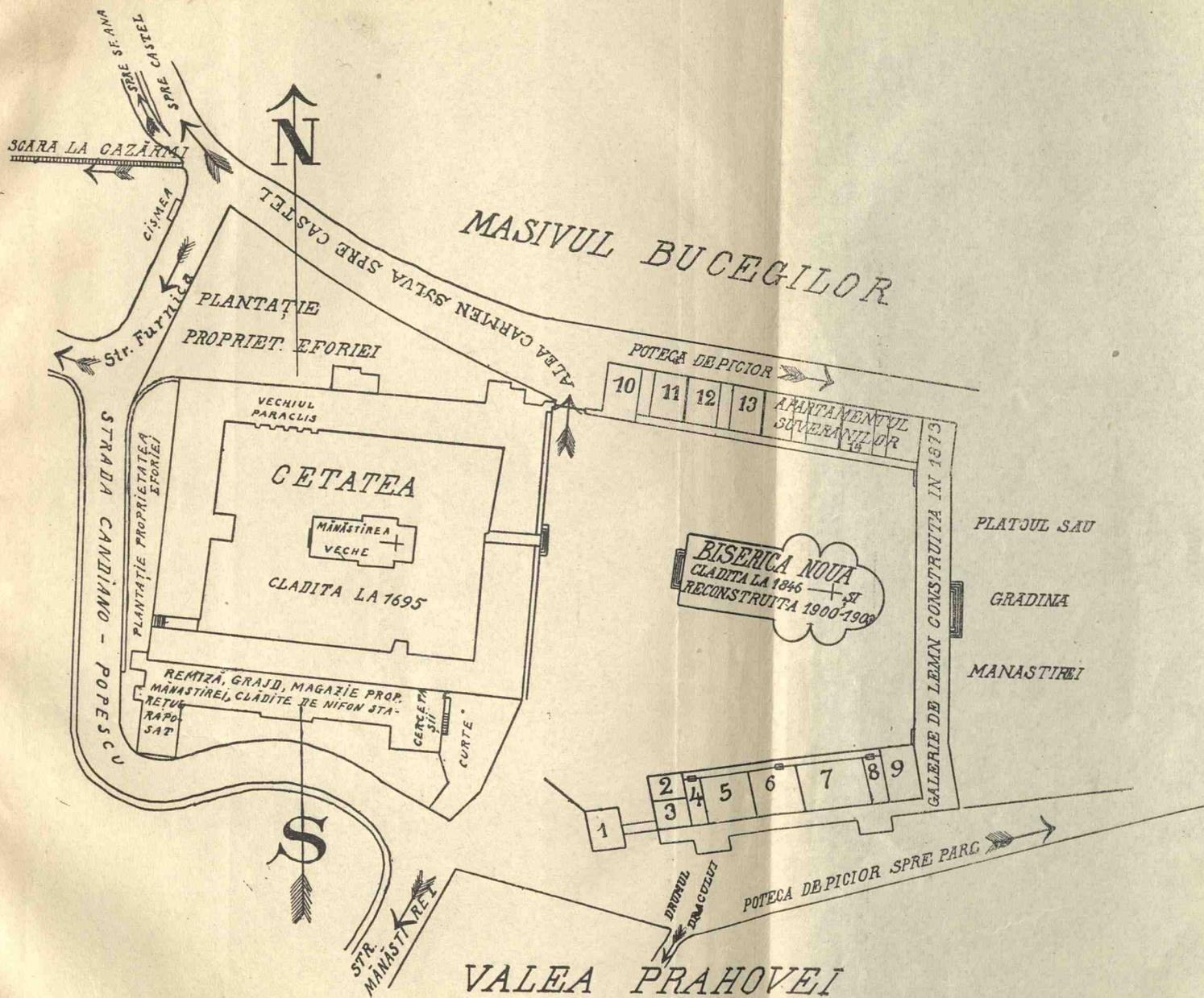
Supra înălțarea clădirii din Pasag. Victoria (fost. Imobiliara) București

Construcția unui rezervor de beton armat la Brăila.

Canalizarea orașelor Craiova și Ploesti.

Alimentarea cu apă a orașului București.

Construcție de locuințe pentru Casa Muncii C. F. R. în Buc. și P.-Olt etc.

MANASTIREA SINAIA

PLAN GENERAL

Fostă prima reședință de vară a Regelui Carol

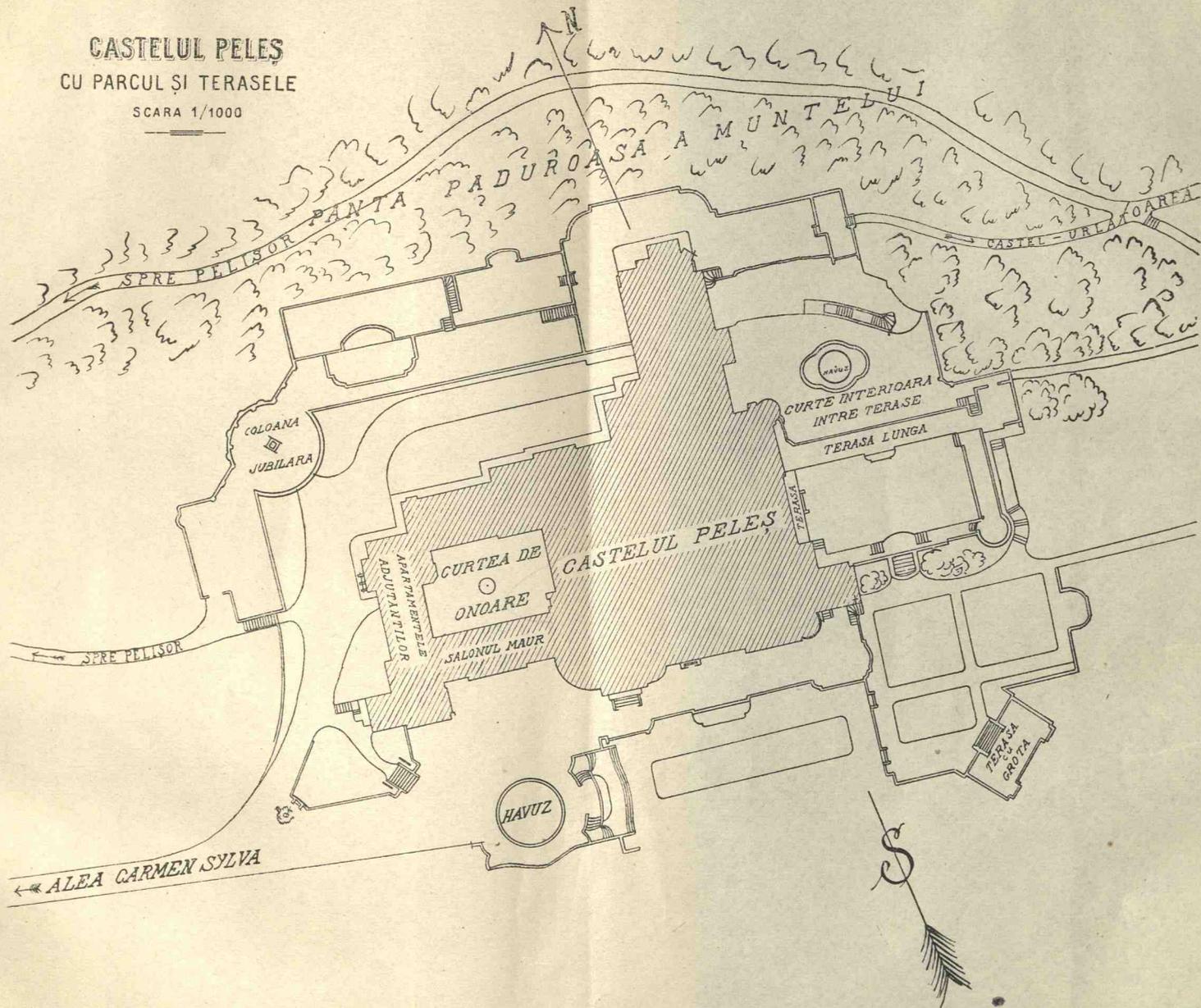
Scara 1/1.000

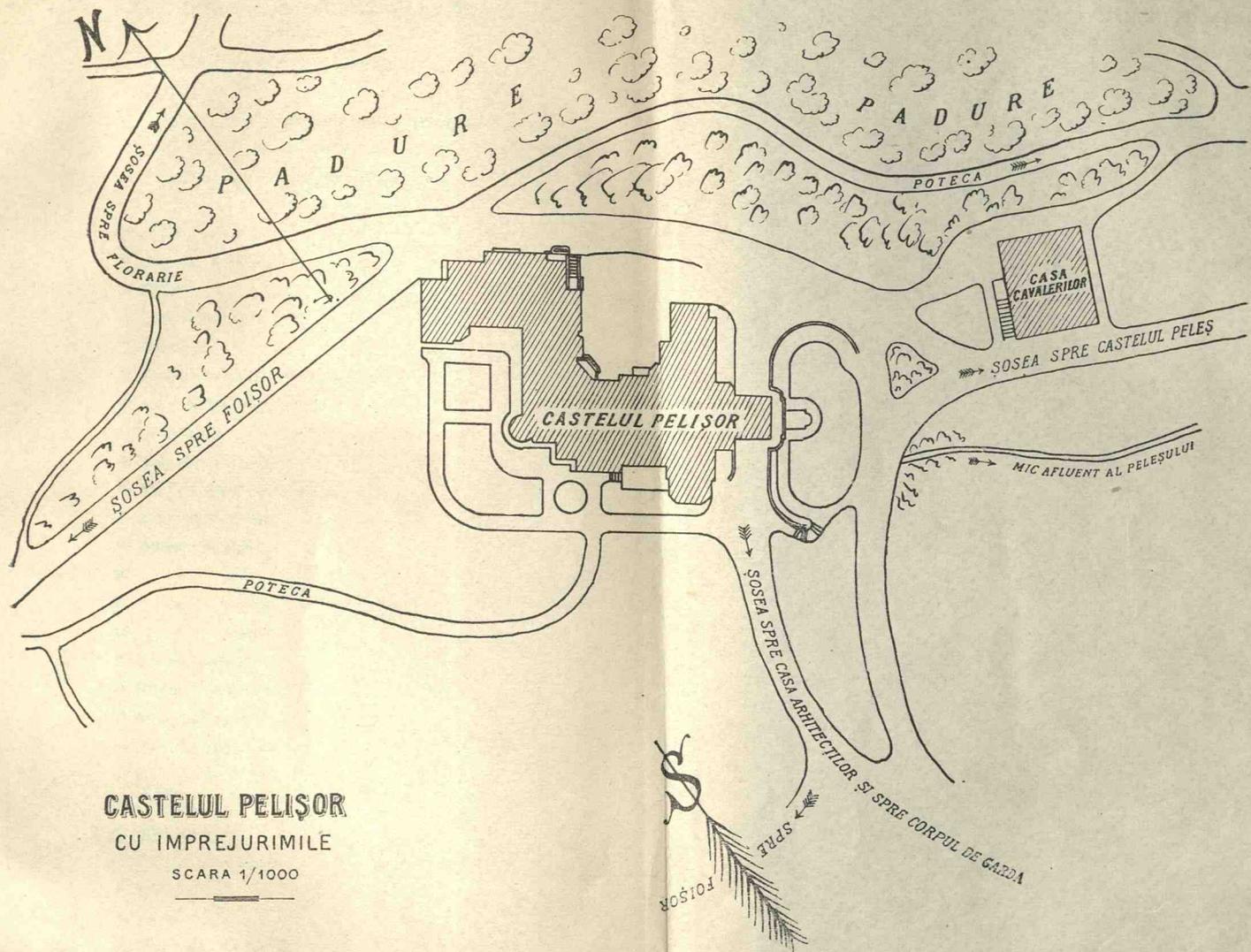
EXPLICAȚIA NUMERELOR

- 1 Clopotnița ciădită la 1891.
- 2 } Camere de muzeu.
- 3 }
- 4 Antreu.
- 5 Fosta sală de mâncare a Suveranilor.
- 6 } Săli de muzeu și bibliotecă, foste
- 7 } săli de recepție ale Suveranilor.
- 8 Antreu.
- 9 Salon.
- 10 Fosta cameră a d-nei de Witzleben.
- 11 Fosta cameră a mareșalului sau a D-lui Basset sau a lui Vasile Alexandri.
- 12 Cameră pentru adjutant.
- 13 Camera d-rei Burin, camerista Reginei Elisabeta.
- 14 Iatacul Suveranilor.

CASTELUL PELEȘ
CU PARCUL ȘI TERASELE

SCARA 1/1000

CASTELUL PELIȘOR

CU ÎMPREJURIMILE

SCARA 1/1000

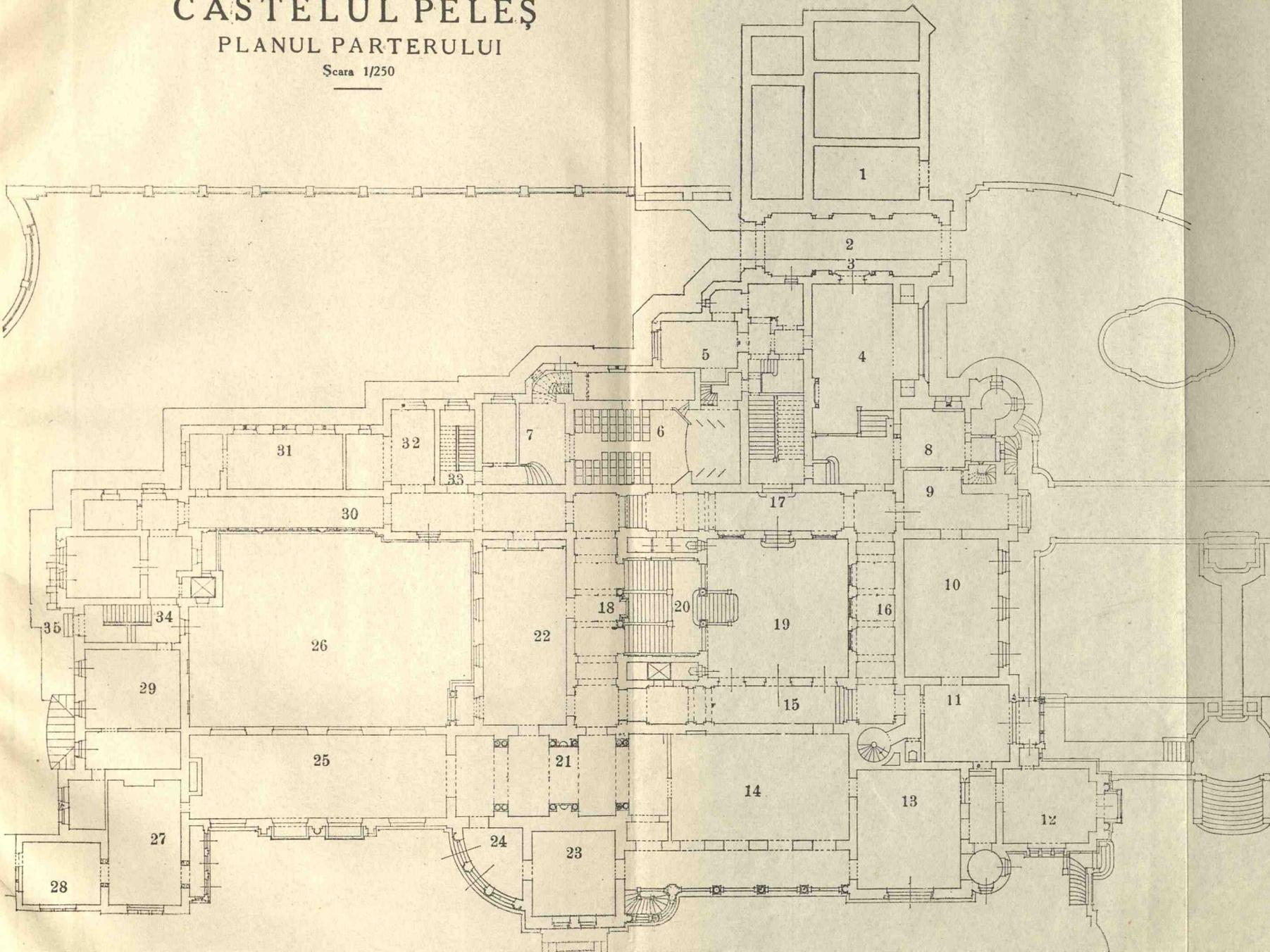
CASTELUL PELEȘ

PLANUL PARTERULUI

Scara 1/250

EXPLICAȚIA NUMERELOR

- 1 Fondațiile sălilor de marmoră și de muzică.
- 2 Gangul de legătură între curtea din spate și terasele de la răsărit.
- 3 Ușa principală de intrare de la Sala de arme.
- 4 Sala de arme.
- 5 Sala de vânătoare.
- 6 Teatru.
- 7 Loja Regală.
- 8 Tezaurul.
- 9 Anticamera biuroului regesc.
- 10 Biuroul Regelui Carol.
- 11 Biblioteca » »
- 12 Sala de Consiliu.
- 13 Vechea Sală de muzică.
- 14 Salonul florentin.
- 15 Coridorul sudic.
- 16 » estic.
- 17 » nordic.
- 18 » vestic.
- 19 Holul central.
- 20 Scara de onoare.
- 21 Sala coloanelor.
- 22 Sala de mâncare.
- 23 Salorul turcesc.
- 24 Sera.
- 25 Sala maură.
- 26 Curtea de onoare.
- 27 Biliardul.
- 28 Sala de joc.
- 29 Bucătăria de cafea.
- 30 Coridorul medieval.
- 31 Sufrageria personalului.
- 32 Camera cu vesela.
- 33 Scara de serviciu la etagiul întâi.
- 34 Scara la apartamentul adjutanților de la etagiul întâi.
- 35 Prima ușă de serviciu

CASTELUL PELEȘ

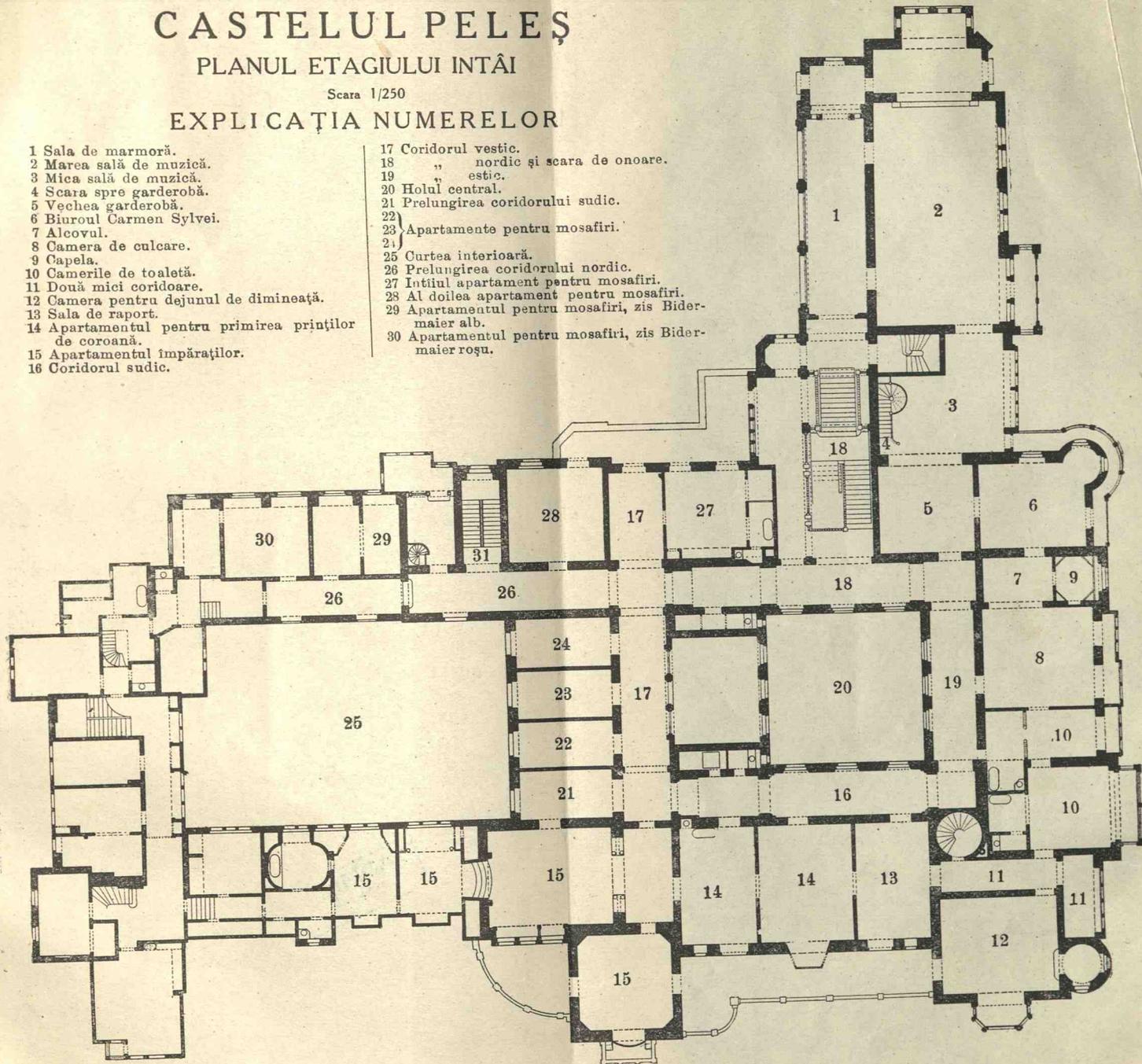
PLANUL ETAGIULUI ÎNȚĂI

Scara 1/250

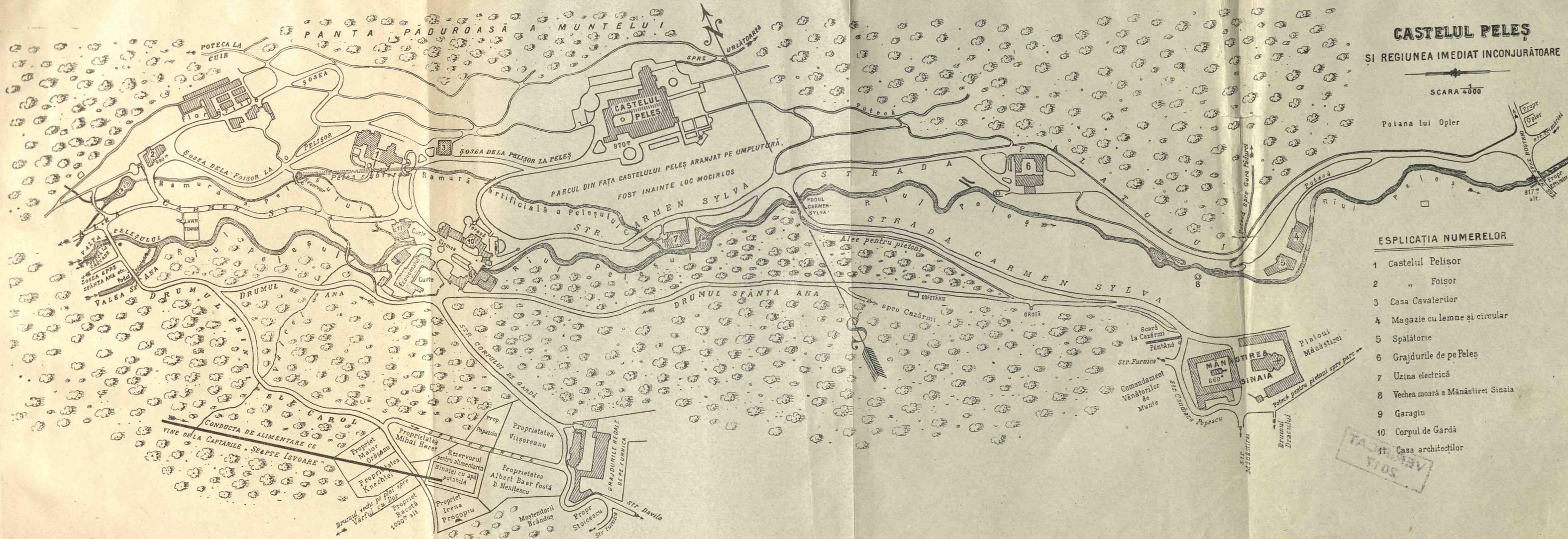
EXPLICAȚIA NUMERELOR

- 1 Sala de marmoră.
- 2 Marea sală de muzică.
- 3 Mica sală de muzică.
- 4 Scara spre garderobă.
- 5 Vechea garderobă.
- 6 Biouroul Carmen Sylvei.
- 7 Alcovul.
- 8 Camera de culcare.
- 9 Capela.
- 10 Camerele de toaletă.
- 11 Două mici coridoare.
- 12 Camera pentru dejunul de dimineață.
- 13 Sala de raport.
- 14 Apartamentul pentru primirea prinților de coroană.
- 15 Apartamentul împăraților.
- 16 Coridorul sudic.

- 17 Coridorul vestic.
- 18 „ nordic și scara de onoare.
- 19 „ estic.
- 20 Holul central.
- 21 Prolungirea coridorului sudic.
- 22
- 23 Apartamente pentru mosafiri.
- 24
- 25 Curtea interioară.
- 26 Prolungirea coridorului nordic.
- 27 Inițiul apartament pentru mosafiri.
- 28 Al doilea apartament pentru mosafiri.
- 29 Apartamentul pentru mosafiri, zis Bidermaier alb.
- 30 Apartamentul pentru mosafiri, zis Bidermaier roșu.

CASTELUL PELEȘ
SI REGIUNEA IMEDIAT INCONJURĂTOARE

SCARA 1/4000

Poiana lui Opler

ESPLICAȚIA NUMERELOR

- 1 Castelul Peleșor
- 2 " Foisor
- 3 Casa Cavalerilor
- 4 Magazie cu lemne și circular
- 5 Spălătorie
- 6 Grajdurile de pe Peleș
- 7 Uzina electrică
- 8 Vechea moară a Mănăstirii Sinaia
- 9 Garagi
- 10 Corpul de Gardă
- 11 Casa arhitecților

TARABEV
1908

LIBRĂRIE
CARTARI
MUSEUM